

DE SAXIS,
ACUBUS, FERREIS VITREISQUE FRUSTIS,

Non exiguae molis, variae superficiei & figurae,
aliisque plurimis rebus, plerumque per vomitum,
aliquando etiam per inferiores
partes ejectis,

Tum & de miris Animi & Corporis morboſis
affectionibus, quibus identidem per plures
Annos Cremonenſis Virgo quaedam
obnoxia fuit,

DISSERTATIO EPISTOLARIS
PAULI VALCARENGHI
PRIMARIi MEDICINAE RATIONALIS PROFESSORIS
IN REGIO TICINENSI ARCHIGYMNASIO
&c. &c.

EXCELLENTISSIMO
SENATUI
MEDIOLANENSI
D. D. D.

CREMONAE MDCCXLVI. APUD PETRUM RICCHINI.
Annuentibus Superioribus.

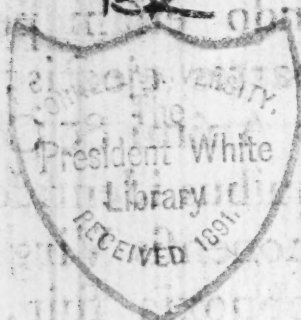
2175

ACUSUS FERRIS VITRIFICUS FRUSTE

Самый 28-й листок записей, список записей по 1/2

7440 V 175

[Faint handwritten notes at the bottom of the page, possibly "BK obituary"]

President White

Library of the President White

RECEIVED 1691

PANEL VALCAR ENIGHT

PRIMAIRE MEDICINE NATIONALE PROFESSOR

IN REGIO-TICINENSE ARCHIVARIATO

28 28

EXCELLENCE

STANDARD

MEDICAL AFFAIRS

C. G. Q.

(V)

EXCELLENTISSIMO
SENATUI
MEDIOLANENSI.

PAULUS VALCARENGUS

F.

*Tatim ac, P. E., quinque circiter
abhinc annis, eximio ac speciali Clementiae
VESTRAE motu, altera ex Primariis Medi-
cinae Cathedris, in Regio Ticinensi Archigym-
nasio,*

✠ 3

nasio, collata mihi benigne fuit, ut Rationalem praesertim Medicinam explicarem: tot una beneficiis gaudens, magnum adeo mihi decus & onus accessisse, intellexi, quod nec par pari, ut ajunt, VOBIS reddere, neque commisso mihi muneri, pro dignitate, satisfacere me unquam posse, considerem. Enim vero, cum Ars nostra Datis, uti dicimus, Certis ut plurimum careat, imo conjecturis potissimum innixa sit; congruis omnino ratiociniis deesse locus, creditur; quin aptae a saniore Philosophia, Mathesis adminiculo, demonstrata, simulque ab assidua Cadaverum dissectione, notiones, Verae tamen Praxi inhaerentes, emergant, quae idoneam ratiocinaturus Medico facem, inter tot tenebras, opportune suppeditent. Exinde autem fortassis evenit, ut, qui, necessarii ad haec laboris pertaesi, praesidiis illis destituti sunt, Pseudo-Medici, Rationalis Medicinae nomen quod nil, nisi quid chimaericum & vanum sonet, oggannire malesuadi passim haud erubescant: doctrinas hasce ad pompam potius, quam ad utilitatem,

enucleari

enucleari solere, perperam rati. Verumtamen
 ego, contrarium penitus, cum Cordatioribus,
 existimans, in ea dignitate ac munere constitu-
 tus, aliunde satis tenuitatis meae conscius, ad
 haec nervis omnibus adnitendum insuper mihi
 esse, deprehendi; quod Naturam ipsam investi-
 garem sedulo, atque examussim perpenderem;
 ita ut & Hominis sani facultates, & aegroti
 vicissitudines quaslibet, saltem quamproxime,
 perspectas haberem: unde tutius ratiocinii illius
 medici fundamentum exsurgit, cujus ope mens
 nostra, cum in Theoricis, tum in Practicis, &
 in utrisque simul exercitationibus apprime illus-
 tratur, atque dirigitur. Neque solum obvios
 Naturae effectus, sed etiam variores attenden-
 dos mihi praeterea fore, cognovi: cum ab hisce,
 quae difficilius occurrunt, & pene Naturae mon-
 stra videntur esse, ad alia pariter, quae saepius
 fiunt, cautius emergat iudicium. Haec ideo
 dum, pro viribus, praestabam, munere meo ut-
 cunque fungens, declinante anno nuperrime tran-
 sacto, auspicato mihi Cremonae contigit, ut op-
 pido

pido rara Corporis atque Mentis morboſa phaenomena , in Femina quadam , xxxiii circiter annos nata , obſervarem ; quae , ceu a conſueto plurimum aliena , ex maleſicio , Daemonis opera , contigiſſe , plures exiſtimaverant . Re tamen rite penſitata , ſubinde vulgarem hanc evertere opinionem , ſtatui ; quippe quod naturales tantum ad ea contuliſſe cauſſas , perſpicuum ſatis eſſe , cenſerem : meumque iudicium , epistolari diſſertatiuncula , Speſtatiffimo Antiftiti noſtro D. D. Alexandro Litta communicavi , quo Auspice , portentum , ut ita dicam , iſtud ſcrutari mihi conſeſſum fuerat . Nihilominus , quia ſuppoſiti maleſicii ſuſpicio praetermodum invaluerat ; iudicium meum , velut inane , flocci facere nonnulli voluerunt ; quos idcirco novis evincere argumentis , neceſſarium duxi . Eapropter eandem , quam ſuper hac re , ſcriptis tantum evulgaveram , diſſertatiunculam , aliis exinde animadverſionibus illuſtratam , & undique auctam , typis edere , ac VOBIS , P. C. , humillime votare , decrevi . Num autem in hoc rem acu tetigerim ,

gerim, *VESTRUM* potiore jure, quam meum
erit judicare. Illud enim a me sperari minime
posse, non tantum intelligo, verum etiam ingenue
fateor. Caeterum haud despero, fore ut conatus
mei non contemnendi *VOBIS* prorsus evadant;
si animum potius, quam vires meas attendere
non recusatis. Etenim in ejuscemodi disputa-
tionibus, quae tanti revera momenti sunt, satis
utique *VOBIS*, *P. C.*, atque Sapientibus cae-
teris omnibus, esse posse, arbitror, si meam impri-
mis debilitatem, Ciceronis verbis, (*) publice
profitear. Namque ea, ut potero, explicabo,
nec tamen quasi Pythius Apollo, certa ut
sint, quae dixero, sed ut homunculus unus
e multis, probabilia conjectura sequens.
Ultra enim quo progrediar, quam ut veri-
similia dicam, non habeo. Id unum tandem
restat, *P. C.*, ut *VOS* etiam atque etiam exo-
rem, quod labores hosce meos aequi bonique fa-
cere, meque excelsa Patrocinio *VESTRO* fove-
re semper haudquaquam dedignemini: quo ductus

pra-

(*) Cicero Tusc. Quaest. lib. 1.

praesidio, aliquando meliora **VOBIS** offerre for-
 tasse valeam. Etenim quo ac dixerō, gravi be-
 neficiorum (quibus me, ob summam benignitatem
VESTRAM, cumulatam agnosca) pondere
 pressus, illud omnifariam evitā, quod nova in
 dies, eaque luculentiora, humillimi erga **VOS**
 obsequii mei testimonia, fieri potero, proferre
 nunquam omitam.

Ex S. Officio die 26. Julii 1746.

Ad. R. P. D. Ignatius Tadisi, Consultor Theologus S. Officii,
videat, & referat.

Fr. Jo: Andreas Passanus Inquisit. Gener. Cremonae &c.

Die 30. Julii 1746.

Ex mandato Reverendiss. P. Jo: Andreae Passani, Inquisitoris Generalis Cremonae, legi, & examinavi librum inscriptum: *De saxis, acubus, ferreis vitreisque frustis &c. Dissertatio Epistolaris Pauli Valcarengi, Primarii Medicinae Rationalis Professoris in Regio Ticinensi Archigymnasio &c.*; cumq; nihil in eo Catholicae Fidei, probisque moribus officiens deprehenderim, ejusdem impressionem permitti posse, non dubito.

Ego D. Ignatius Tadisi Presbyter Congregationis Somaschae
S. Off. Consul.

Ex S. Officio die 30. Julii 1746.

Ad. R. P. Mag. Joseph Antonius Bussandri, Ord. Min. Convent.
Consultor S. Officii, videat, & referat.

Fr. Jo: Andreas Passanus Inquisit. Gener. Cremonae &c.

Die 3. Augusti 1746.

De mandato Reverendiss. P. Jo: Andreae Passani, Inquisitoris Generalis Cremonae, legi librum inscriptum: *De Saxis, acubus, ferreis vitreisque frustis &c. Dissertatio Epistolaris Pauli Valcarengi, Primarii Medicinae Rationalis Professoris in Regio Ticinensi Archigymnasio &c.*; Nichilque in eo quod Fidei Catholicae probisque moribus adversetur reperi, typisque mandari posse haud dubito.

Ego Fr. Joseph Antonius Bussandri Ord. Min. Convent.
Consultor S. Officii.

Die 3. Augusti 1746.

Attentis supradictis attestationibus

IMPRIMATUR.

Fr. Joannes Andreas Passanus
Inquisitor Generalis
Cremonae.

1746. 3. Augusti.

IMPRIMATUR.

Crihellus Praetor.

Est enim Animorum, ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum consideratio, contemplatioque Naturae: erigimur, altiores fieri videmur..... Indagatio ipsa rerum tum maximarum, tum etiam occultissimarum, habet oblectationem. Si vero aliquid occurrat, quod verisimile videatur: humanissima completur animus voluptate.

Cicero Academ. quæst. lib. 4.

Judicaverunt autem, re semel audita, atque ad unius se auctoritatem contulerunt. Sed nescio quomodo plerique errare malunt, eamque sententiam, quam adamaverunt, pugnacissime defendere, quam sine pertinacia, quid constantissime dicatur, exquirere.

Cicero ibidem.

Ad Benevolum Lectorem

Auctoris praemonitum.

UM maximum potissimumque Medici decus & mundis illud esse, putem, teste praesertim Celeberrimo Boerhaavio, quod sit Naturae Servulus, obediens quidem atque sedulus, nihilque Marte proprio temere agens, aut cogitans, in eo totus ut ille sit semper, opportunum est, quod Naturae ipsius, seu dominae suae, essentiam, proprietates, atque modos operandi varios saltem verisimiliter intelligat, in statu Hominis sano pariter, ac utcumque morbo. Proinde enim illud agere solum, pro re nata, quaerit, quod explorato rite antea Naturae genio, aut legibus utique conformis sit; ac, pari norma, quaelibet phaenomena, ad Hominem specialiter pertinentia, tutius investigare valet, ut a recto veritatis tramite minus aberrer. Ast non ita facile Naturam intelligere cuique datur, uti ipsius nudum nomen in medium adduci passim a Medicis, audimus, quotiescunque de Physicis referendis arcanis audacter nimis agere contendunt: perinde ac si Naturam nominare tantum, sit satis, ut propriae inscitiae consulant, ignorata caeteroquin penitus Natura. Siquidem ejuscemodi congrua Naturae cognitio longe adeo lateque extenditur, ut consuetos ipsius operandi modos non solum complectatur, sed alios etiam minus obvios, seu mavis, rariores, quos, uti solent, deviationes quasdam, jure dixeris, quibus omnibus neglectis, superiores per saepe causae nimium oscitanter accerferi consuecunt, bonique, aut mali Spiritus in subsidium frustra deducuntur. Tunc vero, quum coelitus tantum occurrentis cujuscipiam effectus morbo-

prin-

principium inde falso derivatur, quod aliunde factus repetendum esset; simul ac naturales genuinae omittuntur causae, iis obviam ire negligimus, immo desperamus prorsus. Multiplici ideo ratione, cum Medicinam & exercendi & docendi publice nunc mihi munus incumbat, mea interesse debere semper, sum ratus, quod Naturam in omnibus investigarem sedulo & semper, pro tenuitate mea: sive de Aegrotorum, sive de Sanorum Hominum eventibus vicissitudinibusque foret unquam agendum, in Mulieribus, praecipue Virginibus, in quibus plurifariam ludere, ut ita dicam, Natura ipsa solet. Ejusmodi autem nullam revera tutiorem aliam, ad evitandas fallacias, inveniri viam posse, pro certo habeo; ut Aegrotis ipsis opitulemur, nec exinde ad Exorcistas incassum dimittamus eos, qui vel sola Natura, vel doctis una Medicis indigent, ut sanentur, secluso peritus miraculo: neve aliter quaderatis, ut ajunt, rotunda commisceamus, quum de naturalibus effectibus est differendum, pro Aegrotorum salute.

Proinde, ni fallor, intelliges, Benevole Lector, qui factum fuerit, ut, inter plurimas Praxeos, quae Cremonae detineor, curas, hujusce ibidem occurrentis, rari admodum, morbi vice, causas, atque symptomata scrutari funditus, meum speciatim esse debere, putaverim; ut simul & Illustrissimi Reverendissimi que Antistitis nostri D. D. Alexandri Litta jussibus satisfacerem; ac una mihi ipsi consulere, ad inquirendos Naturae effectus; unde patere mihi aditum aliquando posse, sperabam, ad optatam veritatis notionem, atque ad illorum nimiam colubendam credulitatem, qui Diaboli potentiae plus aequo acquiescunt, cum aliunde ratiocinari melius ignorent. Isti quippe Homines (eo magis in admirationem prona, quo plus Philosophiae sunt inexperti) quam merito deridendi sint, Sapientes docent, adeoque Gaspar a Rejes (a) ita ait, *semper* *ridiculum*

(a) Gasp. a Rejes Elys. Jucund. Quaest. Camp. qu. 36. n. 32.

ridiculus fuit in superioribus causam quærerere, ubi sufficienter in inferioribus apparet. Huiusmodi vero investigationes nec tanquam inutiles, nec quidem ad Praxim quoque medicam facere, quispiam unquam, ut arbitror, existimabit. si animadvertat, ex hisce etiam Clinicorum quorumvis mentem instrui plurimum posse, ut & in aliorum morborum diagnosi minus decipiantur, nec frustra vulgaribus se abdicet opinionibus, dignominiose permittant. Quapropter ego, huiusce Casus miris accidentibus excitatus, Anno usque proximo elapso, omnem adhibui operam, quod rem totam rite perpenderem. Utque Spectatissimo eidem Antistiti, quo potestate citius, satisfacerem, haud brevem ad ipsum epistolam tunc tumultuarie conscripsi, additis nonnullis animadversionibus, quas congruas esse putaveram, ita quod Naturæ soli prorsus, ad hæc, causa adscribenda foret. Verum cum conatus meos, cum inutiles omnino, atque vanos, irridere publice Nasutiores quidam ausi sint, mea interesse debere, sum ratus, quod epistolam eandem, novis ultro rationibus, aliorumque Clarissimorum Virorum sententiis abunde iditarem, eamque subinde in vulgus emitterem. Caeterum, quod spectat ad eventum illorum, de quibus hic sermo est, historiam, a me tunc conscriptam, eam, si quidem non aliunde perfectam, veritati tamen, uti licitum fuit, conformem evasisse, testari pro fide possum, quæ cum aliis, qui in iterato scrutamine mihi socii adfuerunt. Idcirco, ut de illis omnibus ultro certior evaderem (cum, pro instituto meo, Papiam proficisci tunc deberem) rem totam Clar. Medico Migliavacca, Discipulo olim meo studiosissimo, commisi, qui & juvenem ipsam multoties invisit, eaque omnia diligentissime adnotavit, quæ tunc evenisse aut Ipse, aut alii animadvertant; uti videre est ex docta Ipsius epistola, una cum eruditis animadversionibus suis, Papiam ad me, data opera, transmissa,

missa, quam hic adungere necessum est, ut historiae praesertim veritas comprobetur. Enim vero credibile neutiquam est (quum istiusmodi proferenda judicia sunt) quantum illi, qui falsis detinentur opinionibus, hisce obrui magis ament, quam quod ea (de quibus agitur) phaenomena, Sanioribus innotescere penitus sinant, ne forte sententiae suae valedicere postea coacti sint. Revera tertium pene abierat lustrum, ex quo Juvenis haec, variis aerumnis hisce divexata, inter Exorcistas dumtaxat versabatur, a quibus opratum assequi se posse levamen certe sperabat, & sperat adhuc. Idcirco nullos unquam ex professo, ut ajunt, ad haec omnia consultavit Medicos; adeo ut, ipsorum sano judicio, res rotatim propatulo poneretur. Eorum itaque accidentium quum primum rumor ad me pervenit, in eo maxime sollicitus fui, ut omnium, uti possibile foret, certior evaderem. Quapropter ea, quae egomet haud semel vidi, diligenterque a me tunc observata referuntur, veluti certa habere non renues, spero, Benigne Lector. Aliqua tamen praeterea sunt, quae dubia Sapientibus videntur, haud quidem immerito; maxime quia solo Feminae istius, aliorumve, citra Medicam provinciam, illi assistentium, testimonio comprobata sunt. Cujusmodi sunt visiones variae ab ipsa habitae, Furibundi interni aestus, Mentis speciales alienationes, Ecstases, Agitationes nocturnae, Corporum extraneorum ejectiones per Anum, Vaginam, & Urethram factae, sicuti vomitus plerumque rerum, nullo adstante Medico, facti; caeteraque demum ejusdem census. Idem dicendum quoque erit de papillae avulsione ex Mamma, quam non semel tantum, sed etiam bis, & ter evenisse, ab aliquibus nuperrime audivi; fausto quidem exitu semper, ob subsequutam inde spontaneam perfectamque agglutinationem. Haud absimile pariter judicium habebitur, de iteratis magnisque vulneribus, Abdomini inflictis, iisque in ejus Cavum aliquando

do penetrantibus, ac subinde perfecte, absque ulla Chirurgi opera, omnino sanatis: quorum quidem causam latere adhuc, penitus existimant; sin Daemon accusetur. Plura semper autem obstiterunt, ne laesas hasce partes, uti opus erat, peritus ullus unquam Professor lustrare perfecte adeo potuerit, ut de hisce congruum inde emergeret testimonium atque iudicium. Eapropter soli affectae Juveni, aliisque Feminis, illius sociis, quo ad haec, fidem quoquo modo praebere coactus fui, atque maxime quia Reverendi quoque, illi assistentis, Sacerdotis asseveratio confirmare ea omnia videbatur satis, quae veluti certissima in medium Ipse pluries adduxerat.

Neque insuper deerunt alii, qui dolum & malitiam in plurimis, ex recensitis phaenomenis, adfuisse, dicent; merito ne, an secus, haudquaquam auferim statuere. Verum, quod ad me spectat, cum, ob allatas rationes, quatuor tantum vicibus Juvenem inviserim, nec ipsam, pro lubito pluries interrogare, mihi datum fuerit; nullam, ne minimam quidem, malitiae notam deprehendi; ita quod ipsam fraudis hujusce merito accusarem. Itaque si nullum usque nunc detexerim dolum, nemo ex Sapientibus id mihi, spero, culpae verteret; etiamsi deceptum me revera fuisse, posthac clarius innotesceret. Caeterum, quotiescunque hoc forsan in posterum eveniat; quamplurimum Doctissimorum Virorum, qui in hisce decepti gravius etiam fuerunt, me sortem subiisse, minime erubescam, nec quidquam illud mihi ignominiae ducam. Nonne plurima extant exempla mirorum eventuum, quos maxime revera habendos esse, Sapientissimi nonnulli Philosophi & Medici opinati sunt: quae Typis divulgantur, etiamsi veram imposturam saperent; eamque alii longe minus docti detexerunt. Una praeter caeteris ad hoc summopere valet Historia, de aureo dente Pueri Silesii, (a) quam descripsit D. Horstius Medicinae Profes-

(a) Sennert. lib. 2. Pract. part. I. c. 15. up. del. arabes en arab. (d)

Professor in Academia Helmstadiana, indeque Martinus Rulandus, & Andreas Libavius. Cumque circa hoc in Rulandum scripsisset D. Jos. Ingolsterus, contra hunc denuo iudicium suum ille acriter defendit. Tandem, vanis evadentibus Doctorum illorum Virorum iudiciis, res ad Aurifabrum dimissa est, qui dolum primo detexit, approbante D. Rhumbomio, atque postea pessime se habuit Pueri illius circumductor, *in pte qui nannus contrahendi occasionem sibi arreptam esse videbatur, atque ita tunc aureo suo dente evanuit, atque disparuit.* De hac ipsa Historia, aliisque similibus edidit (a) Gaspar a Rejes. Nonne itaque potiore jure mihi venia magis, quam Adversariis dabitur, si unquam, quo ad aliquam Historiae partem, ex aliorum impostura, me errasse, posthac pateat? Idque ego ipse tunc publice profiteri non erubescam; cum & alii plures, hac de causa, decepti sint. Ideo meam quidem circa haec, Sententiam protuli, consilium exinde mutare paratus, si ratio, novaeque observationes id expetant, ut veritate potiamur. Adversarii vero, Daemonis, in illa Juvene agentis, suppositum tuentur aldeo, ut contrarium evinci nullo modo posse, veluti pro Aris, ut dicunt, atque Focis defendere parati esse videantur, uti multoties asseverare non dubitarunt. Satis autem superque, quod ad me, erit, ut liquido constet, ex his me nunquam fuisse, qui non solum falli possunt, sed volunt; de quibus recte sic innuit (b) Gaspar a Rejes: *falli volentibus nunquam desunt fallere parati, quia stulta aliorum credulitate, ad emolumentum suum & imposturam, abutuntur.* Attamen haec omnia in eorum potissimum gratiam dicta sint, qui non rationibus, non iteratis aptisque observationibus, sed dictis potius, animadversiones haec meas ineptas, aut malitiose unquam auferint insectari, atque lacerare.

(a) Gaspar a Rejes lib. supra citato qu. 46. n. 47. ad 51.
 (b) Idem in eodem lib. qu. 27. n. 2.

Fortassis enim aliquis dicere, non verebitur, Aniles me fabulas in Historia, parum caute, contexuisse, ac si cum praefato Gaspare a Rejes (a) ita contra me decerneret. Oportet potius haec rugosis & edentulis Anibus relinquere, ut Pueris, Inter cetera commenta, hoc etiam cantando adducerent. Ac de polli ex hisce pleraque, tanquam certa, recensui; aliqua dubia, quin imo falsa subinde, ex novis observationibus, comprobari forsitan posse, ex dictis concedo. Quid inde, quaeso? Propterea ne labores mei spernendi omnino erunt? Id sane nemo, nisi demens sit, asseret. Eo namque dumtaxat vergunt conatus mei, ut quoquo modo probem; quod, si haec omnia vera propemodum sint, frustraneum nihilominus sit, in recensitis circumstantiis, ad superiores causas confugere, ut eorum habeatur explicatio; cum physica sufficere principia, mihi videantur. Si autem ultro me aliqua omisississe, dicant, quae mihi nunquam innotuerunt, mea nihilum interesse debet. Praecipue cum de ignotis hic disputare, meum haudquaquam institutum posceret. Enim vero, si alia quoque mihi enarrata fuissent, meum & de iis, pro modulo meo, iudicium hic extaret; illudque ideo posthac proferre paratus toties ero, quoties ea evulgata sint. Prae ceteris aliqui narrant, quod ab affectae Juxenae Utero Bufones aliquando prodierint, atque Animalia, seu mavis, viva Monstra: quod ego haud unquam credam. Ast, esto etiam, quod illud verum sit; uti similitudines plurimae referuntur exempla, praecipue apud Gasparem a Rejes; (b) non hoc mehercle sufficiet, ut naturales illico negligantur causae, quas ad hoc conferre potuisse, Auctor ille putat. Praeterea nec obesse quidquam nobis poterit, quod Adversarii conformes alios adferant eventus (quorum maximum numerum apud Exorcistas non tantum, verum etiam, apud

(a) Gasp. a Rejes ibidem qu. 36. n. 46.

(b) Idem ibidem qu. 36. n. 19. & seq.

apud Medicos existere, cuique, in Historia Medica versato, notum esse suppono) cum eorundem principium ex supernaturalibus solum causis expetitur fuerit. Quamvis enim illarum Historiarum fidem, penes Auctores suos relinquam; ipsis tamen haud injuriosus evadam, si in hisce vera simul & falsa plurima referri, statuerim. Quid? si historias illas veritati minime refragari ostenderint (quod satis haud unquam fiet) nihil inde profecto adversus me poterunt; quin aliter ipsi demonstrent, ratiocinia mea penitus vana esse, nec proinde physice, ea, quae recensentur, accidentia sapienter enucleari posse. Sola enim Auctorum assertio inanis est, quum de physicis agimus; quin una in subsidium adducantur observationes, ratione tamen duce, habitae, atque explicatae. Etenim in omnibus, de quibus Philosophi disputant, nullum sibi Patronum eligere quispiam potest; quin tot alii, aequae Celebres Doctissimique Auctores ipsi opponantur. Unde hac ratione tantum nullibi veritas elucesceret.

Hosce itaque, quicumque fuerint, si, ut sententiae suae tenaciter inhaerere videantur, contra me, sed solis eventis, aut opinionibus, insurgant; ita prius ex Cicerone monitos velim:

(a) *Sed omnium talium rerum ratio reddenda est. Quod Vos cum facere non potestis, tanquam in Aram, confugitis ad Deum. Etenim* (b) *argumentis, & rationibus oportet, quare quidque ita sit, docere, non eventis, iis praesertim, quibus mihi liceat non credere.*

Sed de his omnibus satis diximus (utar Vallesii verbis (c)). Illud unum modo velim exoratos detractores, ut, nisi prius horum omnium, quorum nos causas diximus, commodiores alias invenerint; hasce non contemnant; hac lege, ut cum primum probabiliores dixerint, nos quoque eas, nostris destitutis, amplectamur. Dare ergo detractores hoc, quando, quod aequum est, do, & nihil iniquum peto; alioqui prae invidia maledicere convincemini.

AD

(a) Cicero de Natura Deor. lib. 3. (b) Idem de Divinat. lib. 2. (c) Valles. controvers. lib. 4. c. 6. in fine.

AD ILLUSTRISSIMUM
ET REVERENDISSIMUM
D. D. ALEXANDRUM
LITTA
EPISCOPUM CREMONAE, COMITEM &c.

Aesi diu anceps, Illustrissime & Reverendissime Praeful, nec, ut opinor, immerito, ea omnia mecum ipse reputans, quae tamquam mira non tantum, verum etiam uti portentosa dictitari de Cremonensi illa Juvene, Tibi maxime nota, multoties audieram. Plerique, eam a Diabolo detentam, ac multis modis vexatam fuisse, opinantes, specialium quorumvis, quae, ipsi identidem evenerant, accidentium originem expetere inde malunt, nil ultro de caeteris solliciti: praecipue cum nulla aliunde peti posse ad haec congrua ratio ipsis videatur, quae Naturae legibus atque viribus omnimode conformis sit. Hisce autem Rationalis, quam utcumque in Regio Ticinensi Archigymnasio publice, primario loco,
A pro-

profiteor, Medicina me statim, absque diuturna
seriaque meditatione, acquiescere, minusque, quam
par esset, haesitanter Satanae potentiam in me-
dium me tunc adducere, neutiquam patiebatur.
Rem itaque totam, sin examussim, pro viribus
serio saltem, ad trutinam revocare jam pridem
statueram, anxieque proinde exoptabam, ut op-
portuna mihi tandem ad hoc emergeret occasio :
quo nihil mihi jucundius, ac una aliis, ut can-
dide loquar, utilius evasurum arbitrabar. Neque
enim hoc mihi facile adeo concessum iri spera-
bam, optime conscius, quod ejuscemodi rariora
& mira phaenomena publice quidem magnifieri,
plenoque ore ad ravum usque commendari ab ali-
quibus ubique consuecunt (ut praeconceptis opi-
nionibus suis, quae in errores eos passim turpiter-
que deducunt, robur addant, optatamque sibi fa-
cilius concilient fidem) illorum autem inire exa-
men, pro rei dignitate, perquam raro accuratio-
ribus Medicis conceditur. Tibi ideo soli, hac
ultro de causa (ne innumera alia, in me, meam-
que familiam, humanissime a Te collata, beneficia
recenseam) omnino me debere profiteor, quod
voti compos aliquando evaserim, meque plura
coram Te ab affecta Juvene, alia ab Exorcista
Sacerdote, illi assistente, congrua arrepta occasione
sci-

sciscitari jufferis : utque potissimum examini calculum , (ut) ajunt , adderes , pleraque a Te ipso tunc perpendi , abditioraque diligenter investigari , & venerabunde mirabar , & laetabar admodum . Posthac alias & Sacerdotem , & Juvenem ipsam denuo interrogavi , caetera alia utrinque expetens , quae digna & necessaria scitu mihi videbantur : usque dum negorium ab ovo , uti dicimus , repetere , indeque praeteritorum quorumvis symptomatum , praecipuorum saltem , historiam exarare mihi concessum esset . Eam vero ad Te mittere nullus dubitavi , quin imo aequum prorsus esse censui , quo gratum hoc Tibi fore intellexi . Verumtamen , cum non simplicem tantum hujusce rei historiam , sed medicas etiam , quoquo modo ad ipsam facientes , animadversiones a me petieris ; onus , haudquam humeris meis consonum , superesse novi . Siquidem , etsi compte minus , quam ea posceret , scripta historia foret ; id mihi laudis accessurum , inde , saltem pollicebar , quod veritati conformis prorsus evaderet , nec quidquam Curiosis , ut fas est , perperam imponeret , eosque turpiter deluderet . Ad alterum autem quod spectat , ut meum nempe hac super re judicium proferam , Tibique candide communicem , haud parum errare me posse nosco , idque publice confiteri minime renuo .

Namque potiore jure illud, quod Cicero de Philosophicis quaestionibus aliis innuit, (a) ad rem nostram facit: quod nempe hujuscemodi cognitio multis est obstructa difficultatibus, eaque est in rebus ipsis obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine causa & doctissimi, & antiquissimi invenire se posse quod cuperent, diffisi sint. Tamen nec illi defecerunt, neque nos studium exquirendi defatigati relinquemus. Equidem de re tanti momenti agitur, quanti interest tum sacrosanctae Religionis nostrae miracula in propatulo ponere, si, congruo praehabito scrutamine, vera esse deprehendantur; ut ipsorum exinde fulcro illa tutius inhaereat: tum ea secus, si falsa sint, explodere; ne illorum fallacia, quotiescunque inconsulto admittantur, Atheorum, aliorumve Haereticorum insaniam augeat. Tantum autem abest, quod exquisitae istiusmodi rerum investigationes, absque praejudiciis institutae, Orthodoxae Religioni officere quidquam possint, ut eam potius summopere tueantur, atque a vanis impiorum Hominum deliramentis omnino vindicent. Apposire enim cum doctissimo Verulamio (b) eos (si qui sint) qui autumant, nimiam scientiam inclinare mentem in Atheismum, ignorantiamque secundarum causarum,

Pie-180

(a) Cicero *Academ. quaest. lib. 4.*

(b) Franc. Bac. de Verulam. de *Augm. Scient. lib. 1.*

Pietate erga primam obstetricari, libenter compellerem Jobi quaestione, an oporteat mentiri pro Deo, & ejus gratia dolum loqui conveniat? Liquet enim, Deum nihil operari ordinario in natura, nisi per secundas. Cujus diversum credi si vellent, impostura mera esset, quasi in gratiam Dei, & nihil aliud, quam Authori veritatis, immundam mendacii hostiam immolare.

Multiplici ideirco ratione sibi optime prudenterque consuluisse censendus est Clar. Medicus Martinus Ghisius (unus ex studiosis Discipulis, quos sex circiter abhinc annis, Theoriae & Praxis addiscendae causa, Cremonae habui) qui hujusce casus raritate captus; ut omnium, quotquot, praeter consuetum Naturae ordinem, in illa Juvene contigisse audierat, atque non semel ipse observaverat, rationem, atque tutius judicium obtineret; Historiam, italico sermone breviter ab ipso conscriptam, una cum aliquibus animadversionibus, utrique sententiae faventibus, ad Exteros sapientissimos Professores mittere satius duxit, eorumque super hisce simul vorum etiam atque etiam sciscitatus est, quos sibi duces opportune delegerat.

Quaeris utrum ea, quae, utcunque mira, passa est, aut praestitit, quibus adhuc etiam variis modis detinetur Juvenis (ista, a naturalibus oriri causis vere possint, nullaue proinde ad hoc intersit Dia-

boli potentia, vel alia superior causa conferat, quae supra Naturae limites operetur: an ex opposito Maleficii genuinae emergant notae, sicuti Medico disquirendum est; cum de caeteris Theologo melius demandandam esse provinciam, noscam. Cum itaque & in hoc, & in aliis, quae mihi forsitan offerre posthac non graveris, mandatis Tuis obtemperare gloriosum maxime ducam, atque imposterum fore mihi semper intelligam: in arenam descendere non recuso, eo quidem animo, quod Saniorum Judicium haud effugere tantum, sed sponte anxieque expetere posthac me, quisque cognoscat: adeo ut, si quidquam a veritate aberraverim, illico mutare consilium paratus sim. Illorum tamen censoriam virgam haudquaquam pertimesco, qui spiritualibus solum rerum plerarumque principiis non dicam investigandis, sed religiose contemplandis venerandisque (uti quisque caeteroquin jure debet) affueti, naturales causas omnimode stomachantur & respuunt, atque simul aegerime ferunt, quod a Peritis, veritati revera litantibus, accuratius, pro re nata, investigentur, atque in vulgus emittantur. In hisce enim, adeo praeoccupati erroribus esse videntur, ut ne hilum quidem animadvertant, quod (a) si quis ulterius per-
 gat,

(a) *Bac. de Verulam. de Augm. Scient. lib. 1.*

gat, causarumque dependentiam, seriem & concatenationem, atque opera providentiae intueatur, tunc secundum Poetarum Mythologiam facile credet, summum naturalis catena-
 anulum pedi solii Jovis affigi. Cum hisce vero nil prorsus, sed Tecum praesertim rem mihi nunc agendam esse, gaudeo; mihiq; ipsi una ac omnibus Cremonensibus Civibus gratulor, quod optimum undequaque Antistitem habere nobis diu faustoque contigerit: cujus indefessa opera cum Catholica nobiscum Religio speciatim viget, atque in dies magis magisque elucescit, tum & sublimiores scientiae sedulo excoluntur, ut veritas in omnibus emergat, nec quidquam falsis opinionibus perperam locus concedatur. Id autem sicuti in aliis omnibus, ita potissimum in hisce, de quibus agimus, praestandum rigoroze esse, praecipis, cum Pignatello praecipue sic statuens. (a) Non facile credendum, aliquem esse obsessum, seu maleficiatum: quia plerumque effectus extraordinarii possunt provenire a causa naturali, ideoque requiritur fides Medici, quod illa infirmitas non sit naturalis, vel saltem sit dubia, ac etiam fides experti ac prudentis Exorcistae, quod illa infirmitas vere proveniat a veneficio. Dixi prudentis Exorcistae, quia plerique quaecumque infirmitatem judicant esse veneficium,

A 4

(a) Pignat. Consult. noviss. ad Op. Bonacin. Tom. 2. Disp. 4. Quaest. 1.

& fascinationem, sive ex imperitia, sive ex pretio, &
 aliquando, si Personae non sunt effascinatae, ipsis nutrien-
 do illum humorem melancholicum, cum aliis malis arti-
 bus, effascinant, non sine scandalis. Porro tot tantaque
 ea sunt, quae in hisce casibus scrupulose sedulo-
 que investigare prius expedit, antequam iudicium
 certo proferatur, ut neque Sapientes etiam ad hoc
 sufficere omnino se posse, audeant praesumere.
 Quamplura enim ejuscemodi passim ex pretio ma-
 litiose, & dolose fiunt; ut aliquando nil mirum
 sit, quod ab indoctis Puellis, rudioribus etiam,
 Saniores eruditi Viri decepti evadant, non sine
 maximo ipsorum dedecore. Simile exemplum Do-
 natus (a) exhibet, de Puella quadam verba faciens,
 quae tot doctissimos Viros Philosophos, Medicos, Anato-
 micosque turpiter decepit, ut de infinitis aliorum ordinum
 Viris & Mulieribus taceam. Haec enim principio ventrem
 construxit amplum, deinde effecit ingentem, subinde finxit,
 ex potu aquae palustris putridae, Animal quoddam in ven-
 tre prognatum, quod magnum & horribile esset, haberetque
 ad sensum quatuor pedes, quibus calcitraret &c. Quare
 tam lamentabilis in Utero gestationis commiseratio multos
 prehendit, quo factum, ut hoc actu maxima dona a Prin-
 cipibus & omnis generis Hominibus consequeretur. Verum
 detecta tandem haec Diaboli fraus, ac deprehensus est canis
 sub

(a) Marcel. Donat. lib. 2. cap. 12. Hist. Med.

sub corio, supra ventrem artificiose extenso, latitare, & ventrem
factitium fuisse. Quare Puella & complices aliquot gravi-
ter puniti. Quapropter cum eodem Donato ibidem,
utpote axioma certum, id statuere opportunum.
erit, quod *simulanti & mentienti nihil difficile, sed doli
deprehensio non ita facilis*. Talia vero sic effari antea
necesse fuit, non ideo quod in Juvene nostra mali-
tiae certa omnino apud omnes emergeret suspicio,
eaeque mihi satis perspecta esset; sed ut cautam
in judicando haesitationem Tuam, hac ultro ratio-
ne, eo magis magisque commendarem, aliisque,
tanquam tutam in operando normam, ceu pro mo-
dulo, proponerem. Nam cum omnibus in rebus (a) teme-
ritas in assentiendo, errorque turpis est, tum in eo loco
maxime, in quo judicandum est, quantum auspiciis, rebus-
que divinis, Religionique tribuamus. Est enim periculum,
ne aut, neglectis iis, impia fraude, aut susceptis, anili
superstitione obligemur. Omnibus ideo rite prius per-
pensis, quae ad haec quomodocunque pertinere,
censeantur; ut tutiori iudicium nostrum insistas
fulcro, Naturam ipsam praesertim interrogare fas
est, ac pro dignitate adamussim perquirere, quan-
tum ipsa in illis, de quibus sermo est, circumstan-
tiis praestiterit, aut efficere quomodolibet apta sit.
Huic vero si quidquam temere denegetur, quod ipsi
merito

(a) Cicero de Divinat. lib. 1.

merito conveniat, ac proinde naturalium effectuum ratio frustra coelitus repetatur; dementis id maxime esse, nemo inficias iverit; quare sic merito effatur (a) Cicero. *Quas autem res tum Natura, tum casus affert, & in quibus nonnunquam etiam errorem creat similitudo: magna stultitia est earum rerum Deos facere auctores, causas non quaerere: quod quidem eo potius jure in hisce, quae ad Hominem utcumque spectant, cavendum est, de quo, ex D. Augustino lib. 10. de Civit. Dei, concludit Garmanus (b) Omni miraculo, quod fit per Hominem, majus miraculum est Homo. Quod si tandem nullae prorsus ex physicarum causarum penu erui posse tunc rationes videantur, ex quibus effectus prodeant, ita cum Lucretio aequum erit statuere.*

(c) *Ignorantia causarum conferre Deorum*

Cogit ad imperium res, & concedere regnum,

Quorum operum causas nulla ratione videre

Possunt, haec fieri Divino Numine rentur.

Ast satis jam in praesens de hisce; nec enim ultro Te morari frustra par est: ad Historiam accedamus.

Decimus

(a) *Cicero de Divinat. lib. 2.*

(b) *Frid. Garman. de Miracul. Mortuor. Dissert. proem. Sec. 2. n. 64.*

(c) *Lucret. lib. 6. de Nat. Rer. v. 53.*

DEcimus tertius jam fuit annus, ex quo infelix haec Juvénis, tertium nunc supra trigésimum aetatis agens, hujuscemodi aerumnis detineri coepit: tunc nempe, cum ea plures sibi persuadent, quum oblatum ipsi ab Amasio suo, Malum medicum devoravit. Equidem antehac cum prospera valetudine, pro aetate sua, frui consuevisset, varios exinde passa est morbos, ipsi identidem & saepe, absque ordine recurrentes, quos singillatim enarrare neutiquam vacat. Imo plura ex hisce omittam, data opera, quae ad rem nostram & nihil faciunt, atque negligere fas est, ne modestiae limites transcendam.

In primis per quadriennium hystericis convulsionibus saepe detenta fuit, extrinsecus & intrinsecus, totque & tam variis modis, quos expertus quisque Medicus, Protheiformis hujusce morbi genium, vices, complicationesque satis callens, sibi facile imaginari poterit. Id unum, prae caeteris, quibus tunc detinebatur, Symptomatibus, adnotandum est: quod aliquoties Animo una & Corpore, ut dicitur, adeo aegrotabat, ut viribus extemplo penitus destitui sibi videretur, & aliquando revera deficeret, ac subinde robore paullo postea supramodum valeret: Alias, subito mente capta, varia & innumera agere, vel intueri se crederet, ac si ea vere talia forent. Haud raro ecstática, seu mavis attonita facta, immota pene jacebat, indeque alia quomodolibet operabatur, quorum nihil penitus postea meminerat, ac si, e profundo evadens somno, ut ipsa ait, de hisce, quas

quae in somniis ipsi contigerant, loqui debuisset. Elapso quadriennio singultus frequens successit, & jejuno, & pleno stomacho, simulque caetera hystERICA accidentia eo saepius atque gravius ipsam distorquebant. Laesa etiam exinde magis, per intervalla, phantasia, quandoque piis meditationibus cum serio detenta esset, ab hisce paullo postea, atque a sacris quibuscunque muniis aliena evadebat. Interdum hilaris praeter modum erat, inde moesta & solitudinis amans: mox in iram summopere concitata, ac pene furiosa, quemlibet sibi obvium adoriebatur, ne Matri quidem, aut fratri, aut domesticis aliis suis parcens, quos caeteroquin intense adamabat; eosque jurgiis non tantum, sed etiam verberibus afficere quandoque tentabat. Quae omnia aegre admodum ipsa quoque ferebat, quum, ab insultu, ut ita dicam, evadens, talia se egisse ab aliis audiebat, quorum nihil penitus recordabatur. Dicere enim solita erat, se talia nunquam perpetrasse, quorum eam tantum sibi superesse ideam aliquando asserebat, ac si ea alii operati essent.

Hac ratione dies plurimos noctesque miserrime transigebat, saepe veterno pressa, saepissime furore percita, ut plurimum insomnis, fanatica, melancholica, seu, ut dici solet, maniaca, in alios simul, ac in se ipsam plurifariam furibunda non raro evadens. Tunc quoque plerumque esuriebat maxime, imo canina, pene dixerim, fame vexata, cibos indiscriminatim avidissime appetebat, indeque ab iis prope modum abhorrebat. Praeterea, cum ad mensam aliquando

acce-

accederet, plus solito famelica, cibos raptim & tumultuarie ingurgitabat, ignorans tunc prorsus, quid faceret; ita quod haud semel obsonia illa eadem anxie iterum exposceret, quae paullo antea manducaverat. Id unum autem, ex dictis, inter ejusmodi affectionem, & veram insaniam interesse discriminis tunc videbatur: quod in hac Patientes aequè diu vesani esse deprehendantur: illa vero Juvenem hanc ad tempus, atque variis modis, identidem detineret, atque ab ea penitus ut plurimum evaderet, mentis compos omnimode facta. Mira haec, aliaque ejusdem census varia, persaepe Aegrotæ patiebatur extra lunarem periodum; effluentibus vero mensibus, melius se habebat, eoque pejus, hisce vix vix cessantibus. Attamen excretio haec absque ordine illi semper evenit, nec ea unquam caruit, quinimò bis quandoque & ultro aliquibus mensibus consuetum vectigal persolvit, nec raro etiam plus quam par esset liberaliter. Nihilotamen secius, gravibus vigentibus symptomatibus illis, maximum a phlebotomia levamen experiebatur.

Alia hisce addenda sunt hysterica accidentia, quibus una tunc aliquando vexabatur, quae adhuc plus minusve vigent. Ejusmodi autem sunt strangulationes frequentes; Aphoniae; mira Intestinorum murmura, fere dixerim, rugitus; aestuationes variae; adstricta modo penitus Alvus, aliasque sine causa manifesta liberius fluens; maximi in universo Abdomine tumores, extemplo facti, atque derepente usquequaque evanescentes; urinae ardores; stranguriae, nec non inanes
ad

ad mingendum stimuli ; aliaque plurima , quae nihilum interest enarrare.

Verum cum symptomata haec consuetum hystericæ simplicis affectionis genium , atque indolem longe admodum prætergredi non pauci crederent , ac proinde naturales ad hoc neutiquam sufficere causas opinarentur ; ad Diabolum confugere nihilum quidem dubitarunt . Quod verisimile non tantum , sed etiam certum tunc ipsis visum est ; quum & acus , & parvos clavos , atque saxa varia , decem ab hinc annis evomere coepit . Quapropter , maleficii noxam & vires inde accusando , hoc , ex recensiti Mali medici esu , ipsi clanculum evenisse autumabant . Interea symptomata illa omnia modo seorsim , modo junctim , ut plurimum gravius illi contingere posthac , sequentibus aliis annis , usque in præsens observata sunt . Praecipue vero vefanus ille furor vehementer adeo ipsam identidem corripuit , quod dentibus sibi carnem e Brachiis aliquoties frustatim avulserit , ac demum , uti fertur , papillam e sinistra Mamma ; quam , cum , soluto , vi fortasse doloris , furibundo aestu , se in ore gestare , animadvertisset , sauciatae Mammae iterum apposuit , factaque subinde ligatura , miraculose , ut ipsa censet , papilla denuo adglutinata ibidem fuit .

Exinde eo magis magisque praeconcepti Maleficii suspicio apud plerosque hoc anno adaucta est : quum saepius majora longe mole saxa , varii generis , pretiosi etiam , atque majores clavos , & ferreas multifariam convolutas lamellas ,
plum-

plumbi prismata, & cubos, ferream haud parvam catenam, vitreaque sat grandia frusta, & plana, & cava, & convexa; cavo-convexa, aspera, contorta, angulosa, ferreasque acus, per vomitum ejecisse dicatur; idque plures fide digni testantur, ac praecipue Reverendus Sacerdos ille, cujus objurgationibus Daemon auscultare creditur, apud quem innumera illa omnia, praeter alia, iteratis vicibus ejecta, asservantur.

Eodem tempore vulnera haud parva in Abdomine, non procul ab umbilico, habuit, quorum causam se ignorasse semper illa asserit. Hoc unum ipsa pro certo refert, quod ab altero ex hisce vulneribus recurva ferri lamina quondam prodierit, una cum Alimentis, & faecibus: unde praehabita Intestinorum laceratio aperte patebat. Majus ex hisce vulnus decem & octo dierum circiter intervallo sponte convaluit, neque caetera in instanti consolidata sunt: tametsi eorundem sanatio, apposita benedicta aqua, coelitus evenisse vulgo putetur.

Non vacat extraneorum quorumvis corporum, quae per vomitum ab ipsa edueta sunt, configurationem atque molem hic distincte assignare. Satis quippe fore autumo, quod majoris omnium ejecti saxi mensuram adferam, ex qua pateat, quantanam inde facta fuerit Oesophagi dilatatio. Majus itaque hujusmodi saxum, inordinatae ovalis figurae, sanguineque tinctum, tres pollices longitudine commensurabat, binos pollices cum octo lineis latitudine, altum vero pollicem

oem unum cum quinque lineis . Frustum saxeum , rhomboidalis figurae inordinatae , binos pollices & septem lineas longitudine aequabat , latum pollices binos cum lineis sex , crassitiei vero linearum quatuor . Aliud saxum hisce paullo minus mole , me praesente , evomuit . Apud dictum Sacerdotem , prae caeteris , ferrea catena , vomitu ab eadem Juvene , sicuti narrant , extrusa , adest , longa pollices tresdecim , crassitiei linearum trium , cum uno pollice .

Pleraque ex hisce illam evomuisse , occasione exorcismorum , testatur Sacerdos ipse , idque ego quoque semel observavi ; plura vero sponte eliminata esse , Patiens asserit . Sponte insuper alia hujuscemodi corpora , & saxeae , & ferreae , & vitreae , modo per Anum , per Vaginam modo , alias per Uretram , se pluribus vicibus ejecisse dicit . Illa , quae e Vagina prodierunt , majoris longe dicuntur molis , quam grandiora alia corpora per os expulsa . Sanguis etiam haud raro per os una fluxit , dum ea vomeret , quae majora mole erant , pluribusve spiculis instructa : eaque ratione saepius cruentae evadebant Alvi faeces . Quo usque extraneas res illas intus gerebat , aliquando nihil dolebat , aliquando torminibus excruciatam plurifariam erat , praecipue circa Ventriculum , Intestina , aut alias imi Ventris partes .

Verumtamen cum ab Aegrota sciscitatus pluries fuero , num ipsa incongruas res illas ingurgitasset unquam ; negavit plane , pro certo asserens , sibi omnia per vim a Diabolo , ipsa non animadvertente , in stomachum identidem adaeta esse .

esse. Hoc unum duntaxat innuit, quod aliquoties, quum
 majora intra Oesophagum urgerentur Corpora illa, ea pene
 attonita, sive stupida remanente, ideoque hujusce rei omni-
 no nescia; subinde, vi doloris forsitan, ob enormem Pha-
 ryngis divulsionem, inopinato sui compos iterum effecta,
 manu propria retrahere illa tentavit, sed frustra, cum in-
 tra jam nimium intrusa fuissent. Apposite narrat etiam,
 quod paucis abhinc mensibus [cum in Ecclesia Divi Abundii
 moram, orando, ageret] Saxum quoddam, ad valvam
 Ecclesiae positum, vidit, haud absimile iis, quae alias
 evomuerat. Paulo postea [testatur ipsa] oestro quodam
 ibidem adeo capta fuit, quod a Saxo illo semovere oculum
 haudquaquam posset; etsi, vigente adhuc ipsi ratione, ab eo
 prorsus abhorreret. Inde sensibus obumbrari se ita sensit,
 ac si profundo somno capta esset. Ast expergescens novit
 postmodum, se illud idem prae manibus saxum habere,
 atque ori se jam admovisse, ut Oesophagum violenter subi-
 ret; quod illa animadvertens, ideoque affatim horrore cor-
 repta, subito saxum illud abjecit; Idque supra modum exis-
 timo conferre, una cum caeteris, nobis posse, ad alia simi-
 lia explicanda phaenomena; uti mox patebit.

Ejuscemodi mentis aberrationes plurisariam, quotidie
 fere, hisce annis se passam esse, Juvenis ipsa testis est.
 Ideo domi ecstática pluries & immota diu permansit: ali-
 quando huc illucque per domum visa est divagari: modo
 ad puteum accessit, in quem se projicere conabatur: haud

raro, fanatica domo egressa, per Urbem tumultuarie vagabatur, quo pergeret, omnino ignorans: Nec semel ad Padum flumen, eodem modo, se contulit, jamque in aquam se ibi demergere tentabat. Tunc vero quum haec, aliaque hujusmodi absurda, incongruaque moliretur, ea se egisse solummodo intelligebat, cum id aut ab aliis audiret, aut, a furibundo illo aestu evadens, ex se ipsa cognosceret, ideoque perfecte respiceret. Ideo autem miras hasce affectus animi vices a Diabolo potissimum repetere plerique arbitrabantur, quia Juvenis tunc pejus ut plurimum se habere solebat, quum specialia aderant Ecclesiae Solemnia, a quibus tunc etiam aliena esse saepe deprehenditur, sacrosque quoslibet Ecclesiae Ministros odio habet, adeo ut ab ipsis penitus aliquando abhorreat, eoque magis a Confessario suo, qui, exorcistae simul munere, ipsi praeest. Eo autem potiore jure a Daemonis pravis technis derivari illa debere, censentur, quod aliunde credatur, Juvenem hanc optimis moribus praeditam esse, semperque, cum sui juris est, in eo caute niti, ut nihil, quod Divinae legi repugnet, operetur, atque in omnibus ita se gerat, uti prudentem honestamque Juvenem decet.

Habes

HAbes itaque, Illustrissime ac Reverendissime
 Praeful, peculiarium symptomatum seriem,
 quibus Juvenis haec obnoxia fuit, nec adhuc om-
 nino caret. Plura recensere necesse fuit, praeter
 consuetum enarrationis simplicis morem, ut ea in
 propatulo ponerem, quae adnotanda sedulo mihi
 visa sunt; tum ut aliorum genio satisfacerem; tum
 ut faciliorem mihi viam sternerem, ad ea expli-
 canda, quae majoris indaginis essent. Aliqua simul
 adnotavi, quae oppositae sententiae favere existi-
 mantur: adeo ut non factum rationi, sed rationem
 facto, uti fas est, me accommodasse pateat.

Ut ergo ad rem propius accedamus, eo totum
 vergit, uti puto, quaestionis hujusce momentum,
 quod inquiramus, utrum extranea illa corpora, per
 Os, atque ab aliis inferioribus partibus ejecta, a
 Daemone ipso, an aliter potius, eo nil penitus
 operante, intrusa sint, & quomodo: num revera,
 occasione vomitus, tanta facta fuerit Oesophagi
 dilatatio, quanta, ad majora educenda Saxa, cuique
 videri debet necessaria; idque ob consuetas dum-
 taxat naturales causas, habita illarum partium ana-
 tomica notione; an secus hoc aliunde evenerit.
 Quomodo extranea tot, dura, acuminata, & aspe-
 ra corpora, nihilum flexibilia, tamdiu asservari
 in illo corpore potuerint, absque manifesta, gravi

saltem, continentium internarum partium laesione;
 & cur pleraque occasione exorcismorum prodie-
 rint; aliaque aliter. Num caetera, varia, & mira,
 quae multoties ac diversimode Juvenis ista, sive
 animo, sive corpore, sive utrinque praestitit, vere
 mediis consuetis naturalibus organis, utcunque, ob
 morbosam causam, alteratis, peregerit: an potius,
 Daemonem, (qui obsessa Corpora non informat,
 sed iis praestit, veluti Pilotus navi), illorum fuisse
 causam, sit judicandum. Ex quibus omnibus, tan-
 quam per Corollaria, facile erit deducere, utrum
 varia, quae passa est, vulnera in Abdomine, phy-
 siciis principiis adscribenda solummodo sint; an me-
 lius a Diabolo fauciatam eam fuisse, dicamus: at-
 que eorumdem sanatio coelitus eidem contigerit.
 Ea praesertim ultro morbosa phaenomena tunc
 simul accuratius perpendemus, quae, cum con-
 suetas Hystericae affectionis vicissitudines longe
 admodum superare videantur, Daemonis ope vere
 suborta esse, statuuntur; merito ne, an secus, id ip-
 sum investigabimus. Pari methodo miras quascun-
 que mentis aberrationes, quibus affecta fuit, per-
 scrutabimur: dum nempe, aut, nihil animadver-
 tens, plura in se ipsam, vel in alios mala perpe-
 trabat: aut alia quomodolibet incongrue agebat,
 sive temere, quorum exinde non recordabatur: aut
 alia,

alia, plurifariam inter se discrepantia, vel absurda se vidisse, vel audivisse testabatur, quae nusquam objecta ipsi fuerant.

Imprimis autem statuendum esse puro, quod expulsa quaeque illa corpora vere talia sunt, qualia videntur esse; cum non sint fallaces, ut ajunt, apparentiae; qua ratione, saltem in hisce casibus, operari plerumque Daemonem solere, nonnulli credunt, ut dolose sensus nostros fallat. Neque ultro spectatorum oculos decipi, ea occasione, ita posse, quispiam autumat, quod, Diaboli opera, adstantes sibi persuadeant, quod illi vomitus evenerint; licet hoc verum haudquaquam fuerit. Non enim de uno, sed de plurimis hic testibus agitur, quos aequè omnes deceptos esse, quis unquam asseret? Ego quoque ad ipsam, Te jubente, accedens, tunc cum magnum illud evomuit saxum, omnia prius tunc diligenter perpendi, quae adnotatu digna videri cuique poterant. Idcirco, anteaquam ipsa saxum illud ejiceret (uti perquam brevi futurum ab Exorcisante Sacerdote intellexeram) os Juvenis observavi sedulo, ut mihi liquido constaret, an vere evomendum saxum in ore potius, quam in ventriculo asservatum esset. Neque praeterea sibi quispiam persuaserit unquam, quod variae adeo, extraneaeque res illae omnes in Affectae Juvenis

nostrae corpore generari sponte potuerint; cum hoc Naturae ipsius legibus e diametro adversetur. Tamen enim & Tophi, & calculi multiplicis figurae, molis, atque substantiae, in Renibus, & Vesica urinaria passim, atque non raro in caeteris partibus coagmentari observentur: haud tamen inde merito conjectandum erit, quod uspiam in nobis metallica quaevis, aut faxeae, a consuetis prorsus alienae, concretiones oboriri queant. Ideo nos quoque, cum doctissimo Gasparo a Rejes (a) Pomponatium & novos alios Naturae Protoplastes rejicimus, quod in Homine plantarum, & lapidum vires, virtutesque inveniri posse asseverarunt: & etiam illos, qui metalla dari posse contendunt, una missos facimus; cum nec principium, nec materiam aliquam in corpore reperiri possibile sit, a qua auri, aut alterius metalli mina concreascit, cum ab Hominis substantia & temperie longe distent.

Quod extraneorum hujuscemodi corporum vomitus evenire possint, quamplurimos e Medicis habemus testes: Benivenium scilicet, Forestum, Semnertum, Lusitanum, Schenchium, Marcellum Donatum, Mangetum, Columbum, Gasparum a Rejes, & alios, quos eruditae Medicis notos satis esse suppono. Theologi quoque id ipsum concedunt,

(a) Gasp. a Rejes Elys. Fucund. Quaest. camp. Quaest. 36.
n. 48.

dunt, illudque magis patet ex novissimis additionibus ad Opera Bonacinae; ubi ex Pignatello praefertim habetur sermo de spinis, vitreis frustis, clavis, acubus, cultris, lignis, saxis, ossibus, capillis, & aliis per vomitum extrusis. De modo autem agens, quo ea ingeri potuerint, subdit (a) *dicendum* censeo, interdum quidem haec omnia posse esse ex alia materia, quam praeseferunt alias tamen esse veram ac naturalem substantiam, qualis exterius apparet, & ideo permanere: ingestam autem fuisse per maleficium contritam in pulverem, & intus postea eadem arte coaluisse, ut sentit Ananias: nec impossibiliter, quum haec omnia ad motum localem spectent, ideoque sint Daemoni possibilia: vel arte ingesta fuisse integra, non per pororum extensionem, ut fabulantur aliqui.... sed intercedente, si opus sit, partis solidae divisione, & subita, ac imperceptibili reanione, ut censet Sylvester. Hasce tamen opiniones ipse subinde refellit, omni jure; dum ita ait: *omnium tamen optimus, & facillimus id explicandi modus videtur, si asseratur, tales res nunquam esse tantae molis, quin Daemonum industria facile transire possint ad Intestina per Guttur, stomachique orificium, maxime quum hujusmodi partes, vi aliqua adhibita, possint etiam extra ordinem dilatari: uti binas ex Paraeo observationes adfert. Verum,*

B. 4

bona

(a) *V. addit. ad Op. Bonacin. Tom. 2, Disput. 4. Quaest. 1. puncto ultimo n. 19.*

bona hujusce doctissimi Auctoris venia, dicam, quod, si supponatur, extraneas hasce deglutiendas res *nunquam esse tantae molis, quin facile transire possint, simulque statuatur, partes illas, vi aliqua adhibita, extra ordinem dilatari*: frustra penitus, meo judicio, Daemonum industria requiritur. Quotiescunque enim naturales sufficiant causae, vanum mehercle est superiores incassum adhibere.

Verum in nostro casu, quia pleraeque res illae, per vomitum eductae, longe admodum Oesophagi capacitatem mole superare visae sunt; eo difficilius videtur captu, quod illuc pertransierint, atque inde per vomitum eliminatae commode fuerint, saltem absque violenta Oesophagi & pharyngis extensione, laceratione, imo omnimoda disruptione, propter quam summopere Juvenis illa periclitata esset. Etenim plurimi ad hoc facienda est *morbi non descripti prius historia* (a) ab immortali Hermanno Boerhaavio accuratissime exarata. Agit porro de mira Oesophagi dilaceratione, in Nobilissimo quodam Aegroto facta, propterquam assumpta quaelibet in Thoracis cavum, una cum Aere clanculum effusa, atque in dies magis magisque accumulata, gravissimum & complicatum illi attulerant morbum, ex quo postmodum obierat. Cum autem mirae illius

rupturae

(a) Boerhaav. addit. ad Elem. Chemiae Tom. 2.

rupturae causam assequi tentaret (quam neque ab ulcere jam pridem ibidem genito, neque ab alia lenta labe in membranaceis tunicis facta, repetendam fore, dissecto Cadavere, aperte novit) mirabatur admodum Praestantissimus Auctor; maxime cum, ut ipse subdit, *nulla appareret vicina, aut contigua pars, quae, vi sua agere posset in hunc tubum tanta cum distractione, ut discerperetur ille haecenus integer; obstante praecipue contextentium fibrarum valenti tenacitate, & robore. Quibus omnibus pensatis, ita tandem concludit. Credibile videtur, cum septem vasa infusi ex Carduo Benedicto hausisset, indeque evomisset parum, distentum satis fuisse ventriculum hoc tempore, neque deorsum, constricto pyloro, demisisse quidquam. Solet enim tanto difficilius se exonerare ille, quo magis impletus turget. Quia vero infarctu turgidus, semper deorsum, atque antrorsum agitur, utroque sane modo fortissime omnem nisum impendit diaphragmati, cui concrevit, atque stomacho, cui producto connascitur. Protinus ergo anxio, atque oppresso, a tanta aquae copia summi fuerunt tentati, & adhibiti, & frustra diu, vomendi conatus. Sed in hoc quidem fortissimo nisu, qui fit, convulso violenter versus inferiora septo, tensus jam a tumente prius ventriculo, atque a gula, intruso faucibus digito, sursum tracta simulque irritata, stomachus dilaceratus extemplo videtur. Haud parvi autem momenti videntur esse rationes istae a Boerhaavio propo-*

propositae: Pylori nempe totalis constrictio; Ventriculi maxima distensio a tanta aquae copia; iterati & violenti ad vomitum conatus, frustra & diu tentati: quod inde subita Oesophagi ruptura contigerit. Secus vero, si ad rem nostram accedamus, eo minus admirabimur, quod, ex enarratis vomitibus, in Juvene illa Oesophagus nunquam disruptus sit; attenta videlicet universali fibrarum tenaci admodum constitutione; eoque magis, si ex relatis animadvertamus, quod cum primum extraneas res illas evomere coepit, diuturno tempore minora mole primum prodierunt corpora, quae aut facile Oesophagi cavo aptari poterant, aut illud parumper tantum tunc excedebant, adeo ut, modica addita vi, pertransire possent. Eapropter, cum ex iteratis aliorum successive majorum & majorum corporum ingurgitationibus, iisque per vim identidem factis, aequa proportionem Oesophagi cavitas sensim & sine sensu augeretur; mirari quisque desinet, quod maximis ultro devorandis & evomendis corporibus aditus pateret; uti nuperrime evenisse asseritur. Revera talis in omnibus est Oesophagi contextus, quod ejus membranae ductiles admodum sint, ut (praecipue cum earundem fibrae tenaciores existunt) summopere extendi valeant, ac proinde Oesophagi cavum, ex repetitis toties paulatim

paullatim conatibus, ad enormem capacitatem redigatur. Id facile experiri quisque potest in demortuorum Hominum Cadaveribus (quorum caeteroquin fibrae secus ac in viventibus, ad se mutuo magis accedunt, corrugantur, minusque distrahi possunt, ideoque, adnotante Gasparo a Rejes, (a) certum est, meatus & vias in viventibus multo magis quam in mortuis patere, in quibus Oesophagus & flatu, & immissa calente aqua, aut solidioribus etiam, uti fas sit, intrusis corporibus, supra modum dilatatur. Hoc mihi nuper ostendit Celeberrimus Mediolanensis Arcinosocomii dissector Anatomicus, & Chirurgus Praestantissimus Dominus Bernardinus Moscatius. Non alia sane ratione intelligimus, quâ fiat ut Helluones nonnulli, Panis, & Carnis, & aliorum etiam solidorum ciborum grandia satis frustra, absque ulla masticatione, devorare observentur, & integra quoque dura ova: quod ex longo potissimum usu (propter quem paulatim Oesophagus dilatatur) facilius quam alii praestare ipsi possunt. Specialem hic referam observationem D. M. Amyand. (b) Agit ibidem de Homine ab infantia stolido, qui trigesimo tertio aetatis suae anno mortuus

(a) *Gaspar. a Rejes Quaes.* 92.

(b) *Extr. Transac. Philosoph. Tom. 3. a D. Deroham Ital. traduc. parag.* 17.

rius est; sectoque ipsius cadavere, in ejus stomacho mira, quae sequuntur, inventa sunt. Nove, chiodi da Carro, e sei più piccoli; una gran vite di ferro; due para di feste, l'una delle quali aveva un cerchio di due dita di diametro; una chiave di mezzana grandezza; uno spillo di ferro della grossezza del mio dito grosso, e lungo quattro dita, con un anello in fondo; un'altro di ottone ma minore; la manica di ferro di un coltello a molla, inghiottito intiero a quel che si crede, ma i lati, ed i due pezzi componenti la molla trovati separati.... La estremità di sopra, e di sotto di una palla di ottone di un focolare, che pesava nove oncie; un largo pezzo di piombo, che pesava tre oncie e mezza. Il tutto consistente in 28. pezzi, pesando circa quattro libbre. Quo ad rationem vero, propter quam magna illa corpora per Oesophagum traducta essent, haec subdit. Egli è necessario il riflettere, che Costui sino dalla sua fanciullezza, si era assuefatto a inghiottire de' grossi bocconi da ghiotto, e senza masticare, lo che senza dubbio rende più largo il canale dell'Esofago, e lo dispose a far strada a tutti quei corpi estranei. Bartholinus etiam (a) concedit, utrumque Ventriculi Orificium dilatari valde posse (ac par ratio de Oesophago quoque militabit): quare sic concludit. Hinc varia exempla testantur, saepe deglutita fuisse, & per vomitum & secessum rejecta, (d)

(a) Barthol. lib. 1. Anatom. de Imo Ventre.

rejeſta, quae oppido magna fuere; ut anuli aurei, nuclei, cultelli, lapilli, ferramenta, ranae, lacertae, serpentes, anguillae integrae, fistulae musicales, nummi &c. Ideo Dionis. (a) ſtatuit, quod Venterculus, étant membraneux, il peut s'étendre & ſe reſſerrer fort facilement, puisqu'il peut contenir à la fois juſq' à trois pintes de vin ou d'eau meſure de Paris, & trois ou quatre livres de Viande. In Helluonibus & Potatoribus adeo dilatari poſſe Venterculum docet Veſlingius (b) quod duas cum dimidia ſcopas capiat, imo vidit, Claris. Dom. ad Falcoburgium, Anatomicum diligentiffimum, in publico Theatro, coram Spectatoribus, tres infuſiſſe.

Verumtamen ut verosimilius unicuique pateat, quantaenam extensionis Oeſophagus per vim, diuturno ſaltem tempore, reddi ſenſim & ſine ſenſu queat: opportunum eſſe cenſeo, quod maximae aliarum partium noſtri Corporis dilatationes attendantur, quae ſane magis obviae ſunt, quarum innumerae pene apud accuratiores Anatomicos recenſentur. Arteriae quaeque imprimis (eſſi ſtrictiore fibrarum, minus ductilium, quam in Oeſophago, nexu cohaereant) aliquando ſummopere dilatantur, uti aneurysmata teſtantur. Cor etiam duplo, triplo, & ultra etiam majus mole, quam unius

(a) Dionis. 2. Demonſtr. Anatom. pag. 163.

(b) Veſling. cap. 3. in Comm. Synt. Anatom.

uniuscujusque naturalis constitutio poscit, in morbis haud raro evadit. In aliis insuper partibus dilata-
 tiones magnae passim eveniunt, tum in extimis, tum in intimis, ac potissimum membranaceis, occasione praecipue Tumorum quorumlibet, aliarumve affectionum. Ruyschius enormem refert Intestini Coli dilatationem, in Puella, quinque annos nata (a) cujus aperto cadaverculo, praeter eam Intestini Coli partem, quae Rectum nominari incipit, vix ullum; [mirum dictu] Abdominis viscus conspiciere potui, idque propter enormem extensionem in dicta Intestini Coli parte, sub qua caetera latitabant viscera. Alterum ex Renibus adeo adauctum, ex morbo, ego ipse quondam reperi in Cadavere Religiosi cujusdam, diu admodum renalibus affectibus detento, ut decuplo major, quam in naturali statu, evasisset. Vesicam quoque urinariam (b) ob perpetim affluens lotium, saepius in magnam molem crescere mirum non est, utpote quae, praeter substantiam membranaceam, Serum continue appellens prompte imbibit, eodemque accumulato admodum extenditur. Atque par de Oesophagi dilatatione militare ratio merito potest; cum assidue affluente illuc lymphā humescat, laxeturque: praeter affluxum potulentorum quorumlibet, solidorumque etiam alimentorum; quae insuper

(a) Ruyschius Observ. 92.

(b) Ruysch. Observ. 99.

super, pro ratione molis, illius contextum laxiorem reddunt, ac deinceps ejus cavitatem augeri, vehementer cogunt. In longum ita adauctam urinariam vesicam paucis abhinc annis, in Nobili Praeposito Cremonae observavimus, quod mirum in modum, praeter consuetum, ad Inguinis alteram partem reflexa, laxato Peritoneo, usque in fundum Scroti intra vaginalem Testiculi tunicam declinasset, adinstar Intestinalis Herniae; Quare, affluente illuc urina, summopere Scrotum deorsum urgeretur, illudque proinde elevare manibus oporteret, quoties mingendi occasio posceret.

Utque exempla casui nostro conformia magis adferamus, animadvertere satis erit, quantum & quam facile Ureteres, qui similem admodum Oesophago texturam obtinent, maximis saepe calculis aditum concedendo, dilatari valeant; veluti plurimae apud Anatomicos & Medicos observationes extant. Prae caeteris Fridericus Hoffmannus (a) de illustri Comite loquitur, qui intra decem horarum decursum ultra duodecim urinae mensuras, incredibile dictu, excreverat, in cujus cadavere postea invenit Ureterem dexterum insigniter & farciminis instar expansum. Ruyschius etiam (b) Renes ovillos se vidisse refert ita
expansum

(a) Frideric. Hoffm. Consult. Sec. 3. Cas. 85.

(b) Ruysch. Observ. 99.

expansos, & humore aquoso repletos, ut duas fere pintas uterque contineret. Ureteres admodum tortuosi, & tantae erant capacitatis, ut radicem majorem pastinacae admitterent. Alia adest Ruyschii observatio (a) prodigiosi Ureteris, integram puris pintam continentis, ibidemque nil magis admiratione dignum esse monet, quam vasa membranacea, quo magis distenduntur, eo magis saepe ab humore heterogeneo incrassari: quare fit, quod exinde non adeo facile, ut sibi quispiam fortasse persuadeat, disrumpantur: sicuti de Oesophago dici potiore jure debet, cum laxioris, uti innuimus, texturae sit, ac ejus fibrae ductiles appareant, totaque ipsius substantia affluentibus illuc indefinenter liquoribus irroretur, quibus etiam pene imbuitur; praeter affluxum liquidorum, qui ipsi ab extra, una cum assumptis, accedunt. Quamobrem inficiari nemo sane poterit, quod, si Ureteres, qui in statu naturali minimae admodum capacitatis sunt, sextuplo, decuplo, ac deinceps dilatari posse observantur, sive ob nimium urinae affluxum, sive ob vim urgentium calculorum, ad Vesicam tendentium: eo longe minus mirum sit, quod nostrae Juvenis Oesophagus, ob allatas supra rationes omnes, duplo & ultro major extensione evaserit; non modo ob violentas ejusdem iteratas divulsiones, ab adactis intra pluries

(a) *Ruysch. Observ. 94.*

pluries solidis & magnis corporibus illis, sed etiam ob lacerationes ibidem haud raro factas; uti aliquoties ostendit sanguis ipse per vomitum & per alvum, una cum majoribus corporibus, excretus. Non abs re ultro mihi videtur hisce addere, quod Juvenis nostra amplum plus solito habet oris cavum, unde majorem etiam, aequa ratione, Oesophagi tubum antea extitisse, consentaneum erit conjicere. Siquidem eodem modo, quo Bartholinus (a) ex magnitudine oris, Ventriculi magnitudinem agnoscere posse indicat: nos pari pacto capacitatis Oesophagi mensuram inde deducere rationabiliter intendimus: maxime quia Ventriculus revera ex Oesophagi continuatione proficiscitur. Cum itaque ex recensitis observationibus, (cujusmodi plurimas alias adducere facile esset) atque rationibus, liquido constet, Oesophagum, ob naturales solas etiam causas, extra modum dilatari posse; verisimile etiam, ne dicam certum esse, Rationalis quisque Medicus intelliget, quod absque ullo, ne minimo quidem Daemonis adminiculo, extraneae res illae omnes, & grandiores etiam, eundem pervaserint tubum. Nihilo tamen fecius, tametsi possibilis concedatur, seclusis penitus superioribus causis, hujusmodi dilatio; longe majus arduumque superesse

C

(a) Barthol. Anatom. lib. 1. de Imo Ventr.

negotium aliqui, plus aequo creduli, existimabunt; ut modus scilicet & ratio pateat, unde recensita corpora tam varia, & incongrua in ejus stomachum intrusa sint, aliasve partes etiam subierint, ibidemque diu adeo, ut dicitur, absque gravi noxa delituerint. Neque enim adduci se adeo sinunt, ut credant, quod Juvenis ipsa sponte ea quomodocunque deglutierit, aut deglutire ab alio coacta sit; cum utrumque illa penitus neget, imo aliunde impossibile illud prorsus, ex naturalibus causis, esse censeatur. Ideo, cum illa in corpore generari nullo modo potuerint (ut supra innuimus) satius esse arbitrantur, quod dicamus, Diabolum ipsum, Juvene non advertente, ea omnia in ejus stomachum partesque caeteras dolose adegisse. Id ipsum ego quoque libenter concederem, nisi aliunde innumeris plane exemplis compertum haberemus, infanum quemque Hominem, quo usque rationis est expers, absurda quaeque peragere posse, quin imo in alios aequae ac in se ipsum graviter, ac plurifariam saevire, plus solito audacem esse, viribus valere, atque nefanda quaelibet & scelestas perpetrare, quae impossibilia fere videntur esse, cum rationi ipsi plurimum repugnent. Quid quod si dicamus vafros adeo quandoque observatos fuisse Homines, qui, quaevis solius causa, ea peragere hujusmodi polli-

pollicebantur, ac revera praestabant, quae humanum propemodum superarent captum? uti Circulatores, Hystriones, aliique hujusce census Homines passim efficiunt. De hisce quoque meminit Schenchi^(a) asserens, quod Quidam vel volentes, vel mercede incitati, varia, veluti urceas vitreos, vitra-
confracta, clavos ferreos, mucronem, coria, testas, lapides, ligna, pisces aliquando aculeatos quoque, anguillam vivam, porros octoginta, tres thalleros, cordam cum cruce, gemmis & quadraginta unionibus instructissimam, deglutierunt, quae paullo post, sine vitae periculo per Anum egresserunt. Nec defuerunt alii, qui nihil injucundum reputantes, ceu nullo sensu gustus praediti, omnia & quaecunque ipsis oblata erant, illico ingurgitabant: cujusmodi specialem historiam recenset Celeberrimus Anatomicus Civis noster Realdus Columbus, (b) quam, utpote casui nostro perquam faventem, iisdem referre verbis necessum est. Sed quod majore admiratione me affecit, fuit inspectio Lazari vitri voracis, vulgo dicti, quem Patritii omnes Veneti, imo Veneti omnes, omnes Ferrarienses de facie noverant. Hic nullo prorsus gustu, dum viveret, praeditus erat; nullam in edendo voluptatem, nihil injucundum persentiebat. Inspida, amara,
C 2 dulcia,

dulcia, pingua, salsa, acris non distinguebat. Vitrum, saxa, lapides, ligna, viva animalia, carbones, Pisces e vivario extractas adhuc salientes vorabat. Vorabat lutum, lineos laneosque pannos, foenum, stipulam, & ut brevi omnia complectar, quidquid Homines, quidquid Animantia vorant. Quidquid illi edendum, seu deglutiendum potius offerebatis, mercede proposita, dictum & factum ingurgitabat. Testis est inter reliquos Martinus Aromatarius Patavii ad Angeli insigne, cui sacculum carbone refertum, & saccum insuper devoravit, quo viso, persolvit, quod pollicitus fuerat, comminatus, ne ad pharmacopolium amplius accederet, veritus ne se cum taberna & vasis esitaret. Licet autem haec ut insolita prorsus admiraretur Columbus, tantum nihilominus abfuit, quod eorum principium rationemve a Superis, aut a Daemone, in illo Corpore agente, repetendam inconsulto esse putaret; ut potius, Extā cadaveris diligenter investigando, naturalem assequi se posse causam existimaverit: idque sibi fausto inde omine evenisse sic testatur. Quum igitur hoc naturae monstrum mihi dissectandum esset Patavii, coepi huiusce rei diligenter, quoad ejus fieri potuit, causam venari, quam me tandem, Deo duce, ex particulari illius structura, assecutum esse confido. Nam quarta nervorum conjugatio, quae gustus gratia in aliis Hominibus a natura producta est, in hoc Lazaro vitri vorace, neque ad palatum, neque ad linguam reptabat, sed ad occipitium reflectebatur. Appetitus etiam

canini

canini genuinam causam a Pyloro relaxato non immerito repetit Ruyschius, (a) de Muliere quadam agens, quae assidua aviditate cibos ingerere debuit, ac voluit: cujus Pylorus ita relaxatus inventus est, ut omnes junctim compositos digitos admitteret. Si itaque in primo casu a mala nervorum distributione, in secundo a Pyloro relaxato supra recensita phaenomena deducere, cum Clarissimis hisce Viris, nemo uti puto, renuet: aequae facile concedendum erit, a vitiosis aliis earumdem partium, aliarumve, hisce muneribus inservientium, dispositionibus, iisque magis complicatis, mira tot alia appetitus laesi accidentia repetere, incongruum haudquaquam fore. Siquidem morborum hujuscemodi affectibus pravam gastricorum quoque succorum diathesim conferre plurimum insuper posse, Clinici omnes docent: unde *Cittae*, seu *Picae*, *Bulimi*, ac *Malaciae* variae quaeque vicissitudines, expertis Medicis passim obviae, suboriuntur: quarum innumerae apud Clinicos observationes recensentur. Tunc quippe observamus, (b) quod *Picae* vitio laborantes nonnulla avidissime appetant, quae alii, sano gustu & Ventriculo existentes, aspernari solent, imo ita abhorrere, ut ne tantillum, quamvis magno pretio pollicito, degustarent. Ut plurimum mor-

C 3

bus (c)

(a) Ruysch. Observ. 74.

(b) Marcell. Donat. lib. 2. cap. 1. Histor. Medic. (c)

bus iste Virginibus, & Praegnantibus familiaris est; Pueris interdum, rarius autem Viris contingit; ac proinde variat in omnibus, pro varietate peccantium humorum, aut peculiaris affectorum Corporum constitutionis. De hoc morbo praecitatus Donatus agens, plurima recenset exempla, ab aliis quoque Auctoribus petita: cujusmodi, prae caeteris, sunt Puellae illius, quae, Lacertorum desiderio capta, illos avide expetebat & vorabat: alterius quinquagenariae feminae, (a) quae tantum comedit Tartari, quod ejus quantitas esset incredibilis: Viri, qui calcis vivae desiderio jamdiu pressus, illam tandem pugni magnitudine voravit. Huc etiam spectat specialis observatio Amari Lusitani, de Filia duodecim annos nata, quae Citta morbo vexata, (b) indiscrete lapillos, terram, calculos, cretam, gossipium, lanam, & varia similia comedebat, & ita iisdem delectabatur, ut inter suendum ejus pulvinaris, super quo Mulieres suere solent, gossipium suavi appetitu comederet, tametsi a Matre & Adstantibus increpabatur; nec enim praedicta tantum comedebat, sed absurdissimos alios cibos. Peculiares etiam a Schenchio observationes licet eruere: (c) ut illius Puellae, quae fila ex vestibus, quibus erant consutae, extraheret.

(a) Donatus ibidem.

(b) Amat. Lusitan. Centur. 3. Curat. 86.

(c) Schench. lib. 3. Observ. Medic.

traheret ac comedebat : Alterius araneas venantis, ut eas devoraret, quo cibo oblectabatur : Aeditivi illius, qui jam pluribus annis arenam avidissime appetebat, & devorabat, inde se magnam valetudinis commoditatem percipere asserens : Monaci cujusdam, qui cretam secum perpetuo gerebat, eam magna voluptate comedens : Robusti illius Homini ex Pago comitatus Hirsbergensis, qui frustra collisarum ollarum, quocunque pergeret, secum ferre solebat, & dentibus non minori appetitu comminueret, ac si panem biscoctum, aut libum duriusculum manderet : Mulieris illius, asserente Gasparo Vvolffio, quae quotidie solita fuit comedere bonam partem arenae, tantoque appetitu & delectatione vescebatur, ut ea carere nunquam posset, ut etiam noctu vicinam lecto reponeret, ut praesto esset ; arena erat non limosa, sed granulosa ; pro vice tantum capiebat, quantum pugno comprehendere poterat. Alia quoque plura adfunt exempla apud Mangerum, ut iomittam Sennertum, aliosque Practicos omnes, qui de hujuscemodi pravi appetitus varietatibus edisserunt. Talis porro census est observatio Filiae Consulis Amstelodamensis, quae (a) avide, & ad satietatem usque fruita est cespite sulphureo, & plumbi laminis, minutatim concisis, adinstar alimenti. Puella alia quotidie multum calcis atque luti de parietibus deglubere, & deglutire solebat. Alia videns picem avide appetebat, & panem

C 4 candidum
(a) Manger. Bibliothec. Medic. pract. Tom. 3. lib. 11.

candidum in ea intinctum laute comedebat, ac si ferculum opiparum esset. Tandem in Scholio ex Schröckio subdit Mangetus ipse, quod depravatus appetitus iste, quem *Picam* vel *Malaciam* vocant, in quam varia, insolita, absurda, & noxia feratur, abunde ex historiis innotuerit. Hinc pisces, & gammaros vivos, angues, lacertas, araneas, lanam, corium, pelles crudas, crines, stercora, tartarum, atramentum, frumentum crudum, lignum, carbones, picem, resinam, stramen, gossipium, stupam, fila, chartam, ellychnia, & emuncto-
riorum contenta, lapides, arenam, lutum, terram, cretam, rubram, fictilia, calcem vivam, cespites sulphureos, glaciem, cerussam, plumbum &c. quasdam devorasse legimus.

Verumtamen haud quidquam, scrupulosis quibusdam, ad supernaturalia satis pronis, ad rem nostram conferre posse videbuntur observationes istae, aliaeque similes (tamen si ad rem nostram conferant maxime) cum in hisce incongruarum earum rerum, utcunque assumptarum, appetitus praecessisse, concedatur: secus autem Juvenis nostra nihilum prorsus corpora illa appetierit, quae per vomitum pluribus vicibus eam eliminasse testantur: quin imo aliena ab ipsis omnino comperta semper fuerit, atque in praesens etiam abhorreat; uti pluries ipsa afferere minime dubitavit. Ideo aliunde melius hujusce phaenomeni, aliorumque symptomatum, quibus identidem ac diversimode

labo- (a)

laboravit; rationem expetendam esse statuunt: dicendo scilicet, quod ipsa sponte res illas unquam non ingurgitaverit, sed per vim ab extra in ejus Oesophagum atque Ventriculum adacta sint, Daemonis ope: quippe quod iste haec, & majora, etiam in Hominum perniciem efficiendi potestatem habet: quare simul & Aegrotae mentem adeo perturbaverit, ut, cum talia ipsi contigerint, animadvertere illa neutiquam potuerit: ac proinde, ob eandem causam, mente capta etiam aliquoties evaserit, quod & plura se vidisse & audivisse ipsa quandoque putaverit, quae vere nec audierat, nec viderat unquam: aliaque demum operata pluries fuerit, quae aut rationi, aut prudentiae saltem, aut utrique refragari censebantur, ita quod eorum minime recordaretur, ac si in insomniis ipsi solum evenissent. Porro ad haec omnia praehabiti maleficii, ex esu Mali illius medici, eidem ab Amasio propinati, manifestas eruere fas esse notas arbitrantur: adeo ut oppositum evinci nullo modo queat, atque etiam supervacaneum videatur penitus, ne dicam impium, aliunde ad ea tutius quodpiam attendere ratiocinium. Ego vero, ne joco tractare alios, in re neutiquam jocosa, imo summi revera momenti, videar potius, quam philosophari: hujusce morbi vicissitudines dictas praesertim in-

vesti-

vestigandas mihi sedulo esse reor; ut meum subinde iudicium proferam. Equidem, dum habiturum ab ea Juvene visionum, aliorumque, quae absque norma quomodocunque praestitit, aut passa est, principium a naturalibus dumtaxat causis obtinere me posse censeo: non is ego sum, qui fabulas in rebus feriis venditare velim; ac si Juvenem nostram pro altero Polo habendam esse decernerem, qui, uti lepide narrat Erasmus, (a) admirantium Sociorum oculos attonitos in Coelum figi quaerens, illic *immanem Draconem, igneis armatum cornibus, cauda in circulum retorta*, se intueri afferebat, quem caeteroquin minime videbat; ut alia taceam, quae jocosae subinde peregit, ut circa suppositum quoddam horribile spectrum astute illos ludificaret. Nullam enim, aut in hisce, aut in aliis malitiae notam infelici Aegrotae adscribendam merito fore plerique statuunt; etsi oppositum aliqui putent; quod tamen mihi haud satis constat. Cum autem de internis hisce mentis actibus nullum haberi certum signum valeat; ex ipsius asserto, teste Sacerdote ipsi assistente, constare satis credimus, ipsam ea omnia vidisse, aut, mavis, sibi visam esse intueri, iisque prope modum formis, ut ipsa retulit pluries, ac si ipsi obvia tunc fuissent; quapropter & incongrua tot
alia

(a) *Desid. Erasm. in colloq. sub titulo Exorcism.*

alia peregit, eoque animo, ac si omnimode rationi conformia forent. Etenim aliud est, quod ea omnia revera viderit, sanoque iudicio ipsa contemplata fuerit; aliud, quod se vidisse solum tunc sit opinata: uti & caetera se prudenter, & cum ratione praestare existimabat, ac si recto se in ea ferri iudicio crederet, quotiescunque mente esset capta; quorum alioquin omnium, exinde sui compos effecta, prorsus obliviscebatur.

Antequam tamen haec, aliaque ad ea pertinentia, explicare, uti valeo, contendam, operae pretium esse puto, ut alia praeponantur, quibus communem in hoc vulgi opinionem, in propositum nostrum, coerceam; tum circa possibilem Daemonis actionem in Humana Corpora; tum circa suppositum maleficiū, quod, ex Malo illo medico, in Juvenem nostram derivatum in primis fuisse, firmum rarumque plerique habent.

Quod ad primum attinet, iis libenter totoque animo acquiesco, qui, sacris Oraculis innixi, certo certius autumant, non solum Daemones existere, verum etiam istiusmodi, & pejorum quoque malorum aerumnas in Hominibus, permittente, ut ajunt, Deo, excitare pro lubito posse, sive per se & immediate, sive praevis Scelestorum Hominum praestigiis, incantationibus, seu mavis maleficiis.

C'est

C'est une vérité de Foy (ait Clarissimus P. Le Brun)
 (a) que Dieu a lassé du pouvoir aux Démon, & qu'il leur permet en plusieurs rencontres de le mettre en exécution. Les possessions fréquentes qu'on a vues dans les premiers siècles de l'Eglise, en sont témoignage authentique. Addam insuper cum eodem Auctore id, quod cum Gersone statuit merito. Certainement c'est une impiété & un erreur directement contraire aux Saintes Lettres, que de nier que les Démon soient Auteurs de plusieurs effets surprenans, & ceux qui regardent tout ce qu'on en dit comme une fable, & qui se moquent des Théologiens, des qu'ils attribuent quelques effets aux Démon, méritoient une sévère correction.... Plût à Dieu qu'il ne se trouvât plus de personnes de ce caractère ! Mais on en verra toujours qui vous diront de sang froid, qu'ils ne se peuvent croire ni prodiges, ni miracles, parcequ'ils n'ont jamais rien vu d'extraordinaire. Ne disputons point avec de telles gens. Quand on veut être incrédule, on l'est même parmi les prodiges & les miracles. Neque solum Daemonis ejuscemodi vires, ex Sacris Historiis multoties confirmatae sunt, quibus oppositum quidquam asserere scelestum arbitror; verum etiam id ex veterum. plerorumque Philosophorum ac Medicorum doctrinis aperte evincitur; quamquam ipsis Sacrae Religionis nostrae Oracula nullam penitus attulissent

(a) P. Le Brun lib. 2 chap. 1. du discernem. de la vérité.

fent lucem. Hippocrates ipse prae caeteris, animadvertente Liceto, (a) dum septem divinorum genera in morbis investiganda esse Medicis indicat, de Maleficio Cacodaemonis speciatim agit. Idcirco Ethnici quoque, praeter Coelestes Deos, quibus parentare consueverant, ut ab illis necessaria obtinerent bona, malis ultro Daemonibus hostias offerebant, juxta tritum adagium illud: *Immolandum Diis inferis, ne noceant*; quos proinde Genios malos, Everfores, averruncatores, perniciosos, fraudulentos, ac uno verbo Hominibus infensissimos appellabant: de quibus omnibus plura vide apud Gyraldum. Idcirco Hippocrates (uti ibidem adnotat Licetus) jubet in morbis, in quibus aliquid esse divinum existimat, aut suspicatur, ab Aegrotante supplicationes fieri, primum quidem Diis Coelestibus, Jovi, Minervae, Mercurio, Apollini &c. & aliis Diis inferis everforibus. Id ipsum vero Numini praestandum potiore jure esse, Catholici Medici suadent, imo pro virili hortantur; quotiescunque istiusmodi Daemoniaci occurrunt morbi, qui & Medicas doctrinas, atque Medicamentorum quorumvis vires prorsus eludunt. Haec autem dicta apposite velim, ut illorum potissimum audaciam cohibeam, qui faniores quoscunque Medicos (quia cauti magis, uti summopere interest, videntur esse,

ad

(a) Fortun. Licet. de Tertio-quaesit. per Epist. c. 15.

ad divinum hoc principium, juxta Hippocratis mentem, in morbis concedendum) veluti Atheos, temerarios, contumacesque nimis, ceu sacrae Religionis nostrae inconcussis dogmatibus adversantes, malefano judicio reputandos esse, firmiter statuunt, atque publice id effari neutiquam erubescunt. Verumtamen eos ipsos potius admonendos hic esse reor, ut caveant sedulo, ne falsis commentis suis, quae pro veris passim in hisce rebus venditare fatagunt, ea, quae verissima alioquin sunt, in dubium revocandi haud levem Haereticis ansam praebeant.

Car en accréditant (a) des récits, & des histoires dont on vient à reconoitre ensuite la fausseté, on donne lieu à certaines personnes de douter de tout qu'ils entendent dire, d'extraordinaire, & de nier les faits les plus constans, parcequ'on leur a donné pour certains & pour incontestables des faits douteux & incertains. Cauté ideo & perquam caute se gerere Catholicus quisque debet, ne ullum unquam super hisce, absque congrua seriatque meditatione, judicium proferat, cujus subinde turpiter poeniteat. Quandoque enim, ne dicam saepissime, evenit, ut verum illud comperiatur, quod habetur apud Anonymum quemdam, (b) qui ad rem nostram haec habet. Quand un Homme est atteint

(a) P. Le Brun lib. 2. c. 7. du Discernem. de la vérité.

(b) Lettres Juives Tom. 1. lettr. 32.

atteint de la Folie Démoniaque , & frappé d'une erreur aussi pernicieuse , les Prêtres guérissent un mensonge par un autre. La même prévention , qui cause l'extravagance des misérables qui croient être possédés , leur persuade , que le Remède qu'on leur donne est infailible : leur mal cesse , par la calme , qui revient dans leur imagination , & qui succede à l'égurement dans lequel la crainte l'avoit plongée . Ainsi , ils sont toujours le jouët de leur préjugés : leur Repos & leur Tranquilité en sont une suite nécessaire. Porro in hisce, uti & in aliis, maximam praecipue apud Sapientes omnes promeritus est commendationem Summus Pontifex noster Benedictus XIV. in eruditissimis suis libris (a), ubi, cum ejusmodi fallacias aperte indicasset, ex Vallesio statuit, *Verisimile esse, plurimos eorum, qui Daemonis opinione ad Exorcistas deferuntur, Daemonem non habere, sed morbis aliquibus teneri, & prae inopia consilii, cum tentatae sint aliae curationes antea, neo sufficiant, deferri ad illos. Aedepol! optimum hoc, ac valde obvium ignorantiae refugium est, quo ignari etiam cujusvis Medici famam suffulciri optime posse, nemo non videt. Circa haec autem decipi adeo, nescio quo fato, Mundus amat, ut & in utramque partem inconsulto rapti plurimi observentur: cum alii nempe facile nimis* qui-

(a) Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib. 4. part. 1. c. 29.
n. 5.

quibuslibet hujuscemodi historiis fidem praestent : alii nihilum prorsus ; ac propterea utrosque hinc graviter errare, in proclivi est, sin mediocritas attendatur . Hoc ipsum sentit Doctissimus P. Le Brun (a), cum sic merito effatur . *On peut diviser la plupart des Hommes en deux classes . Les uns sont portez à croire sans preuve tout ce qu'on leur dit d'extraordinaire ; les autres s'obstinent à le rejeter malgré tous les témoignages qu'on leur apporte . Une crédulité puérile & une opiniâtreté superbe : Voilà les deux sources des erreurs des Hommes , par rapport à l'existence des effets surprenans , & voilà aussi les deux écueils , que nous devons éviter , pour parvenir au discernement que nous cherchons .* Ad haec autem nullum melius inveniri praesidium valet , ut tutius inde judicium repetatur ; quam si Naturam ipsam, ejusdemque potentiam & actiones examussum intelligamus ; indeque pateat, quantum & in statu sano, & in statu morbofo (cum de Hominis vicissitudinibus agendum est) Animalis ejusdem Oeconomia possit , atque quam multiplici ratione Natura ipsa quandoque ludere consuescat . Aliunde enim veritatem assequi nemini unquam concedetur ; innumerisque secus erroribus semper supererit locus . Quare eruditissimi Gaspari
a Rejes

(a) P. Le Brun Tom. 1. Hist. Crit. de Pratiq. Superst.
c. 3.

a Rejes (a) dictum hic fas erit referre. Ludit certe non raro in Homine Natura, & vix credibilia in ipso ostentat. Sed arrepta inde occasione fabularum inventores nos mendaciis illudunt, & cum omnia possibile esse volunt, ut credamus, de caeteris faciunt ut dubitemus. Nil quippe tam arduum & impossibile commenta est antiquitas, vel ipsis Cacodaemonum ludibriis decepta, quod adhuc hodierni isti Naturae indagatores, ut nos in stuporem rapiant, suadere non conentur.

Neque vero solum, uti innuimus, Daemonem Corpora humana indiscriminatim obsidere, atque in iisdem agere varia ratione posse, credendum. omni jure est, sed etiam (si plurimis Auctoribus fides adhibenda sit) feminas praesertim huic infortunio obnoxias esse. Ita prae caeteris sentire videtur Caspar Peucerus (b), dum, agens de Pseudo-Prophetis Daemoniacis, feminas maxime ad hoc feligere Diabolum, statuit, ideoque sic ait. Suos sibi, Dei exemplo, delegit Prophetas, & potissimum ex Muliebri genere, quod sexus iste imbecillior est natura, simpliciorque, & minus vel cavere insidias, vel intelligere astuta consilia, vel reniti impulsui, vel commissa celare potest, quodque ad promovendos & persuadendos alios accomodatiora, pluraque adjumenta habent. Verum cum de Vir-

D

ginum

(a) Gasp. a Rejes Elys. Jucund. quæst. Camp. quæst. 36. n. 44.

(b) Caspar Peucerus Comment. de præcip. Divinat. gener.

ginum morbis, ab hysterico principio quomodocunque derivatis, agitur, etsi complicati maxime, mirisque symptomatibus stipati sint; difficile admodum de Maleficio cogitandi prudentioribus Medicis locus superest: Sicuti & perquam raro earundem ab hoc morbo liberationes inter miracula recenseri posse, aperte docet praecitatus Summus Pontifex noster (a); unde, quoties, in hujuscemodi circumstantiis, miraculosam sanationem probare quispiam, licet infelici ausu, contenderet; totus in eo esset, ut congruis rationibus ostenderet, eas morborum vicissitudines ab Hysterismo neutiquam fore excitatas. Quamobrem Hippocrates etiam, licet, uti supra innuimus, divinum quidpiam illud in morbis latitare saepe posse ostenderit: in feminis tamen, cautius de hoc judicandum esse, commonuit; sicuti speciatim animadvertit Licetus, haec in propositum nostrum proferens. *Alterum vero testimonium Hippocratis est, (b) quo peragens alibi de morbis virginum. Mulierum, quas ostendit esse a menstrui sanguinis retenti mala motu, proindeque a causa physica, reprehendit Ethnicos sacrificulos, deceptores feminarum, dum eas ab insania matricali, terroribusque uterinis convalescentes, jubent pretiosissima donaria Dianae consecrare. Subinde ex Hippo-*
CI
crate

(a) Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib. 4. Part. I. c. 13. n. 14.

(b) Fortun. Licet. de Tertio-quaesit. per Epist. c. 15. (c)

erate ipso haec ultro subdit. *At Virgines, quibus prope nuptiarum tempus instat, ut Viro conjungantur, illud sub mensum descensum magis experiuntur; cum antea his malis non admodum conflarentur. . . . Quae cum ita se habeant, ob acutam quidem inflammationem insanit, ob putredinem clamat, ob caliginem terretur & timer, ob oppressionem vero, quae circa Cor est, suffocationem sibi parant, ob sanguinis autem vitium animus anxietudine & impotentia conflatur, & malum contrahit: quin etiam alium horrendum in modum appellat, & in puteos desilire ac praecipitare, seseque strangulare jubent, velut haec praestantiora sint, omnemque utilitatem excedant. Interdum vero circa spectra voluptas quaedam mortis, tanquam boni cujusdam, expetendae incessit &c. Quae sane omnia mirum in modum ad rem nostram conferre, patet. Hoc itaque praehabito Hippocratis oraculo, neutiquam inficiabor (cum aliunde, ex relatis, enarrati hujusce morbi principium repetere minime liceat) quod vere Amasius potissima tunc & prima tot aerumnarum causa fuerit: non ideo tamen, quod Malum illud medicum, pro maleficio devorandum, infelici huic Juveni obtulerit; sed quod ipsi maximos furentis, ut ita dicam, amoris tumultus excitaverit, qui vicissim in dies magis magisque invalescentes, eo vehementiores utrinque fierent, eamque praecipue supra modum exagitarent. Revera enim eo inter ipsos*

devenerat mutui amoris incendium, ut sponsalia quamproxime ineunda forent: quibus inopinato obstitit Amasii subsecuta paullo postea mors, quam aegre adeo tulit affecta Juvenis, quod haud amplius bene se habere posthac visa sit; uti testatur Reverendus Parochus ille, sub cujus Paroecia tunc ipsa degebat. Haud adeo itaque facile sibi quispiam persuaserit, sin Helleboro vere indigeat, quod Amasius dilectae Juveni, cujus amore flagrabat maxime, Malum illud medicum, ceu pro Maleficio, propinaverit, ac si illam ipsam tot malis, & diutissime vexatam iri contenderet, quam sibi sponsam nuper elegerat. Caeteroquin, quod a frustratis inopinato nuptiis inter eos, quos vehemens amor vicissim exusserat, complicatae ac multifariae mirae aegritudines, cum laesione praesertim phantasiae, progeneritae sint, atque, inordinate procedendo, diuturno perduraverint tempore; plurimae apud Medicos Historiae, huic nostrae parum absimiles, extant, quas eruditis Medicis notas fatis esse puto.

Amantem si quis mente credit praeditum,

Ubi ille rerum inveniet, quaeso, amentiam?

Jure sic instat Menander, adnotante Stobaeo (a).

Porro, hisce praegressis, Juvenis nostra animo potissimum pluribusque modis, inde vexari saepissime

visa

(a) Jo: Stobaei Florileg. Tit. 44.

visa est; mox in se ipsam, aliove, ut haud raro evenit, immaniter & iracunda, & furiosa evadens; praeter alia quaeque, in historia enarrata, quae mox explicabimus.

Si itaque, ob perturbatam summopere phantasia, mente adeo submoveri hujuscemodi Mulieres haud raro comperiuntur, ut ipsis divinatoriam usque facultatem admirabilem, cum Platone, concedere Peucerus (a) non recuset, ex *amatorio* scilicet, ut ipse ait, *furore*: parem sane ob causam, Juvenem hanc insanam adeo dinceps evasisse, nos quoque asserere recte posse, autumamus; ita quod incongruas res illas omnes manu propria sibi ori admoverit, ac subinde ingurgitaverit, licet eas nihil antea prorsus appetiisset. Eapropter illud praesertim adnotatu dignum mihi visum est, quod illi evenit in Ecclesia Divi Abundii, tunc nempe, cum, rationis lumine orbata, ejusque postmodum compos evadens, faxum illud statim abjecit, quod, admota ori manu, se se jam proxime ingurgitaturam, ex se intellexerat. Utque paucis dicam, ipsam speciali melancholia ex Utero frequenter ac multis modis laborasse, atque identidem detineri adhuc, certo certius asserere, nullus dubito, quod inde maniaca postea evaserit. Simili fere morbo, ex di-

D 3

vino

(a) Caspar Peucerus *Comment. de praecip. divin. gener.*

vino decreto, prehensum fuisse Regem Nabuchodonosor, interpretatur Theodoretus; quando (a) ab Hominibus expulsus est, & foenum, inquit, ut Bos comedit. Etenim, ibidem subdit Commentator, proprium est desipientium non solum dicere ac facere ea, quae ratione & ordine careant, sed omnia etiam, in quaecunque inciderint, comedere. Licet autem doctissimus Interpres illud ipsum & Daemoniacis evenire, posse ibidem concedat; naturalem tamen potius adducere causam satius duxit; perinde ac si ab hac saepius, quam ab illa effectus hosce pendere sentiret; ideoque abs re ipsi visum est incassum a Superis tunc rationem mutuari. Praestantissimi huiusce Auctoris sententiae arridet etiam celeberrimus Calmet, (b) speciali ad id conscripta dissertatione, ubi haec profert. *Recepta communi suffragio, & maxime probata sententia docet, Nabuchodonosorem, Dei vindicis manu percussam, in phrenesim incidisse, in eam nempe morbi speciem, quam Lycanthropiam appellant. Ille quippe Rex, Bovem se esse persuasus, coepit, curvato dorso, manibus pedibusque reptare, herbas carpere, veluti cornu petere, in agro vagari, coetus Hominum fugere, comam unguisque ferino more negligere. Quae omnia sine fascinatione, sine induc[t]a metamorphosi, sive me-*

tem-

(a) Theodoret. in Daniele cap. 4. n. 30.

(b) Comment. in Sacr. Scrip. Tom. 6.

tempſychoſi, ſola vi morbi exponenda ſuſcepit.

Verumtamen haud quidquam obeſt, quod, etiamſi vere maniaca eo modo evaſiſſet Juvenis noſtra, fui tamen ut plurimum compos omnino redderetur; ideoque illa omnia incongrua ſe paullo antea peregiſſe, aegre poſtea ferret, quae infanien- do ſe quomodocunque perpetraviſſe, non tantum ab aliis audiret, verum etiam ex ſe ipſa deinceps co- gnoſceret. Enimvero ejuſcemodi aegritudines, quo- modocunque ortae ſint, atque procedant, non niſi in vera totali dementia aeque ſemper vigent; in melancholia vero, aut mania ad tempus dumtaxat ſaeviunt; varia quidem ratione & norma, pro va- rietate morboſae dominantis cauſſae, internae ex- ternaeve, ac praecipue pro varietate conſtitutionis, in hiſce Aegrotis attendendae, quibus tale contige- rit infortunium. Praeterea incongruarum idearum varietas, quae in Maniacorum mente animadverti- tur, a praegreſſis etiam in ſanitatis ſtatu intenſio- ribus, iteratiſque maxime ſpecialibus cogitationibus exoritur; unde potiffimum fit, quod maniaca haec affectio in omnibus variare deprehendatur, diver- ſaque proinde ſymptomata praefeferat. Idcirco Fer- nelius (a) diſtinguit merito, quod Melancholicorum infinitae ſunt ſpecies: *qualis nimirum olim fuerit cujuſ-*

D 4

que

(a) Ferneliuſ de morb. Cereb. Pathol. lib. 5. cap. 2.

que intenta cogitatio, aut qualis vitae conditio, talis sese repraesentat melancholica deliratio. Nam [quod Aristoteles litteris prodidit] ut vinum potentium naturae & moribus, ita sane melancholia laborantium constitutioni sese accommodat. Variat insuper morboſi huiusce affectus ratio pro varietate Regionum, & Anni temporum. Si quidem (a) Auctores sunt, qui affirmant, Gentes aliquas, certis temporum periodis, praesagis furoribus, ceu morbis Epidemicis, corripi solitas esse. Et Mulieribus Peleponesiis, Chiis, Boeottis, Maniacos affectus cum divinatrice praesentatione familiares fuisse, aliqui scribunt, tanquam morbos populares. Nota est Historia de furore percitis Filiabus Regis Argivorum. A tumultuante praecipue speciali humore, eoque diversimode commoto, & dominante, Sennertus (b) ostendit, quâ fiat, ut Mulieres illae, quae melancholicae sunt, huiusmodi phaenomenis plurifariam afficiantur, neque iis semper aequae laborent. Namque symptomata haec non sunt continua, sed tamdiu durant, quamdiu vapor ille (hunc supponit ab Utero esse derivatum) qui proxima est causa, adest: quo discusso, symptomata remittunt, & evanescunt, donec novi ad Caput eleventur: quod ex eo patet, quod, dum vapor ille quiescit, satis hilares sunt huiusmodi feminae, nec ulla melancholizae signa exhibent: mox,

(a) Caspar Peucerus loco supracitato.

(b) Sennertus Praet. lib. 1. part. 2. cap. 13.

commoto & agitato humore, & vaporibus ad Cor elevatis, subito moerore corripuntur. Quamcunque itaque ex hisce, aut ex aliis ejusmodi causis, simul in unum conspirasse, ad rem nostram, & quomodocunque egisse, pro sua sententia, imaginari sibi quispiam velit; hinc facile intelliget hujusce morbi alternationes quaslibet.

Neque praeterea crediderim, ab hysterico fomite aegritudinis hujusce, atque symptomatum quorumlibet, inde enatorum, originem, eatenus deducere aliquem nolle, quatenus Juvenis ista menstruo semper beneficio, & aliquando, plusquam par erat, liberaliter frui consueverit. Quamquam enim ego quoque, experientia ipsa teste, simulque ex Hippocratis libris didicerim, Junioribus saepissime Feminis aerumnas hasce tunc evenire, quum menstrua suppressa sunt, aut satis, uti fas sit, neutiquam fluunt: Nihilominus haud raro observavi, quod etiam, non feriantibus menstruis, talia & pejora contingant, in salacioribus praecipue Puellis. In hisce potissimum Lympha illa, quae hac ratione aphrodisia vocitatur, energemate nimis quomodocunque pollet, nerveasque Uteri, aut circa Uterum positas, partes plus aequo vellicat, irritat, titillatve, sive mordet, atque proinde modo in spasmodicas contractiones vehementer ac plurifariam cogit,

cogit, modo & in atoniam, ob subsequenter resolutionem; cum utrinque Hyftericarum affectionum vicissitudines oboriri posse non immerito moneat doctissimus Brinius. (a) Hinc nerveae quaeque propagines aliae pari proportionem patiuntur, ast illae magis, quae cum Utero insignius commercium habent, siue dispositae magis sunt, ut a tumultuoso & effraeni liquore illo ad oscillandum improprie sollicitentur; aut ex opposito, consueto deperdito tono, subinde relaxentur, aut utroque modo alternatim afficiantur. Exinde ultro fit, quod Hyfterica passio (tametsi in hisce Feminis a Nervorum perversa utcunque symmetria semper producat) quo ad symptomatum tamen comitatum, vehementiam, complicationem, atque vices, varia semper esse comperiatur: cum idem non sit semper luxuriantis liquoris illius imperium, nec eadem agendi ratio, varietque demum universa Corporis aut particularis constitutio, seu mavis dispositio, atque peculiare praeverint externae causae, diversumve victus regimen, aut animi pathemata varia: quae omnia tam seorsim, quam simul sumpta, ad hoc maxime & quomodolibet conferunt. Quid autem, quaeso, obstat, quod speciali posita Membranarum Cerebri (unde animalium. qua-

(a) Brinius de Spiritibus Animal. n. 132.

quarumvis actionum instrumentalem, ut dicimus, causam verisimilius petendam esse, cum aliquibus asserere fatius ducimus) structura, in affecta Juvene nostra, morbosas omnes, quas saepe atque specialiter passa est, mentis affectiones, non continuas, sed varias explicare non possumus, cum eam Hystericam fuisse ex historia deducamus, idque seclusa omni Maleficii suspicione? Non immerito itaque doctissimus Hecquetus, (a) horum morborum causas generales recensens, eas distinguit, quae a rubra sanguinis parte quam proxime, ac potissimum derivantur, ab aliis, quae in lymphaticis humoribus latitant; quippe quod in primo casu menstrua excretio suppressa omnino, aut magna saltem ex parte in Junioribus Feminis fuerit: in secundo vero fecus. *Car elles consistent dans le soulagement du genre nerveux qui est pénétré, non plus par une lymphe aérienne, la quelle comme un doux zephire, s'insinüe insensiblement dans les fibres nerveuses; mais par un suc lymphatique dégénéré, acre, salin, explosif, qui tient tout le genre nerveux en tension, en spasme, & en irritation.* Cum vero, ut in casu nostro, ob aphrodisii illius succi vitiatam diathesim, in allatis circumstantiis, lympham subinde eo modo infectam fuisse, constet;

(a) *Le Naturalis des convulsions seconde part. pag. 100. 101. &c.*

ster; eo potior emergit ratio non solum convulsio-
num illarum, quibus initio Juvenis nostra obnoxia
fuit, verum etiam perversae subinde phantasiae,
propter quod Maniaca facta est. Optime sic paucis
id apposite explicat celebratissimus hic Auctor. (a)

*Une autre sorte de Vapeurs est remarquées par les Au-
teurs : Sçavoir, celles, qui sont causées par quelques passions
honteuses, & celles la arrivent lorsque la partie blanche
du sang trop abondamment spermatisée, se met en rut,
parce qu'elle prend plus d'elasticité jusqu'à l'explosion,
& par là, comme par un éguillon, elle souleve le genre
nerveux, & remue en consequence dans l'imagination des
idées & des mouvemens obscènes, répondants, & confor-
mes à la nature des parties d'où part cette humeur, &
qui en sont éguillonées : & ce sont ces vapeurs qui font
les affections érotiques, comme les appellent les Auteurs,
Affectus eroticus, Melancholia ab Utero amorosa. Dum
hic autem Uterum nomino, ceu primam, seu, uti
ajunt, occasionalem praecipuam istorum effectuum
causam; id sano modo intelligi velim: non perin-
de ac si aliae adjacentes Utero partes, vel cum ipso
utcumque commercium habentes, iis ansam praebere
neutiquam valeant. Equidem, praeter ea, quae de
hoc morbo, congruis solidioribus conjecturis innixa,
apud Saniores Auctores extant, plurimi faciendam
esse (a)*

(a) *Le Natural. des Convulsions prem. part. pag. 167. 168.*

esse puto observationem specialem, a Clar. Andrea Fromond nuperrime editam. (a) Iste enim, posteaquam in Pisana Academia, atque in Florentino Archinosocomio, sub Praestantissimis Etruscis Professoribus Medicis atque Philosophis, Theoriae & Praxeos Medicae optimis fundamentis, acri, quo pollet, ingenio, seduloque studio potitus esset; in Nosocomio majore Cremonensi Praxeos curriculum mecum plusquam per triennium adimplevit, indeque mihi ibidem Medicus suffectus est (uti & aliis Clar. Discipulis meis antehac evenerat), usque dum Medici Primarii in Cremonensi Nosocomio munus nuper affectus est. Tunc ideo cum Cremonae meas gnaviter adimplebat vices, extra simul Cadaverum, pro re nata, in abstrusioribus Morbis saepe perlustrando, convulsionariae cujusdam feminae Cadaver dissecans, eam non imperforatam solum, sed & Utero carentem prorsus invenit; indeque jure meritoque statuit; non ab Utero simpliciter, sed etiam aliunde utplurimum Hystericarum affectionum originem esse, repetendam: uti & ipse paucis ibidem Sapienterque explicavit; unde in Animadversione tertiasic concludit. *Hinc, aut ego fallor, colligitur, non unam, eandemque esse Affectionis Hystericæ scaturiginem, nec unum eundemque modum; quum, præter labem liquidis*

*Muliere
utero carente.*

(a) Imperforat. Mulieris Utero prorsus carentis Observat. (s)

dis persaepe inhaerentem, Anatomici modo in Utero vitium detegant, modo in Gangliis, quemadmodum observavit Lancisius, modo in Tubis, saepissime vero in Ovariis, quorum satis frequentes, variae admodum, atque enormes laesiones occurrunt. Caeteroquin ut plerorumque, quas in Juvene nostra evenerunt, symptomatum fontem assequamur, Uteri simul, atque adjacentium ipsi aliarum partium habendam esse rationem existimavi; maxime quia, fluentibus mensibus, quo ad omnia melius se habebat, pejus vero iisdem vix vix cessantibus: ut alia fileam, quae aphrodisii vehementiores motus, exinde profecti, in hisce casibus praestant, dum Oeconomiam animalem totam fusque deque vertunt, atque ratiocinium ipsum pluribus modis obumbrant, pervertunt, aut tollunt: uti mox dicemus. Eapropter ob enormem hanc potentiam, quam undequaque in Feminis istis exercere Uterus deprehenditur, haud immerito Platoni animal concupiscentiae princeps dicitur (a), animadvertente Schurigio, forsitan quod libidinem suam explendo animal generet. Animal autem dixisse videtur ad mentem Pythagorae, qui Uterum animal per se ipsum distinctum, suiue plane juris nominaret. Hos ad verbum usque secutus Aretaeus itidem definit Viscus prope animatum, & veluti animal quoddam in animali: suo quippe motu agit, nec imperio regitur mentis.

Hac

(a) Schurig. Muliebr. Sec. I. cap. I. n. 19.

Hac ratione suo imperio, ut ita dicam, agens Uterus, media aphrodisia actiuosa lymphæ, nec iussui mentis satis obtemperans, phantasiam plurimis mirisque modis perturbabat, atque exagitabat, Meninges præsertim afficiens, atque universum simul Corpus in nerveis quibuscunque propaginibus extorquendo atque divexando; ita quod illinc mentis ratiocinium obrueretur plurifariam, aliaque partes, modo junctim, modo seorsim afficerentur. Quare ea omnia, quæ subinde oriebantur, symptomata, licet inter se discrepantia maxime, ab eodem nihilominus principio emanabant: adeo ut illorum differentia laborantis identidem potius partis cujuscunque varietati, caeteris paribus, quam diversae morbosae causæ, adscribenda rationabiliter esset. Hoc enim cum Hippocratis oraculo optime consentit, (a) ubi sic docet. *Morborum autem omnium unus & idem modus est. Locus vero ipse eorum differentiam facit. Quare videntur morbi quidem inter se nihil simile habere, propter diversitatem scilicet locorum, cum sit tamen una morborum omnium & species, & causa quoque eadem.* Pro ut ideo hi potius, quam illi nervorum rami, ad peculiare partes profecti, aut varii Meningum lacertuli quomodocunque affecti erant; modo tumultuarii huc illucque excitari poterant aestus; modo

(a) Hippocr. lib. de Flatib.

modo & consueti voluntarii feriabantur motus, eaque immota jacebat, licet ratiocinii superiora organa suis muneribus fungerentur; modo haec fecus magis, quam illae actiones pervertebantur; modo utraeque simul vitium subibant: unde vicissitudines hujusce morbi varias & mentis, & corporis, tam simplices, quam quomodolibet compositas, Rationalis quisque Medicus, utrinque eruirite posse, neutiquam inficiabitur. Si enim de Corporis affectibus, quibus illa pluries laboravit, sermo sit; facile est intellectu, quomodo aphrodisia illa lymphæ, ex mora successive magis magisque acris effecta, quandoque circa Urethrae anfractus residens, inanes ipsi ad mingendum stimulos excitaret, indeque, irritatis urinarii tubi intimis tunicis, urina etiam cum ardore non raro excerneretur. Contrahebantur insuper aliquando etiam nervei caudices, ad superiores alias partes protracti; ideoque Juvenis haec modo strangulationis molestiam patiebatur; modo, resolutis laryngis fibrillis, laxatoque ejus tubo, ipsius hiatus incongruus fiebat excipiendo recte, concutiendoque Aeri: quare voces non juxta consuetum edebat, aphona proinde effecta. Nervei quoque Mesenterii plexus, ad Intestina spectantes, inordinatas aequè subibant inde contractiones, & resolutiones; unde & Alvus stip-

rica

tica, & nimis soluta alternatim reddebatur. Contracto quippe nimis intestinali tubo, atque coarctato, peristalticus cohibetur motus, aut retardatur admodum; tunc cum simul Aer, in Intestinis contentus, ac summopere pressus, huc illucque per eorundem cavum expatiari tumultuarie coactus, & undequaque imperum faciens, murmura, & fugitus, & flatus, seu supra, seu infra erumpentes, ut in casu nostro, suscitare facile potest. Ex intestinalium vero nervorum resolutione, tunc cum Intestinatorum tubus relaxatus erat, uberiusque per Peyserianas glandulas hostilis aphrodisius humor ille effluebat, absque alia manifesta causa, Alvus solvebatur. Musculi quoque Abdominis par identidem vitium interdum subibant, eorundem laxatis modo, modo contractis inordinate fibris, uti & Peritonaei etiam: quapropter universum Abdomen, aut in enormem assurgebat tumorem, diu etiam perdurantem; aut derепente compressum reddebatur: idem & de aliis phaenomenis dicendo.

Dum autem haec, aliaque ejusdem census Phaenomena ab Hysterico speciali hoc principio deducimus, nempe ab explosiva aphrodisii illius liquoris vi, diversa ratione, in partibus quibuscvis nerveis operante; hujusce fortassis ideam facile erit, quoquo saltem modo, concipere, si analogia desumatur ab

gitando & operando, a ratione aberrare consuevit; anteaquam ex dictis genuinum earundem principium & modum investigare contendam; aliqua pro modulo meo, praemittenda esse reor, circa generalem Animi actionum ideam, atque essentiam, unde & speciales ad rem nostram rationes eruere in proclivi erit. Praenotandum itaque in primis est, morbosas hasce mentis affectiones, quaecunque illae sint, aut quomodocunque contingant (quas & connaturales, ut ita dicam, alicui quandoque evadere credimus, cum demens penitus ille sit ab ortu ipso) Animi ipsius vitio adscribi nullo modo posse. Siquidem non tantum ex sacris oraculis, verum etiam ex Cicerone habemus (a), quod *humanus Animus*, decerptus ex mente divina, cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest. Hic igitur, si est excultus, & si ejus acies ita curata est, ut ne caecetur erroribus, sit perfecta mens, idest absoluta ratio: quae est idem quod virtus. Idque de quorumcunque *Hominum Animis* aequè verum absolute esse, nemo inficias unquam iverit: ad differentiam nempe *Belluarum*, quibus natura (b) dumtaxat sensum & motum dedit, & cum quodam appetitu accessum ad res salutares, a pestiferis recessum: Verum & ista *Hominis*

(a) Cicero lib. 5. *Tuscul. quæst.*

(b) Cicero lib. 2. *de Natur. Deor.*

nis propria sunt. Quare (a) est animus in partes distributus duas: quarum altera rationis est particeps, altera expers. Cum igitur praecipitur, ut nobismet ipsis impereamus, hoc praecipitur, ut ratio coerceat temeritatem. Est enim in animis omnium fere natura molle quiddam, demissum, enervatum quodammodo & languidum. Si nihil esset aliud: nihil esset Homine deformius. Sed praesto est Domina omnium & Regina ratio. Haec, ut imperet illi parti animi, quae obedire debet, id videndum est Viro. Quoniam modo? inquires. Velut servo Dominus, velut Imperatori militi, velut Parens filio. Attamen, ut ratio eo modo imperet, five mavis ut animi acies ita curata sit, ut ne caecetur erroribus, potissimum praeter caetera, magni refert (b) quali in corpore animi locati sint. Multa enim e corpore existunt, quae acuant mentem: multa, quae obtundant. Ideo alibi Cicero docuit, quod quidem (c) Corpus animi gubernaculo, animus autem ministerio Corporis indiget. At neque animus aeger bene gubernabit, neque affectum Corpus animi recte parebit imperio; quod utrumque circa rem nostram verum comperiri, observatio simul atque ratio suadent. Neminem quippe ex sanioribus Philosophis latere, constat, quod, si organa illa Corporis, quae propria speciatim Ani-

E 3

mae

- (a) Cicero Tuscul. Quaest. lib. 2.
 (b) Idem Tuscul. quaest. lib. 1.
 (c) Idem Consolat.

mae instrumenta sunt, ad animales obeundas actiones, rite constituta atque disposita fuerint; reliquum est, quod ipsa suis muneribus male fungatur, aut ad ea quomodolibet impotens evadat. Ad haec insuper humores quoque, praeter solida, vel plurimum conferunt: ita quod omni jure Hippocrates sentiat (a), inter omnia, quae in Corpore sunt, nihil magis ad prudentiam conferre quam sanguinem. Hic ergo, cum in constanti habitu persistit, consistit & prudentia: sanguine vero permutato, concidit simul & prudentia..... siquidem igitur penitus totus conturbatus est sanguis, penitus & prudentia prosternitur. Quod si Recentiorum Physiologicorum ratiociniis, uti par esse videtur, inhaerere velimus, non totus sanguis quod conturbatus penitus sit, necesse est, ut penitus & prudentia prosternatur: imo satis superque est, quod solius lymphae diathesis, ex aphrodisio, ut ita dicam, viru, in hypothesi nostra, perverti potuerit: uti infra fusius explicabimus. Neque insuper aphrodisium virus illud, Lymphae copiosum vehiculum expetit, ut universam postmodum inficiat ejusdem massam, atque totum proinde nervosum genus pervertat: sed pauxilla ejus pars sufficit, quae in internis, aut externis pudendorum Muliebrium labulis restitans, indeque corrupta, ac virulenta facta, in aream postea circulationis,

(a) Hippocrat. lib. de flatib.

tionis, ut dicimus, intrusa fuerit, lymphaticosque
 latices alios contaminaverit: id quod satis est, ut enat-
 ratorum supra hystericorum accidentium, atque
 mentis perturbationum quarumvis, de quibus nunc
 agimus, rationem assequamur. Nonne modicus Ta-
 baci combusti fumus, cum halitu intro pulsus, in de-
 licatioribus Feminis, & Viris etiam, huic neutiquam
 affluetis, Ebrietatem ipsis veluti maximam asciscit
 ad aliquod tempus? Ut alia omittam circa vim odo-
 rum, circa remedia ipsa, & Venena plurima, quorum
 exilissimam dosim, Oeconomiam animalem inopi-
 nato sedare, aut pervertere posse, quotidiana docet
 observatio. Est enim (a) illa humorum nostrorum, vel
 dum athletice valemus, indoles, ut a minimis, iisque paucis-
 simis saepe corpusculis in venas infusis, adeo mirifice muta-
 tur tota natura nostra, ut & omnes Corporis actiones pror-
 sus aliae evadant, atque ipsum singulare ingenium cujusque
 humoris penitus a pristina sua natura alienum fiat. Ad haec
 autem omnia sedulo animadvertisse Celeberrimum
 Duretum, patet, (b) ubi sic innuit. Illud sane monstri-
 simile est, Hominem, ad imaginem Omnipotentis factum, in
 belluarum naturam degenerare, ut fiat pene rationis expers,
 in solitudinem se conferat, omnia tuta timeat, omnibusque
 molestus sit, ac sibi ipsi mortem asciscat: haec vero omnia.

E 4

melan-

(a) Boerhaav. de Luc Aphrodis.

(b) Duretus in Enarrat. Hollerii de Melancholia.

*melancholia efficit (uti & Juveni nostrae evenisse nar-
ravimus) non quia in ea animus immutetur, aut corrup-
patur; est enim ille unus & simplex, sui que semper similis,
& immortalis; sed quia in vitio sunt pori & meatus,
per quos animus se corpori insinuat, & loca in quae appel-
lit, & spiritus quibus miscetur. Ut enim haec bene, vel
male affecta sunt; ita Homines sapiunt, aut desipiunt: quo-
niam animus corpori implicitus, per ejus instrumenta suum
facit officium. Si ea itaque omnia specialia organa
Corporis, quae ad internos, vel externos sensus,
vel ad utrosque conferunt, sive seorsim, sive junc-
tim attendamus; simulque pro re nata universi Cor-
poris constitutionis, aut alterationis, ab extra, vel
ab intra ipsi advenientis, ratio opportune habeatur;
facile hinc erit intelligere cur Animi, etsi natura sua
aeque in omnibus perfecti sint, aliquando diversi-
mode actiones suas edere comperiantur, pro diversa
nempe dispositione illorum eorundem organorum,
quibus ad illas uti necessario debent. Quapropter
non tantum externae sensationes inde perverti plu-
rifariam possunt, sed etiam & judicium, & dis-
cursus, & memoria, & voluntas ipsa pessum ibit;
ita quod, pro diversa laesione partium, modo ex-
terni sensus tantum, modo interni, modo utriusque
alternatim, aut simul semper omnes perturbentur.
Idcirco, cum, praeter organorum temperiem, vo-
luntate)*

luntate etiam ipsa duce, vario modo se gerere, quo ad intellectuales actiones, Animus deprehendatur; respectu ad Corpus, quod informat, modo in templo, modo in tabernaculo, modo in sepulcro, modo in carcere habitare dicitur. Erenim (a) quorum animus est undequaque purus, in templo habitat. Qui non tenentur amore rerum corporalium, horum animus agit in tabernaculo, libenter exsiliturus, si vocet Imperator. Qui prorsus excaecati sunt vitiis spurcissimis, ut nunquam adspirent ad auram libertatis evangelicae, horum animus jacet in sepulcro. Caeterum, qui moleste luctantur cum vitiis, nec adhuc possunt, quod volunt, horum animus habitat in carcere, subinde clamans ad liberatorem omnium. Utcunque autem in propositum nostrum perverti posse Animi actiones, perverso corpore, velimus supponere; semper cum eodem Erasmo ibidem fas erit dictu, quod tunc *Animi rationalis natura non corrumpitur quidem ipsa ex morbo, aut alia quavis causa, sed, organis vitiatis, impeditur illius vis, & actio: velut artifex frustra valet arte, si destituatur idoneis instrumentis.*

Verum quia, prae caeteris, nervi quilibet, eorumque principium, Cerebrum nempe, & Meninges, atque externorum sensuum organa quaeque, praecipua sunt animalium quarumcunque actionum instrumenta, quibus anima semper ad agendum plurimis

(a) Erasmus Titulo Puerpera.

mis modis utitur; videndum nunc est, quatenus
 praesertim ex hisce ad hoc faciant, atque potissimum
 in affecta Juvene nostra fuerint tunc laesa, & quo
 modo: adeo ut inde, mira ea laesae mentis phaenomena,
 quae in historia exarantur, a Physicis dumtaxat
 causis, ut diximus, derivari queant. Ad haec
 autem, ut congrua methodo, atque norma, deveniam,
 eaque, pro modulo meo, funditus explicem: anima-
 les functiones hasce, de quibus hic quaestio est, ad
 binas reduco classes: cum scilicet aliae sint, quae
 non homini tantum, (etsi ipsi eminentius) ast etiam
 Brutis competunt: aliae, quae Homini soli utique
 conveniunt; utrarumque enim scrutamen propositae
 quaestioni evolvendae confert. Ad primam classem
 pertinent motus & organici, & voluntarii omnes,
 sicuti & nutritio, & augmentatio; quibus addimus
 appetitus simplices quoslibet; unde amor, odium,
 ira, aliaeque passionis, absque ullo nempe ratiocinio,
 prodeunt; quippe quae solam imaginationem,
 seu idearum specialium perceptionem, necessitate
 quadam, consequuntur. Secunda vero classis sanum
 ratiocinium, ex idearum perceptarum voluntaria
 combinatione, seu collatione, congruo criterio facta,
 resultans, comprehendit: quod exinde, pro nutu
 hominis, alias animales actiones regere & moderari
 consuevit. Primae classis actiones, quae Brutis quoque

que conveniunt, num ab anima vere dependeant, an
 secus materiae dumtaxat modificationes speciales
 sint, nondum satis a Philosophis explicatum est:
 tametsi varia varii circa hoc sentiant; cum alii
 Brutis Animam saltem sensitivam, Humana longe
 imperfectiorem & mortalem, concedant; alii eam,
 seu quid Chymaericum, negent penitus. Quapropter
 isti eam Corporis materiam (sive fluida, sive
 solida, sive utraque simul, quod verisimilius est,
 attendantur) ex qua animalium illarum actionum
 organa in Brutis conflantur, a Deo ita dispositam
 esse censent, quod ex se sola, absque ullo Animae
 illius suppositae adminiculo, ad easdem sufficiat.
 Est ne enim quid proclivius dictu (cum ipsis innuit Cla-
 rissimus Brinius) (a) atque intellectu facilius, & ab
 omni etiam suspitione contradictionis remotum, quam ma-
 teriem ad eum perfectionis gradum evehi, certaue ratio-
 ne, lege, & mensura temperari posse, ut, cum conceden-
 dum sit, certos posse effectus motibus suis communicari, quos
 ideis nullis, nullaue ratione suadere nobis possemus motui
 posse alligari, concedendum propterea sit, ipsam perceptionis vi
 praeditam esse; hoc est certa lege & structura esse conforma-
 tam, quae doloris sensum, metus, gaudii, voluptatis, sono-
 rum, colorum, tactuorumque, quae ab corporum impressionibus
 deri-

(a) Brinius de Spirit. Animal. inquisit.

derivantur, exprimat? Etenim (a) (haud immerito idem Clariss. Auctor subdit) *ut vivere, loco moveri, augere &c. motus materiae sunt temperatae, ut vigeat; ita esurire, odire, irasci, imaginari, percipere &c. erunt materiae modi, natura excellentius temperatae, ut sentiat. Nec tantum in Brutis, sed etiam in Hominibus actiones ejuscemodi, quae utrisque communes sunt, ab ipsa materia, rite ad hoc modificata, pendere posse, absurdum neutiquam esse ita ibidem docet. Quae est in materia perceptio, haec ex sola pendet conformatione, partiumque positione, quae tam in Homine, quam in Animalibus brutis potest deleri. Sentiunt igitur, & imaginantur eodem modo. Quia tametsi neque libere agat, neque volens sit, neque infertilis materia, ut est spiritus, qui extensione caret, non inde sequitur tamen, materiae nullam esse aliam affectionem; nempe ita componi non posse, ut sentiat, quemadmodum spiritalis substantia conjungi non ita potest, ut fiat extensa. Quidquid vero sit de hac controversia, quam ex professo dirimere nec audeo, nec instituti hujusce mei ratio postulat (maxime cum utrinque plurimae emergant rationes, haud parvi sane faciendae); hoc unum saltem pro certo habendum esse reor, quod tam in Homine, quam in Animalibus brutis, congrua a Deo, eaque specialia constructa fuerunt organa, quae hujusce nodi actionum exercitio conferre,*

(a) Brinius ibidem n. 108.

communiter creduntur, sicuti & ad alias secundae classis, quae in solo Homine sublimius exercentur, imo ab Anima ipsa Rationali unice procedunt, quae iis organis, ceu aptis instrumentis, ad ea peragenda, utitur.

Operae itaque pretium erit statuere, aut saltem inquirere, quatenam potissimum sint organa illa, quatenam adminicula, & modi, quibus recensitae animales actiones, tam primae, quam secundae classis, in Homine perficiantur in statu sano; ut inde verisimilius pateat, qua ratione alterari queant, occasione morborum: Quod utique requiritur, ut Mentis morbosas affectiones illas, quae in Juvene nostra observatae sunt, perscrutari valeamus, earumdemque proinde naturalem causam detegere, juxta assumptum nostrum.

Illi, qui spirituum animalium fautores sunt, sensuum quorumvis tum externorum, tum internorum, atque una motus exercitium, a spirituum peculiaribus undulationibus, in Nervis, atque ab eorundem speciali influxu in partes explicare satagunt; ipsam idcirco Cerebri substantiam, tanquam pro Animae Emporio, habendam esse putantes; adeo ut ibidem actiones illae omnes utcunque perficiantur. Mihi vero, cum praeter caeteras rationes (quae ab eodem Brinio, atque ab aliis Clarissimis Auctoribus, contra Spi-

Spirituum Animalium commentitium suppositum, afferuntur) illud maxime animadvertendum ad hoc sedulo esse, putem, quod substantia Cerebri penitus sensu careat, ideoque sensationum primus fons illa esse nequaquam possit; Meninges potius (cum exquisitissimo aliunde ditatae sint sensu) ad hoc conferre, verisimilius videtur opinari, sin minus asserere: idem & de tunicis Nervorum quorumcunque, quae Meningum productiones extra Cranium sunt, intelligendo. Istarum enim Membranarum (a) undosa seu elastica structura, diversis ab objectis affecta pressio- nibus, & modis, temporibus variis, repetitisque vicibus agi- tata, ad has, ut vocant, sensibilibus rerum notiones intelli- gendas, & criteria percipienda satis erit. Non secus enim atque ventum aëris unda excitat, undam unda, sic objecti alicujus praesentia, quae idea appellari debet, huic affinem procreat aliam, & haec rursus aliam, atque aliam rursus, pro rerum mutua, & naturali connexionem, atque lege, quae in causa est ejus, quae reminiscencia, memoria, & intellectio dicitur. Objectorum igitur ipsa praesentia, in durae Matris initium, per varias nervorum contractiones propagata, quo loci cogitationum, & facultatum caetera- rum sedem figere, tanquam contractionum nervorum omnium centrum, mechanica ratio suadet, perceptio est, idea scilicet; consecutio porro idearum illationem parit, & idearum unio,

ratio

(a) Brinius de Spirit. Anim. inquis. n. 99.

ratione dicenda est. Quis autem sit is loci, ubi ea ratione sensationes quaeque, in Meningibus quod perficiantur, putandum sit, nemo unquam certo statuet: etsi Brinius ipse nihil dubitet asserere (a), quod nullus alius certe esse possit locus iste, quam *anticus ipse durae Matris falcatus processus*, probabiliter ab eo puncto initium sumens, quo maxime infigitur in interiora capitis, in Ossis scilicet cuneiformis processibus, & crista Galli praesertim, indeque progrediens per totam falcem, usque ad posticum processum, ubi divaricatus, a Cerebro Cerebellum distinguit. Utcunque tamen hoc sit, ex dictis satis est deducere, quod Meninges elasticitate admodum polleant, atque ab earundem specialibus oscillationibus, sive ab extra, sive ab intra excitatis, sensationum quarumlibet essentia, & motum quoque, ratio repeti non immerito possit. In dura Matre, praecipue oscillatorium semper vigere motum, primus prae caeteris, congruis experimentis, solidissimisque rationibus demonstravit Doctissimus Pachionus, cui debita encomia, sibi temere a Litteratis asciscere Baglivius primum ausus est. Sive tamen ejusmodi durae Matris motus, (b) afferente Ridleyo, ab Arteriis, per Cerebrum dispersis, sive a muscularibus lacertulis in ipsa existentibus, uti

(a) *Brinius ibidem n. 119.*

(b) *Vid. Raccolta d' Opuscoli Scientifici &c. Tom. 3.*

uti sentit Pacchionus ipse, sive & utrinque (sicuti verisimillimum censetur esse), quomodocunque pendeat; illud sane verissimum est, quod motus ille revera observatur, atque inservire creditur, aliis quibuslibet in universo Corpore excitandis motibus, seu undequaue protrahendis extra Cranium, corticum nervorum ope, oscillationibus suis; & vice versa. Quamquam ea aliter explicet Pacchionus, dicendo nempe, quod, ob muscularem illum durae Matris motum, sive majoris compressionem, respectu ad suppositam Cerebri substantiam, tanquam per torcularis vim quamdam, vires & spiritus in nervos protrudi, alique humores per sibi apparatus canales propelli queant.

Quomodo autem oscillatorii isti Meningum motus animalibus quibuslibet obeundis actionibus inserviant, etsi nemo adamussim & absolute decernere unquam ausus sit: mihi nihilominus ita conjicere non abs re prorsus esse videtur. Puto enim earum perennes oscillationes, quae indefinenter fiunt, motibus quibuscunque involuntariis, quos organicos nominant, conducere: qui proinde ea ratione excitentur, qua membranae illae quomodolibet oscillent; vario scilicet modo, pro earumdem, universique Corporis peculiari dispositione. Neque inficias unquam iverim, praeter indefinenter illarum membranarum

narum oscillationes, alias quandoque itidem evenire in ipsis; modo juxta imperantis Animae nutus; modo juxta motiones, in externorum sensuum organis, ab objectis, extrinsecus afficientibus Corpus, exci-
 ratas; quae subinde usque ad Meninges sursum pro-
 ducantur, imo in ipsis aequa ratione perficiantur, & desinant. Prioris speciei oscillationes haec Ani-
 ma ipsa in Meningibus, pro lubito, moderatur; ut actus intellectuales quoslibet, seu internos sensus exerceat, itidemque voluntarios quoscunque motus, ubicunque, aut quomodolibet ipsa velit, in muscu-
 laribus organis excitet. Alterius vero illius speciei oscillationes, sensuum quorumvis externorum exer-
 citio favere possunt, ipsa quoque anima ad hoc aliquo modo conferente; ita tamen ut in hisce passive, ut ita dicam, se habeat, in illis autem active. Utraeque tamen voluntariae Meningum oscillationes istae, quae ad tempus, non assidue sunt, mira quadam harmonia, quod ex antedictis involuntariis componantur, necesse est; cum hae indefinenter, ut innuimus, utcunque contingant, idque semper, usque dum Homo vivit. Eapropter asserere nihil vereor, quod & voluntariarum ejuscemodi oscillationum, sicuti & aliarum, quae ex sola par-
 tium mechanica lege fiant, regimen (praeter Ani-
 mae imperium, ad ipsas quomodolibet praestans)

ab earundem membranarum peculiari dispositione dependeat; quod de involuntariis potiore jure verum comperiri, semper constat. Hoc autem verum utique est; siue dispositio illa primigeniam universi Corporis temperiem, siue occurrentes alias ipsius morbosas affectiones, ab extrinseco etiam provenientes, consequatur; siue utrinque, quod verisimilius esse passim animadvertimus, illud derivare quispiam amet. Verum ut analogia quadam clarius explicem, quomodo mira illa oscillationum voluntariarum, quae ad tempus fiunt, cum involuntariis indefinentibus copulentur, indeque ea harmonia possit evenire, quae illarum ideam nobis adferat; absque quod vehementiores contractiones illae, durae praesertim Matris, ex sola mechanica lege assidue productae, leviores alias obscurant, imo istae sensibiles nobis evadant, ac longe magis sensibiles, quam illae, etsi validiores sint: satis erit animadvertere, quod externa alia quaevis sensoria organa dum arteriosus subit continue sanguis, eorumque membraneas fibrillas permeat, proinde eas commovet, & alterat, & quidem magis, quam externa objecta, aut tacta, aut visa, aut audita, aut olfacta faciant; & nihilominus hinc sensatio emergit, eaque ab illa majore ipsarum fibrarum alteratione neutiquam confunditur; quippe quod ista, utpote consueta, nil

pror-

profus sensibilis nobis evadit. Quod si Cerebelli membranas involuntariis, eas
 autem, quae ad Cerebrum pertinent, voluntariis
 motibus speciali utro modo conferre, cum aliqui-
 bus statnamus: eadem, paucis mutatis, explicatio
 proposito satisfaciet, ut praedictarum mentis affec-
 tionum verisimilem saltem adferamus rationem,
 solis naturalibus principiis, absque ulla Daemonis
 opera, innixam. Neque hic disquirendum esse hac
 occasione censeo, quomodo Anima nostra, quae spi-
 ritualis omnino est, praedictis modis, ex supposita
 Meningum structura & actione, modo patiatur,
 modo agat, ut velit, aut utcunque aliter munera
 sua praestet, juxta Oeconomiae animalis ordinarias
 leges, seu magis tunc operari (multifariam possit.
 Hoc enim nec in alia quavis sententia explicari, ne
 dicam, intelligi adamussim potest: uti etiam accura-
 tum quemlibet Philosophum later ratio unionis Ani-
 mae cum Corpore, ejusdemque ubicationis; super qui-
 bus ideo frustraneum penitus est immorari. Addi-
 mus hisce demum, quod Meningum oscillationes
 illae, primo a nobis indicatae, cum aequa proportio-
 ne oscillationes alias in omnibus nervis aliquo modo
 moderentur, ut diximus; ita etiam animalis totius
 Oeconomiae regimini conferunt; quod ideo pluries
 pari pacto alteratur, si oscillationum illarum invo-

luntariarum ordo ab aliis involuntariis, sive, op^{er} externorum sensuum excitatis, oscillationibus alteretur: & ita secus. On a coutume de dire (rite doctissimus quidam Anonymus animadvertit) (a) que les passions de l'Ame peuvent troubler l'economie du Corps & l'amai- grir, le dessécher, irriter ses organes, en faire le dépérisse- ment; on devroit aussi bien dire, que differens défauts de conformation, ou vices des humeurs sont capables de donner a l'Ame ses passions extrêmes & déréglées: uti ex dictis liquido constat.

Ut paucis omnia haec, uti valeo, complectar: actiones animales omnes, quaecunque illae sint (quas utique ex Meningum oscillationibus, seu mavis elas- ticis contractionibus, aut simplicibus, aut compositis resultare statuimus) aliae in Meningibus incipiunt, atque in ipsis terminantur; uti sunt sensus interni omnes, ac potissimum actiones intellectuales quaeque, Hominis vere propriae: aliae a Meningibus obor- tae, ad quoslibet Corporis nervos, aut ad aliquos spe- ciales eorum ramos propagantur; uti in voluntariis aeque ac in involuntariis motibus evenit: aliae tan- dem, ab externorum sensuum, aliarumve inferiorum partium, Nervis provenientes, ad Meninges prope- rant, atque in ipsis desinunt, analogas prioribus (un- de primo devenerunt) excitando ibidem oscillationes;

qua
(a) Traité de la communicat. des maladies & des passions.

qua ratione sensationes quaelibet explicantur, tam respectu ad vulgares quinque sensus, quam respectu ad passiones quascunque, Hominem quoquo modo afficientes; puta Iram, Moerorem, Amorem, & praecipue venereum, ejusdemque maxime census Furorem &c. Quae omnes praeterea passiones, (utunque suscitatae fuerint, vel ab intra, vel ab extra) in unoquoque diversimode progignuntur & agunt, pro diversitate constitutionis in Corticibus nervorum, ipsis inservientium, ac praesertim in Meningibus ipsis, in quibus eae analogae oscillationes magis compositae, uti diximus, perficiuntur. Idque sane verum est, siue organica Membranarum illarum structura connaturalis, ut sic dicam, sit tali Corpori, siue a superadditis morbosis causis oborta quomodocunque fuerit. Summam hanc, & plane admirabilem Meningum potestatem, non solum quo ad sensationum quarumvis productionem, sed etiam quo ad totius animalis Oeconomiae moderamen. (praeter ea, quae circa hoc ex professo protulerunt Pacchionus, Baglivius, & alii) eo magis ostendunt observationes innumerae in demortuorum, ex Apoplexia, Paralyti, convulsionibus, aliisque similibus Capitis morbis, factae cadaveribus, quas frustraneum hic est enarrare. Hujusmodi specialem conscripsit observationem, in eleganti Epistola, ad Celeberrimum

num Vallisnerium data, Doctissimus aequae ac Expertissimus Mediolanensis Medicus Franciscus Palatius (a), cuius non tantum singularem in Arte peritiam suspicio, quam comitatem amo. Peculiariter ibidem morbum & mortem refert Hominis cuiusdam, qui contumaci laboraverat vigilia, dolore gravativo capitis ad frontem, una cum delirio sine febre, addita summa virium dejectione, respiratione gravi & lenta, ac summa potissimum pulsus tarditate, ita ut inter systolem & diastolem maxima intercederet mora. Secto cadavere, cysticus tumor, lymphatico tenaci humore scatens, inventus est, figurae adinstar castaneae, pugni magnitudinem fere aequans; isque in sinistra parte ad messoriam falcem positus; propter quod oscillatorium Meningum motum, ob inde factam compressionem, summopere perversum fuisse, suspicatus est, speciatim circa Paris vagi, & Intercoastalis nerveam scaturiginem: ex quo phaenomena morbosa illa omnia solertissime deducit.

Ex hisce autem omnibus patet ultro, quod exteriorum quorumvis sensuum exercitii perfectio non caudicum tantum nervorum, ad illos spectantium, oscillationes in sensoriis singulis importat; verum etiam alias Meningum analogas respicit, quarum ope

(a) *Raccolta d' Opuscoli Scientifici &c. tom. 13.*

ope Anima utrunque sentire dicitur, aut mavis sensatio, in illis incoepa, in hisce subinde terminatur, aut perficitur. Nos enim (a) ne nunc quidem cernimus oculis ea, quae videmus. Neque enim est ullas sensus in Corpore, sed, ut non solum Physici docent, verum etiam Medici, qui ista aperta, & patefacta viderunt, viae quaedam quasi sunt ad oculos, ad aures, ad naves, a sede Animi profectae. (Nos autem a Meningibus verisimiliter arbitramur.) Itaque saepe aut cogitatione, aut aliqua vi morbi impediti, apertis atque integris oculis, & auribus, nec videmus, nec audimus: ut facile intelligi possit, Animum & videre, & audire, non eas partes, quae quasi fenestrae sunt Animi, quibus tamen nihil sentire queat Mens, nisi id agat, & adsit. Atque hoc ex praehabito ratiocinio elicitur facile. Quotiescunque nempe supponatur, Meningum oscillationes illas, quae ad intellectuales actiones pertinent, valide adeo, assidue, ac intense fieri, tamque diu perdurare; ut oscillationes alias, ab externis sensibus derivatas, apposite nequeant concipere: sicuti vice versa istarum vehementia, & intensio, & iterata nimium vis, illarum perfectum exercitium, aequa proportionem, quam maxime impedit, ac omnino fere pervertit; idque ex aphrodisiis validioribus diuturnis passionibus, de quibus hic sermo est, evenire passim nemo est qui ignoret. Ex

F 4

oppo-

(a) Cicero lib. 1. Tuscul. quaest. (c)

opposito quisque in se ipso experitur, quod solus in suo cubiculo degens, clausis omnino fenestris, nullisque proinde externis objectis perturbatus, & clarius, & diutius, & acrius ingenio sese exercere quomodocunque valet. Hominis idcirco perfecti, ac Mente optime valentis, praestantia, ad differentiam belluarum, & insanientium Hominum, in eo potissimum consistit, non solum quod illae Meningum oscillationes, quae ad intellectuales actus pertinent, juxta propriam cujusunque constitutionem, rite perfecteque procedant; sed eo ultro melius fiant, pro re nata videlicet cohibendo externorum sensuum, seu passionum vividiorum, vehemens, frequens, assiduumque nimis exercitium, propter quod validiores in Nervis oscillationes excitantur, dictos Meningum intellectuales motus perturbare, ac praepedire valentes. Hominis ejuscemodi animales actiones optime distinguit Cicero, hisce verbis. (a) *Animi autem, & ejus Animi partis, quae princeps est, quaeque Mens nominatur, plures sunt virtutes, sed duo prima genera: unum earum, quae ingenerantur suapte natura, appellanturque non voluntariae: alterum earum, quae in voluntate posita magis proprio nomine appellari solent: quarum est excellens in Animorum laude praestantia. Prioris generis est docilitas, memoria: quae fere omnia appellantur*

uno

(a) Cicero de Finib. lib. 5. (a)

uno ingenii nomine: easque virtutes qui habent, ingeniosi vocantur. Alterum autem genus est magnarum verarumque virtutum, quas appellamus voluntarias, ut prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam, & reliquas hujus generis. Porro propter haec alterum virtutum genus in Homine praeterea Cicero admiratur; (a) quod nempe Homines, etsi multis aliis, tamen hoc uno a bestiis plurimum differant, quod rationem habeant a natura, mentemque datam & acrem, & vigentem, celerrimeque multa simul agitantem, & ut ita dicam, sagacem: quae & causas rerum & consecutiones videat, & similitudines transferat, & disjuncta conjungat, & cum praesentibus futura copulet, omnemque complectatur vitae consequentis statum: quae omnia perfectum ratiocinium, Homini specialiter datum, comprehendunt. Ad haec autem nunquam exacte valet Homo, nisi organa illa quaelibet Corporis, quae ad illa conferunt, bene, uti fas sit, disposita adamussim fuerint: quatenus videlicet Meninges & ab ortu ipso congruam nactae sint structuram; nec quidquam, vel ab extra veniens, & agens, vel aliarum Corporis partium vitio quovis emergens, illarum aptum tonum, actionesque pervertat: nec praeterea vividius externorum sensuum exercitium quodcunque, ut diximus, intellectuales Meningum superiores actus impediat, aut alteret, aut perturbet, propter quos

(a) Cicero lib. 1. de Finibus.

quos virtute & ratione praestare supra caetera animantia Homo dicitur? Ea quippe mutua est relatio sensuum internorum ad externos, quod & istorum actio, illorum functiones proinde pervertat; atque par hisce noxa, ex illorum motibus vicissim proveniat; id quod in Animi vehementioribus pathematibus, atque in intenso nimium studio, persaepe evenire posse, a Meningum specialibus oscillationibus ratione petita, facile est explicatu. Exemplum assumam a Doctissimo Brinio propositum. (a) Qui ira, furoreve detenti, ictus tormentorum bellicorum, & excruciantes alias, & sensibiles maxime impressiones non percipiunt interdum, hoc ideo fit, non quia vellicatio a glande tormentaria, gladio, vel sono, & reliquis, in sensus organo, & nervis facta, non sit doloris causa; sed quia nervi, alteri inservientes sensui exquisita magis tensione, convulsione, & impulsione affecti ab alio praevaletente objecto, sensus hic obtusior, atque remissior vix persentitur, atque percipitur eo temporis momento. Ne vero in hisce praeter institutum frustra morari Lectorem videat, satis erit pauca haec ad propositum nostrum attigisse; cum alia, quae de admirabili commercio mentis cum Corpore, mutuaque utrinque resultante actione apud Metaphysicos videri possint; ac praesertim apud Celeberrimum Philosophum ac Mathematicum.

Prae-

(a) Brinius de Spirit. Animal. Inquis. n. 136. (b)

Praestantissimum P. Fortunatum a Brixia; cuius Philosophiam Mentis, mira sane methodo accuratissime tractatam, cum per otium mihi conceditur, a Medicis nempe negotiis paullulum liber, iterum iterumque, summa semper cum voluptate, atque utilitate, saepissime legere consuesco.

Iis itaque praehabitis, ut ad rem nostram accedamus, haud difficile meo videri erit capru, quî factum fuerit, ut Juvenis nostra, vesano, ut sic dicam, amore erga Amasium suum capta, eoque summopere exardescens, ac subinde (quod summum porro est) ob illius Mortem, optati, jamque decreti, conjugii spe frustrata, tumultuariam violentamque passionem illam contraxerit, quae Meningum symmetriam labefactare admodum ipsi potuerit; non adeo tamen ut priores oscillationes illae, quas involuntarias, organicas, & perennes esse statuimus, omnimode perverterentur; sed illae potissimum, quae, ex iis compositae, ob allatas rationes, identidem emergunt. Etenim, si priores illae etiam gravem infirmamque contraxissent labem (uti persaepe ex violentis Animi pathematibus evenire, cuique notum est) Oeconomia animalis tota perversa esset; ideoque Juvenis illa gravem, diuturnumve subiisset morbum: quod neutiquam ipsi contigit; ut eos omittamus hystericos affectus, vicissitudinesque, quae

quae, cum & in aliis, extra hujuscemodi circum-
 stantias, eveniant, parvi ad hoc fieri debere mihi
 videntur. Neque insuper subsecuta inde Meningum
 labes talis evasit, neque firmiter adeo impressa est,
 ut compositae aliae, quae posthac fierent, oscillatio-
 nes, ad intellectuales sublimiores actus spectantes,
 absque norma, citra Animae imperium, semper &
 aequae perficerentur: alioquin eodem modo semper
 insana evasisset: quod secus ipsi contigisse, ex Histo-
 ria evincitur; cum nempe ad tempus solummo-
 do, & plurifariam desiperet, ac furiosa esset,
 eodemque modo graves passiones alias, sine mani-
 festa externa causa, pateretur, atque utplurimum
 Mentis compos prorsus fieret, simulque, pro re na-
 ta, recte ratiocinaretur. Quod autem a vehementi,
 diuque nimis protracta animi perturbatione quavis,
 ac praecipue amatoria (ex qua violentiores quasdam,
 diurnasque concipere oscillationes coguntur utcun-
 que Meninges) istae postmodum aliis, oppositis ma-
 xime, subeundis contractionibus ineptae fiant, aut
 saltem male dispositae: id ipsum, praeter dicta,
 concipere possumus, analogia desumpta a musculari-
 ribus quibusvis Corporis motibus, qui oculis ipsis
 subjiciuntur. Etenim si Corpus, aut ejus pars aliqua,
 in eadem diutius positione consistat unquam, impo-
 tens ad alios motus deinceps fit, perinde ac si ejus-
 dem

dom. fibrae torpescerent, adeo ut, pro voluntatis
 nutu, contrahi libere muscoli ad aliquod tempus ne-
 queant, aut saltem non ita facile, ut antea, ideoque
 majore, praeter consuetum, conatu tantum movean-
 tur; usque dum illae musculorum fibrae, quae antea
 diu nimis tense quoquo modo evaserant, atque per-
 manserant, pristinum paulatim nanciscantur con-
 gruum tonum, suisque proinde obeundis muneribus,
 aut ex se, aut, uti Anima jusserit, aptae denuo fiant.
 Id ipsum praeterea speciatim apparet in externo
 visus organo, in Pupilla nempe, quae plus minus-
 ve, ciliariump. fibrarum ope, adstringitur modo, mo-
 do dilatatur, juxta diversam lucis copiam, qua, con-
 spiciendum objectum quodpiam, illustretur. Ideo
 quo diutius in illuminato maxime loco quispiam
 immoretur, indeque ad obscurius transeat; eo diutur-
 nus requiritur tempus, ut objecta ibidem posita dis-
 tincte videant. Etenim ciliares illae fibrae longe dif-
 ficilius diversam subeunt positionem ab illa, quam
 antea diu nimis servarunt; cum scilicet Pupilla,
 quae primum adstrictior erat, ne nimium excipe-
 ret lucis, in secundo postea casu, dilatari debeat,
 ratione habita ad minorem lucis copiam, objecta
 ibidem tunc illustrantis. Haec autem dicta velim,
 non quod eodem modo in Meningibus rem se habere
 omnino censeam; cum, ob diuturnam quamvis pas-
 sionem, (s)

sionem, Animo occurrentem, eadem die oscillatio-
 nes evenire Meningibus dixerim; ut id alias minus
 expeditae evadant. sed ut aliquo exemplo uteretur,
 indeque proposita illustrarem ratiocinia. Si enim
 eorum plurimum morum, qui in Corpore nostro con-
 tingunt, oculisque ipsis subiciuntur, rationem, ordi-
 nem, ac finem adamussim affequi neutiquam vale-
 mus. quid de oculis, intra Cranium factis, circa
 Meninges pro certo asserere unquam concedetur;
 cunctis & isti, secto in Animalibus Cranio, quoquo
 modo conspici evadant. Caeterum utunque ratio-
 nem ad hoc se habere velimus, illud unque satis erit
 innuere, quod experientia ipsa pluries confirmatum
 est; quod nempe dum la vehementi passione quavis
 phantasia quomodocunque laeditur, incongruaeque
 inde suscitantur ideae, eas non adeo facile est des-
 trere, imo difficillimum; cum ad hoc vividae acque
 aliae requirantur ideae, eaeque diutissime Mente ob-
 volutae, ac iteratis vicibus excitatae, ut priores tan-
 dem erroneas destruant. Ejusmodi innumera exem-
 pla apud Clariores Medicos legi possunt; eorumque
 aliqua recenset Caelius Rhodiginus. (a) Quosdam in-
 venias, qui se putant sigillum vas, quamobrem contactum
 Hominum, & omnino propinquitatem expavescent, ne quo
 modo comminuantur, decurrenturve. Alii gallum conspici,
 usque vivum in manibus deorsum; nescientes quomodo

(a) Cael. Rhodig. Lect. antiqu. lib. 9. cap. 26.

prius, quam edat cantum, alas excutere, ipsi quoque constanter
 milititer brachia motitant, mox & canunt. Sunt quos perpetuo
 timor percellat, ne mundum fulciens Atlas, servansque
 lassescat, isque feratur in praeceps, & omnes una perdat
 ruina. Proinde fugam semper meditantur, ut, si fieri possit,
 sese extra mundana claustra proripiant; Ut alias omnium
 observationes a Marcello Donato allatas, in Historia
 sua Mirabili, lib. 2. cap. 1. Tantique adeo phantasiae
 perversae ideas, diu Mente infixas, valere, ut ratio-
 cinium omnino perversant, atque in furorem Homi-
 nes cogant, aliunde constare satis, praeter alios, re-
 censiti Auctores adnotant, & praecipue Rhodiginus,
 cum de his agit, qui & in se ipsos, & in alios saevire
 non verebantur. Insuper varias maniaci ejuscemodi
 furoris species, atque infaniae, sub diversis nomi-
 nibus proferri solere autumat; (a) unde Mammacuthos
 nominat, ut homines id genus quandoque Manialucos dica-
 mus: variasque hasce dementias, modo Gynaecomaniam,
 modo Ortygomaniam, Doxomaniam, Ornithomaniam
 appellari posse, censet, & id genus alia plura, cum
 quis in re quapiam debacchatur praecipue. Haud omitten-
 dum tamen est, quod phantasiae laesiones istae, &
 ludibria quaevis, ob vividiores ideas Menti infixas,
 etsi Viris aequae contingant, feminis tamen fami-
 liares magis sunt, atque in ipsis mira adeo plurima-
 que

(a) Cael. Rhodig. ibidem cap. 28.

que efficiunt, propter quae a Daemone vexari vulgo facile nimis credantur; uti Celeberrimus Muratorius animadvertit; (a) alique, quos non vacat hic referre.

Ex hisce vero quamquam merito statui posse liquet, Juvenem nostram, ab erotica passione illa, subsecuti inde maniaci furoris principium nactam esse: plurimum tamen ad haec contulisse statuendum est, aphrodisium humorem illum, ab Utero speciatim derivatum; quippe qui & per universum Corpus debacchando, diuturnas ipsi primum variasque attulerat convulsiones. Eodem enim modo, quo effraenus humor iste, lympham universam inficiens, ac musculorum quorumvis interstitia subiens, ibidemque stagnans, ac ea ratione putrescens, acrior redditur, nerveasque ibidem fibras varia ratione irritat, aut vellicat, adeoque spasmodicas contractiones in reliquis partibus excitat: tumultuosos pariter motus, seu oscillationes in Meningibus pari pacto excitare valet. Sicuti enim membranarum quarumvis minimas fibrillas lymphæ in statu sano assidue alluit, ut laxas, uti fas est, dispositasque ad motum reddat; uti & de musculorum quorumcunque filaminibus intelligimus: idem & de Meningibus verum esse, ratio docet; ut nempe earum lacertuli indefinentes oscillationes

(a) Trattato della forza della Fantasia Umana. (a)

tiones suas exerant: quae ideo tumultuariae, & inordinatae, & incongruae fient, quotiescunque ab aphrodisio eo principio infecta lymphæ, illuc tendens, non laxare, sed corrugare, seu stimulare potius apta sit. Idcirco verisimillimum ex eo est deducere, quod successive, tunc cum contractiones illae in Meningibus identidem violenterque utcunque fierent, rationis quandoque exercitium pluriformiter everteretur; indeque Juvenis illa in Furorem adacta, veluti per vim, ea agere coacta esset, quae extra Maniacos illos insultus ne cogitasset quidem; propter quod, mutata subinde denuo Meningum dispositione, eorum postea penitus obliviscebatur. Nulla ideo infelici Juveni culpa recte tribuenda erit eorum, quae male quomodolibet aut in se ipsam, aut in alios, aut etiam contra sacras leges operata tunc fuerit in summo furoris aestu. Circa haec enim, aliaque similia iuste cum Cicerone statuendum esse, reor, (a) culpam nullam esse, quum id, quod ab Homine non potuerit praestari, evenierit. Nam avocatio illa, quam affert, cum a contumendis nos malis avodat, nulla est. Non est enim in nostra potestate, sodicantibus iis rebus, quas malas esse opinemur, dissimulatio, vel oblitio. Lacerant, vexant, stimulos admovent, ignes adhibent, respirare non sinit. Sane non in hisce solum, sed & in aliis circumstantiis, extra morbi

G

occa-

(a) Cicero. Tuscul. quaest. lib. 1. §. 1. (a)

occasionem, tanta talisque esse deprehenditur aphrodisia ipsa passio, quum vehementior est; ut ad Furorem nunc prorsus accedat, ideoque insanire etiam Sapientes cogant. Itaque tunc recta, ut vocant, rationis norma procedere se velle, Nemo praesumat; sin occasionem omnino, uti fas sit, effugere opportuno antea tempore satagat.

Nihilo tamen secius, etsi concedendum merito sit, ejuscemodi miras affectiones, ab aphrodisio principio effectas, non solum Feminis (quibus familiare magis hoc est, atque saepius graviusque evenit) sed etiam Viris, ob peculiare alias ultro rationes contingere: in utrisque semper apta potissimum praerequiritur dispositio Corporis, quam in Juvene nostra praextitisse cognovimus. Hoc ipsum sentit Praecl. Hecquetus, (a) ubi sic ait. *Cette maladie de vapeurs ne survient à qui que ce soit, Homme, ou femme, que parceque le Corps humain porte en soi une disposition naturelle aux convulsions. Eo magis autem in propositum nostrum paullo infra. Auctor idem subdit, quod ab Animi pathematibus in Junioribus Feminis oboriri morbi isti queant, ac ita saevire, ut daemoniacae censeantur esse. Elles sont causées (ait ipse) & entretenues par des passions de l'Âme, comme en parlent les Medecins Philosophes, ou par des mouvemens excités par des objets, qui troublent des im-*

ginations

(a) Le Naturalif. des convulsions prem. part. pag. 7. (a)

gérations d'aucune plas affecté à ébranler dans le personnes
 du Sexe, qu'en elles se trouve naturellement un genre ner-
 veux tres-sensible. Idque in Juvene nostra potiore sane
 jure fas est attendere, cum gracilis admodum sit fi-
 brarum universus contextus, atque eae facilius alte-
 rari, & oscillare ex quacunque minima causa que-
 ant; & (quod potissimum esse monuimus) vehemen-
 tes praeiverint Animi motus, partim ab intenso
 amore, quo Amasium suum prosequabatur, partim
 ex tristitia, ob ejusdem obitum, atque tandem
 utrinque derivati; unde ipsa supra modum pertur-
 bata est. Ideo speciatim addit ibidem praelaudatus
 Hecquetus, que les symptomes les plus etonnants en ce genre
 attaquent principalement les Filles, & sur tout dans leur
 jeunesse. Et ces phénomènes sont quelque fois si nouveaux ou
 si extraordinaires, que le Peuple y soupçonne de la diable-
 rie. *Ex hisce itaque omnibus, quae ratiocinii nostri*
fundamentum constituunt, liquido patet, cor Juve-
nis haec, ex solis tantummodo Physis causis, eam
Animi contraxerit emotionem, atque recurrentem
perturbationem variam, propter quam tot incon-
gruas, atque inter se admodum discrepantes ideas, seu
phantasmata quandoque passa sit; ex quibus & furio-
sa identidem evasit, & plura gessit, vidit, audivit,
&c., quae rationi & veritati consona fore ipsa exis-
timabat, (6)

timabat, & si revera neutiquam ita se haberent. Nobis autem, ad haec ipsa explicanda, optime faver Caspar Peucerus, (a) quum ejuscemodi Mentis phaenomena enucleare sic contendit, ex Medicorum placitis. Medici excessum, sive remotionem Mentis, Melancholiae speciebus connumerant, dicuntque ex copia, & vehementia humoris melancholici (idem & de aphrodisio illo succo militat) cum inundantis, tum imbuentis, atque immutantis crasim Cerebri, & spirituum, fieri quemdam veluti secessum. Animae inter sese, demersumque, aut intentionem, atque applicationem acriorem in aliquam imaginationem, adeo ut & cesset ipsa, seque emoveat, quasi a Corporis administratione vacatura instituto cogitationum operi, & Corpus derelictum a Gubernatore exanimetur, suasque etiam obire & exercere functiones desinat, solo Cerebro excepto, quod a Melancholico humore oblitum, stimulaturnque phantasias fingat & formet. Praeterea ibidem Auctor iste (uti & plerique ex veteribus Medicis faciunt) ad explicandam diversitatem cogitationum, visionum, aut fallacium sensationum, aliorumque phantasmatum, in hisce morbis Mente obvolutorum; Melancholici humoris mixtionem modo cum adusta, ut ait, bile, modo cum adusto sanguine, aliisve pravis ichoribus, modo singulos ex hisce seorsim assumit. Ego vero, tametsi aphrodisiam praecipue lympham, & fortasse bilio
sum

(a) Casp. Peucer. lib. de Divinationib.

solum aliquando humorem, imo universam etiam san-
 guinis massam, plus justo quandoque aestuantem, aut
 copia adauctam, ad incongruas eas visionum, & co-
 gitationum species, & erroneas sensationes, affectio-
 nesque perturbatae Mentis quaslibet, in casu nostro
 contulisse quoquo modo fatear; istorum nihilominus
 omnium verisimilem, & immediatam magis causam
 ab inordinatis Meningum oscillationibus, atque con-
 tractionibus, tumultuarie, & absque consueto ple-
 rumque sensuum exteriorum adminiculo, factis,
 juxta praeposita supra principia, reperere satius duco.
 Puto enim, alterationes ejuscemodi modo in ea Me-
 ningum parte evenisse, quae nervis opticis indumen-
 tum praebet; modo in alia, quae ad olfactorios per-
 tinet; aut in alia aliter, quae cum auditoriis connec-
 titur. Ideo proinde nunc de objectis utcunque visis,
 nunc de olfactis, nunc de auditis phantasmata ipsi
 exsurgebant, eaque diversa, pro diversitate oscillatio-
 num quarumvis, in illis Meningum partibus male
 excitatarum; absque quod nempe ab analogis objec-
 tis, externa organa urgentibus, juxta consuetum,
 sano modo promoverentur. Posito quippe, v. g.,
 quod objecta quaevis, oculis nostris obvia, a nobis
 ideo conspici dicantur, quia radii lucis, a quocunque
 illius objecti puncto reflexi, indeque per humores
 oculi trajectis, refractique, angulos exinde efficiant,

quorum apices retinam specialiter perungant, alte-
 rent, & oscillare quoque peculiari modo cogant,
 atque pari proportionem cum Meningum pars, quae ad
 Nervos opticos spectat, analogas subeat oscillatio-
 nes, quae spectati objecti species admodum refe-
 rant: Quid sane obest, quod, ob supra allatas mor-
 bosas causas, pari modo ibidem, extra eandem
 objecti repraesentati occasionem, oscillare Meninges
 valeant, & retinae filamina etiam; ita ut objectum
 illud se videre quispiam sibi persuadeat, licet ab ipso
 neutiquam conspiciatur? Id quoque in insomniis eve-
 nire, passim observamus, eorumque phaenomena
 quaelibet eodem ratiocinio explicari posse, in pro-
 clivi nobis videtur esse. Eandem ob causam, si
 quis, in obscuro maxime loco, oculum sibi extrinse-
 cus speciali modo perfricat, aut apte comprimat,
 igneas scintillulas, per aërem volitantes, se intueri,
 sibi videtur; eo quia tunc, ex illa perfricatione, alte-
 ratio in filaminibus Retinae, & Meningum succe-
 dit, illi propemodum similis, quae, a visis revera scin-
 tillulis, excitari tali modo debuisset. Haec autem, quae
 de visus sensorio diximus, de aliis etiam vera esse
 posse, nemo, uti opinor, inficias iverit: habita sci-
 licet ratione solum variae cujuscunque organi tex-
 turae, modique, quo externorum objectorum species
 in ipsis primum imprimuntur, indeque in correspon-
 denti

dentibus Meningum lacertulis perficiuntur; quando
 vera talia objecta Sensoriis quibusvis atque re-
 praesentata fuerint; ut exinde intelligatur qui fiat;
 ut aliquando videantur adstiterint, licet haudquamquam
 adstiterint. Ob easdem insuper causas, aliquando
 etiam in Juvene nostra evenit, ut non solum sibi
 videretur ea cernere, tangere, audire &c. quae non
 quam aderant; verum etiam, quae aderant, licet vi-
 gil, nec quidquam extrinsecus impeditis sensibus, aut
 nihil penitus, aut male saltem ipsa animadverteret.
 Tunc enim, ob perversam Meningum constitutionem,
 aut nullae ibidem oscillationes ab objectis, extrinse-
 cis organa pulsantibus, excitabantur, aut incongruae,
 seu quomodolibet improporcionatae ideae fiebant:
 quippe quod species etiam externorum objectorum
 inordinate & promiscue impressae essent, neque Me-
 ningum correspondentiā filamina tunc rite, pro re-
 nata, oscillarent, neque perfecte alterationes illas con-
 ciperent, neque opportune retinerent, quae cum alte-
 rationibus aliis, extrinsecus, ut diximus, factis, aequa
 ratione convenirent, siue majoris proportionatae iis ef-
 sent. Attamen haud inficiabor unquam, quod aliquan-
 do etiam erronea objectorum phantasmata Juveni huic
 contrigerint, ex incongruis tantum externorum quo-
 rumvis sensuum dispositionibus, absque Meningum
 laesione: eo quia scilicet nervorum caudices, ad or-

gana illa spectantes, convulsione detinerentur; aut aliter alterati essent; ita ut oscillationes quidem subirent, improporcionatas tamen, externis objectorum impressionibus, quas inde Meningibus suppeditarent. Quod si in externis sensoriis nullae tunc oscillationes fierent, nullas quoque in Meningibus suscitari exinde reliquum esset; tametsi istae optime caeteroquin constitutae forent. Eapropter plures occurrunt passim convulsionariae Feminae, quae derepente oculorum acie privantur, nec quidquam objectas ipsis res intuentur; uti & aliae, quibus in gyrum agi quaeque videntur. Illud plane fit, ob spasmodicam nervorum opticorum contractionem, aliquando etiam resolutionem, unde oscillare amplius nequeunt; hoc vero ob incongruam morbosam commotionem, in Retinae filaminibus, a convulsivo principio, excitatam, propter quod luminosorum penicillorum apices absque norma imprimuntur. Adeo autem verum est quod ejuscemodi morbosae affectiones ea ratione inopinato persaepe fiant; quod, congrua Opii dosi, atque facile solvantur, uti pluries in Hystericis observare mihi contigit. Ideoque toto Coelo tunc aberrant illi, qui, ut hisce prospiciant malis, ad Collyria, ad Vesicatoria, Emplastra, aut ad alia hujusce census, non frustra tantum, sed male confugiunt, Aegrotasque suas perperam extorquent. Quum vero

incon-

inconcinnae illae species, utcumque, ex dictis, enatae, agente Anima, inter se mutuo male conferuntur, alternantur, aut componuntur: eo longe pejus negotium absolvi, necessum est. Etenim novae aliae inde resul-
tantes ideae, magis compositae, incongruo eo magis
magisque & absurdo modo emergunt: ideoque pari
hinc passu & iudicium, & discursus, & aliae quae-
vis intellectuales actiones, quae Homini vere pro-
priae sunt, pessime quoque procedunt. Ex hisce
quisque noscet, cur factum sit, ut varia saepe se vi-
dere, aut audire male opinaretur Juvenis illa: tum
quia, ut in primo casu, illorum objectorum species
ipsi contingerent, quae externa organa nequaquam affe-
cerant: tum quia, licet objecta vere sensoriis obji-
cerentur, haudquaquam analogas sibi ideas in ipsis
producerent, imo nullo modo conformes. Inde
Furoris illius Maniaci rationem habemus, in quo,
(a) teste Sennerto, Aegroti imaginantur ea, quae non
sunt, & nullum discrimen inter honestum & turpe, bonum
& malum, amicum & inimicum agnoscunt. Propterea
Cicero quoque animadvertit, (b) multa posse videri esse,
quae omnino nulla sunt, cum Animi inaniter moveantur eodem
modo rebus iis, quae nullae sint, ut iis, quae sint. De Fu-
rentibus tamen ejuscemodi, ac de Somniantibus ea-
dem

(a) Sennertus cap. 15. de Mania. (a)

(b) Cicero lib. 4. Academ. quaest. (b)

dem porro ratio est: cum in utrisque, ob perversam
 Meningum dispositionem, Animorum quoque ac-
 tiones aequae male, suo modo, procedant. Enim vero
 Animi, (a) quum sustinentur membris, & corpore, &
 sensibus, omnia certiora cernunt, cogitant, sentiunt. Quum
 autem haec subtrahita sunt, desertusque Animus languore
 Corporis, tum agitur ipse per sese. Itaque in eo & formae
 versantur, & actiones, & multa audiri, multa dici viden-
 tur: uti ex hisce, quae supra innuimus, aphrodisia
 vigente causa, evenisse, manifestissimum est. Ap-
 posite etiam recentissimus Poeta (b) huiusmodi
 visionum vices elegantissime sic adfert, Hypochon-
 driacae palatium describens.

*Il do Sovero la cucina del Palazzo volano
 anqui Castonti fiumi, e qui fantasmi strani
 Sorghona come nebbie, orrendi in vista,
 Quai nell'ombre abitate dagli spiriti
 I sogni son ad un' Eremita, o chiari,
 Come visioni di spiranti Vergini.
 Or l'appariscon fiammeggianti furie,
 Fieri serpenti in tortuose spire,
 Pallidi spettari, orrende tombe aperte,
 E di purpurea fiamme ardenti globi.
 Oni sono in lieta vista al guardo esposti*

Laghi

(a) Cicero lib. 2. de Divinat.

(b) Il Riccio Rapito. Poema Eroicomico. p. del oracolo (d)

Legibi di liquid' Oro, Elisi scene,
Cupole di Cristalla, Angeli posti
Entro macchine vaghe, & sorprendenti
 Tandem, ut omnia complectar, Nemini mirum
 esse profecto debet, quod ab aphrodisio potissimum
 eo succo, veluti praecipua movente causa, et
 tamque varia accidentia, quibus Juvenis haec iden-
 tidem divexata fuit, derivare potissimum, atque
 explicare non dubitaverim: sive respectu ad laesam
 plurifariam mentem, sive respectu ad Corporis alias
 affectiones. Scio enim, & in Hysteriis vulgaribus
 morbis varia per saepe convulsionum phaenomena
 contingere, pro diversa Aegrotarum Feminarum
 dispositione; licet una & eadem fere semper sit
 ipsorum origo. Idcirco aphrodisium hunc succum,
 circa vicinias Uteri restitans (X ideoque corrosi-
 vam hinc, pene dixerim, vim uactum) qui subinde
 universam lympham inficit, tanquam Virus quod-
 dam habendum esse, censeo, quod in una modo,
 modo in altera parte Corporis agat, indeque diversa
 adferat symptomata. Hujuscemodi videtur esse Cel-
 ticum Virus, quod, licet in omnibus idem pene sit,
 diversimode tamen in singulis agere deprehenditur;
 quia imo & in unoquoque nunc unam, nunc alteram
 partem varie laedit, atque vexat. Quod & de Vene-
 nis verum esse observatur.

Attamen (s)

Attamen, etsi ratiocinia haec verisimilia saltem aliquibus videri fortasse queant, proposito tamen nostro satisfacere posse, illi neutiquam concedent, qui oppositum prorsus adhuc sentiant, utpote qui pro certo habent, visiones illas, ab affecta hac Juvene tunc habitas, nullo modo naturalibus solis principiis conformes esse, ideoque veluti divinas partim, partim veluti Daemoniacas dici jure meritoque debere. Divinas nempe, quia circa divina & sacra specialiter ac plerumque versatae sunt. Daemoniacas vero, quia incongruas penitus, & malas saepe ipsi imagines & cogitationes excitant, a quibus ipsa caeteroquin averfabatur prorsus, quotiescunque sui compos essent.

Quoad primum, hisce cum Cicerone reponere opportunum est. (a) Quid veroi habet auctoritatis furor iste, quem divinum vocatis, ut, quae Sapiens non videat, ea videat insanus, & is, qui humanos sensus amiserit, divinos affectus sit? Ut ipsis nihilominus pro virili, ut ajunt, satisfaciam, circa hujuscemodi visionum genuinam essentiam atque causam, neque ingeniosis dumtaxat commentis militare unquam videar in rebus hisce, quae ad Sacrosanctam Religionem nostram, pertinere speciarim existimantur: cum Summo Pontifice nostro animadvertant, obsecro, tripliciter visiones

(a) Cicero lib. I. de Divinat.

siones hasce distingui; cum aliae videlicet corporales, sint, aliae (a) intellectuales, aliae imaginariae; cuiusmodi illas, quas Juvenis nostra experta est, revera fuisse, ex allatis ab ipso Sapientissimo Auctore ibidem, quisque facile deducet. Etenim postea sic effatur. Porro, ut dignoscatur, an visio, & apparitio, de qua quaestio incidit, fuerit naturalis, sedulo examinandum est, an aliqua causa praecesserit, ex qua visio & apparitio procedere potuerit. In Aegrotis etenim, & Phreneticis, & in his, qui nigro humore, sive melancholico affecti sunt, in his, qui atra bile abundant, in his, qui vehementibus cogitationibus & affectibus agitantur, multa facilitate contingere potest, ut putent, se aliqua videre, quae non sunt, & quod eis aliqua apparere videantur, quae non apparent, quae tamen a se visa, & coelitus demonstrata praedicare consueverunt. Quae num adamussim proposito nostro conveniant, atque cum praehabitis ratiociniis nostris consentiant, penes Sapientes iudicium esto.

Quo ad secundum autem, ipsis facile libenterque acquiescam, ideoque Daemoniacas fuisse visiones eas dicam, si Animam rationalem, uti in Thimaeo, Daemonem animale appellare fortasse, in eo sensu, velint: aliter autem ab ipsis penitus dissentiam. Revera enim nostrae huiusce Juvenis Anima, cum, ob
ratio-

(a) Lambertin. de Serv. Dei Beat. lib. 3. cap. 50. (u)

n. 3. (d)

rationes supra allatas, tot mira, tamque varia, praeter consuetum, phantasmata, seu incongruas Objectionum, nusquam etiam existentium, ideas mente pluries concipere tunc potuerit: Daemoniacam naturam praeferre quoque modo visa est; ea saltem ratione, qua *Aristoteles*, referente *Fortunio Liceto*, (a) apte per naturam Daemoniacam, non divinam, quae procreatrix est, in Hominibus dormientibus, verorum somniorum, significat nihil aliud, quam Animam Hominis rationalem, plurimum a Corporis cura secretam, cogitationum officio soli vacantem. Hoc etiam confirmat (b) *Rhodiginus*, haec habens. Dignum scitu, quod *Apulejus* inquit, quodam significato Animum humanum, etiam in corpore constitutum, nuncupari Daemonem; unde apud *Virgilium*
... Dii ne hunc ardorem mentibus addunt,
Euriale? an sua cuique Deus fit dira cupido?
 Ergo & bona cupido Animi Deus est. Unde *Eudaemonas* dici beatos putant, quorum Daemon bonus, idest Animus virtute perfectus est. Intellectum item nostrum possumus recte Daemonem nuncupare; nam *Thimaeus* inquit, Deum nobis supremam Animi partem, tanquam Daemonem, contribuuisse. Sive itaque uno, sive altero titulo, sive utroque simul, affectae huiusce Juvenis nostrae Animum insignire quispiam malit, sane proinde in eo sensu haud unquam

(a) *Fort. Licet. in epist. ad Gabriel. Naud.*

(b) *Cael. Rhodig. Lect. antiqu. lib. 1. cap. 30.*

unquam reuam. Pro certo tamen habebō semper, quod, praeter externas recensitas causas, specialis in ipsa Meningum structura praecesserit, uti supra indicavimus; propter quam nempe, in iis circumstantiis, mirum adeo in modum ejus phantasia laesa fuerit, omni dempto Maleficio. Equidem, posito quod Meninges, utpote sensationum speciale organum, sicuti ostendimus, haberi debeant; ac proinde veluti tabula rasa, ut ita dicam, quo ad idearum quarumvis impressionem, vere sint; variae in ipsa infigi possunt species, eaeque vario modo, non solum ob diversitatem Objectorum, ab extra venientium, quorum ope tabula illa pluriformiter depingitur; sed etiam juxta diversam Meningum earundem dispositionem; propter quam praeterea ex prioribus simplicibus ideis alias etiam compositas suboriri, atque etiam alias de novo penitus progigni posse, demonstravimus. Hoc autem satis superque videtur esse, ut intellectualium quarumvis actionum moderamen quodvis, siue ordinatum, siue secus, simulque phantasiae ludibria quaeque explicentur. Idcirco, si specialem hanc Meningum constitutionem, in Juvene nostra spectatam, ceu ad miras illas mentis affectiones producendas tunc specialiter conferentem, veluti Daemoniacam naturam, haberi, in allato supra sensu, debere quispiam contendat: utatur, pro lubito, jure

jure suo; ego quippe neutiquam refragabor. Eodem nempe modo intelligimus, undenam verisimiliter eveniat, quod, eadem etiam posita agentis Animae perfectione, acuriorem alii, alii magis obtusam. Mentis aciem obrineant, ac diversimode ad animales quascunque obeundas actiones dispositi sint, seu ingenio diversimode polleant: quare iis, qui vino meraco liberalius utuntur, non eadem omnibus aequae ebrietatis symptomata eveniant: quomodo, eadem vigente acuta febre, a generali eodem externo principio suborta, quae plurimos in eadem epidemica constitutione & Urbe corripit, praeter alia symptomata, hujusce febris familiaria, alii nullo delirio corripiantur, alii plurimum delirent, neque par in omnibus sit delirii ratio, ejusdemque nunquam similes vicissitudines attendantur. Talia etiam in Stultis omnibus passim evenire quisque, eorundem Nosocomia adiens, observabit: dum ibidem, etsi omnes insani sint, singulis tamen dissimiles omnino ideas in mente obversari, ex diversis ipsorum externis actibus apparet: propter quod alii hilares, alii moesti, alii placidi, aliique furiosi, & quidem variis modis esse deprehendantur, atque singuli demum circa peculiaria objecta versentur. Quae omnia, praeter antehabitas, in statu sanitatis, exercitationes mentis, peculiar-

rem

rem in singulis Meningum affectionem indicant, eamque aut ab ortu ipso, aut a superaddita morbosa aliqua causa progenitam.

Concludendum ideo ex dictis est, incongruas hasce (quaecunque fuerint) ideas, seu species a Juvene nostra in mente habitas (propter quas & plura se vidisse, aut audivisse, ipsa testatur, quae nusquam fuerant, aliaque absone utcunque operari visa est) a sola phantasiae laesione, eo modo, quo diximus, facta, enatas esse. Pro certo quoque asserimus, attentis iis omnibus, quae in Historia habentur, quod, eandem ob causam, ipsa etiam sibi carnem e brachio avulserit, in summo Furoris aestu, sibi que in Abdomine vulnera illa magna inflixerit, ex quorum altero alimenta & foeces exiisse referunt. Neque quidquam veremur asserere, quod, media illa ipsa recurva ferrea lamina, quae inde produsse perperam creditur, ea sibi tunc Abdomen dissecuerit. Ut paucis innuam, quidquid mali in se ipsam, aut in alios quoquo modo praestitit, aut praestare tentavit, aut incongruum pessime egit; non Diaboli auxilio, sed ab ipsa vere perpetratum fuisse, nullus dubito; imo ipsa quodammodo volente, ut ita dicam, adeo nempe, ut talia se tunc agere velle, rite non animadverteret; quia tunc voluntatis exercitium a sola inordinataque absurdarum specierum combina-

Hic de Diaboli ratione, (d)

tionne, non a libero rationis criterio, uti diximus, proficisceretur. Omni quippe jure praelaudatus admonet Anonymus, (a) quod, l'ame est libre par sa nature, & quand elle informe un Corps bien disposé, & des esprits modérés, dans leurs impressions. Mais, quand ces esprits, ou se retirent des extrémités, ou tournoient trop rapidement, comme dans l'état du delire, l'ame n'est plus libre, d'user de ses facultés, s'ils se portent trop vivement à quelque organe, elle est occupée de telle passion, même malgré elle: & nous demanderons si, quand quelque fibre du cerveau se distend, ou se dissèche, l'ame est libre d'avoir de la raison & de ne pas s'égarer? Ipse enim Cicero novit, quod (b) duobus modis Animi sine ratione, & scientia, motu ipsi suo, & libero incitantur, uno furente, altero somniantes. Non abs re itaque videri cuipiam merito potest, quod Juvenis nostra, ab insultibus hisce subinde evadens, ac sanæ mentis effecta, eorum, quæ fanatica egerat, nihilum quidem meminisset. Eo quia tunc Meningum contextus, ad naturalem statum redux, necessarias oscillationes perfectius exequabatur, ac proinde ab incongruis antehabitis omnino dissimiles, non tantum quo ad essentiam, sed etiam quo ad modum, & ordinem;

ita
(a) Traité de la communicat. des malad. & des passions
chap. 3.

(b) Cicero lib. 1. de Divinat.

ita ut illae cum istis nullo modo consentirent. Non
abfimile phaenomenon in se ipso quisque experitur,
dum eorum, quae in insomniis peregit, postea vigil
non recordatur, seque illa egisse firmiter negat: uti
eo magis de noctambulis dici sane debet, qui dor-
miendo mira plurima praestant, quae vigilando,
non sine maxima feriaeque meditatione, aggredi nun-
quam auderent: & tamen expergefacti eorum
prorsus obliviscuntur.

Ast quid plura, de hisce, ultro proferam? Auda-
cem me quippe nimis fore quisque judicaret, si ab-
dita Mentis penetralia subire, ac detegere tentarem:
id quod accuratioribus Philosophis omnibus imper-
vium usque nunc fuit, eritque imposterum semper.
De hisce tamen raptim differere mihi necesse fuit,
ut verisimilem saltem (uti me praestasse opinor)
rationem indicarem, unde phaenomena illa morbosa
omnia solis naturalibus causis adscribi deberent,
quin coelitus auxilium frustra repeteremus. Si vero
adhuc scrupulosis quibusdam, enarratorum sympto-
matum, ac praecipue mirabilium tot mentis affec-
tionum, vicissitudines, negotium ita faceffant, ut
Daemonis vires in subsidium vocare nihilominus
malint: ea, quaeso, saltem attendant, quae circa
hosce morbos, & maniacos maxime, apud saniores
Practicos Medicos, multoties observata sunt, utpote

Naturae ipsi, a consueta, ut dicunt, norma quomolibet aberranti, tantum adscripta. Prae caeteris ea hic memoranda sunt, quae de Virginibus Millefiis ex Plutarco narrat Sennertus, eas nempe (a) catervatim sese suspendisse, nec potuisse monitis, precibus, aut ulla vi impediri. De Lugdunensibus vero Mulieribus refertur, quod catervatim sese in fluvios, & puteos praecipitaverint. Alia hujusce census plurima & varia, Furentibus seu Maniacis Feminis familiaria, legi possunt in Fanarismi historia gallica, aliisque, quorum mentionem, una cum eruditissimis animadversionibus suis, habuit Celeberrimus Medicus Hecquetus in Naturalismo convulsionum; ut alia omittam scripta, quae de hac re evulgata fuerunt. Revera enim si enarrata supra symptomata mira omnia, quae identidem Juveni nostrae contigerunt, cum aliis conferantur, quae Hystericis plerisque evenire passim comperiuntur: non nisi majoris minorisve intensiois ratione, aut modi, nihil vero, quo ad essentiam, inter se differre, quisque cognoscat. Neminem quippe Medicum, in Praxi satis versatum, latere unquam existimaverim, ut plurimum Feminas, cum hysterico vehementiore aestu premuntur, non Corpore solum, sed animo aequè perturbatas mirum in modum evadere. Equidem promiscue & ridenti,

(a) Sennertus Pract. lib. 4. part. 2. Sec. 2. cap. 5.

& plorant, & clamant, & increpant, obsecrantque; quod, si adsis, anceps haereas, nec probe noscas, utrum moerentes consolari, an furiosas compescere, an timentes excitare magis expediat: adeo oppositis passionibus una graviter extorquentur. Idcirco modo sacris contemplationibus omnino occupatae, nil nisi sanctimoniam spirant, effusisque ad Deum precibus sese recreare videntur: mox ab hisce alienae penitus evadunt. Quandoque ab adstantibus adminiculum opportune sperantes, eos ad se asciscere omni opera fatagunt; eosque paullo postea, ut a se affatim depellant, jurgiis infectantur. Jactant sese huc illucque, totumque exagitant Corpus, robore pene athletico valentes; indeque veterno pressae, languidae, exangues, & immotae jacent; semimortuas diceres, cum respirationis & pulsus alterni motus vix paululum conspicui sint. Hinc, excusso derepente sopore illo, clamant, dentibus strident, linguam & brachia sibi mordent, variisque modis in se ipsas, & in alios saeviunt; usque dum extemplo, ut saepe fit, soluto hysterico insultu, in pristinum sanitatis statum redeant. Quis autem, quaeso, sibi persuadeat, Hystericas ejuscemodi Feminas, tunc cum animo tot modis tumultuarie perturbantur, ratione recte uti, quin potius eas insanientes suo modo existimet esse? Caeteroquin Daemonis hinc penitus abesse operam, adeo

tunc patet, ut oppositum innuere dementis sit. Enim vero haec omnia ab analogis Meningum inordinatis oscillationibus, ut in casu nostro, deducere, aequum atque facillimum est. Inde pariter intelligimus, cur Juvenis nostra aliquando a sacris quibuscunque munitis aliena fuerit, sacrosque Ecclesiae Ministros spreverit, ac Confessarium ipsum (quem alioquin, cum sanae mentis est, saepe, libenter, ac venerabunde adit) odio habere summopere visa sit. Cur occasione Exorcismorum, propter quos animo speciatim perturbabatur, irasci maxime solita fuerit, ac se plurimis modis contorquere, objurganti simul Sacerdoti auscultare renuens; ut fugerit etiam haud semel, eumque conviciis ultro affecerit. Equidem haec omnia, laborantis utcunque phantasiae mira ludibria sunt, quae eo magis admirationem illis creant, qui eorundem rationem, uti licet, assequi aut neutiquam valent, aut perperam negligunt.

Neque insuper mirum esse potest, quod extraneae res illae omnes, quas identidem Juvenis ista evomit, aut aliter eduxit, in ipsius Ventriculo, Intestinis, aliisve partibus immorari, sine gravi noxa, diu potuerint. Eo longe quippe majorem admirationem cuique adferet, si attendat, quod Corpora hujuscemodi per Oesophagum innocue fere pertransierint, tunc cum ingurgitata per vim fuerunt, aut per vomitum educta:

educta: nisi aliunde nobis satis, ob multiplices rationes, constaret, quod Oesophagi cavum plus solito amplum antea evasisset. Revera enim, si saniores consulamus Chirurgos, quisque concedet, solidiores hasce extraneas res, ac praesertim acuminatas, in Pharyngem intrusas, peioris admodum ominis evadere, quum in Oesophagi cavo constiterint, quam quum Ventriculum subierint, etiamsi ibidem diuturno tempore moram agere coactae sint. Quapropter data opera, mediis congruis instrumentis, Chirurghi jure meritoque tunc jubent, hasce res in Ventriculum potius illico adigendas esse, quam quod Oesophagi parietibus utcunque adhaereant, ejusdemque tubum obstruant, aut laedant: cujusmodi plurimae afferuntur observationes; (a) unde patet, haud raro minora etiam corpora, in Oesophago restitania, gravissimas affectiones, & mortem ipsam attulisse. Secus vero plurima recensentur alia & dura, & aspera, & acuminata, mole majora, quae, absque ulla internarum partium laesione, diu intus detenta sunt, usque dum aequè feliciter per Anum fuerint educta. Ejusmodi fuerunt ossea, & argentea frustula, ferreae claves, vitreae bullae, monetarum fragmenta, nummi integri majores, annuli aurei, plumbei globuli, frag-

H 4

(a) *Memoires de l'Academ. Royale de Chirurg. tom. 1. part.*
2. & 3.

fragmenta alia majora vitrea, & cristallina, Ensis frusta, longitudinis unius fere ulnae, cultri, novaculae, forfices, aliaque plurima, quae in praecitatis Regiae Academiae commentariis, atque a Gaspare a Rejes (a) afferuntur. Utque magis pateat, quod ab extraneis ingurgitatis duris Corporibus, ac subinde in Ventriculo asservatis, aut etiam in Intestinis, simulque eorumdem tunicas perfricantibus, non adeo, ut vulgo creditur, laedi semper possimus; non abs re erit animadvertere, quod plurimi ex Anglis oblongo quodam solidoque instrumento utuntur, quod in cavum usque Ventriculi, iteratis etiam vicibus, adiungunt, atque intus circumagunt pluries, ut a gastricis impuritatibus ejus cavum repurgent: uti habemus ex iisdem commentariis, atque Heisterus ipse refert. Insuper, praeter ea plurima, quae de variis Animalibus, lapides, ferrum, aliaque dura corpora facile, & absque noxa vorantibus, apud Philosophos adnotantur: haud parvi facienda ea sunt, quae de Struthiocamelo putat Fortunius Licetus. (b) Equidem existimat, illa animalia, ferrum quidem devorare, non autem veluti *Cibum & alimentum*, ut vulgo creditur, sed *tamquam adiumentum ad concoctionem duriorum eduliorum promovendam*. Cujus inde rationem ita subdit.

Ut

(a) Gaspar. a Rejes Elys. Fucund. quaest. Camp. quaest. 92.

(b) Fort. Licet. lib. 1. de Quaest. per Epist.

Ut enim caro, prope ossa degens, citius concoqui solet, utque
 gallina nuper interempta cito decoquitur, si lapis intra illam,
 vel nux, vel plumbea glans, vel durius aliquod Corpus insuatur,
 quia calefactum, ab igne, carnes concoquente, durum illud cor-
 pus, in sua duriore substantia calorem intensiorem & aëtuosio-
 rem gerit, adeoque carnes veluti a duplici calore concoquun-
 tur: externo scilicet ignis ardentis, atque ab intimo calore,
 vel ossi, vel ferro, vel etiam lapidi quomodocunque impresso:
 Sic plane Struthiones instinctu Naturae ferrum devorant, nes-
 quidem ut nutriantur, sed ut illo, a naturali caliditate stoma-
 chi percalefacto, facilius ingesta cibaria concoquantur, suapte
 natura solo ventriculi calore difficiliora coëtu, tantumque non
 incoëtilia. Quod duriora quaeque solida corpora calo-
 rem utcunque conceptum diutius conservent, ex
 Physicis experimentis abunde patet. Ideo verisimil-
 limum videtur, quod & ferrea, & vitrea, & saxea,
 aliaque dura corpora, ab ista Juvene devorata, in
 Ventriculi cavo commorando, non obesse tantum,
 sed prodesse etiam ipsi quoquo modo potuerint, ad
 faciliorem ciborum efficiendam concoctionem: uti
 & hoc ipsum ultro, ex eorundem mutua indefinen-
 tique collisione, & affricu cum alimentosa massa,
 derivandum haud immerito fortasse foret. Haud ta-
 men inde statuerim unquam, utiles cuique & sem-
 per, ea ratione, evadere posse extraneas duras quas-
 libet ingurgitatas res; ita quod non temere, sed con-
 sulto

fulto se gerere eos existimarem, qui, solo Maniaci Furoris aestu concitati, haec & similia praestant. Etenim, praeter innumeras rationes, ex quibus oppositum evinci merito potest, maximi faciendae sunt observationes plurimae, quae apud Clinicos reperiuntur, eorum, qui ex minoribus longe devoratis corporibus extraneis, uti ceraforum, aut prunorum nucleis &c. colicos vehementes dolores passi sunt, ac tandem sibi mortem asciverunt: uti habemus ex praecitatis Regiae Academiae commentariis. Quidquid sit autem, quod inde deducere quispiam velit, quod potiore longe jure mala permulta, eaque gravissima, ab extraneis ejuscemodi Corporibus, intus detentis, progigni utplurimum soleant: nihil hoc militat contra assumptum nostrum; cum satis nobis fuerit aliunde ostendisse, quod sine noxa & devorari, & asservari diu possint, absque Daemonis opera, specialibus dumtaxat attentis circumstantiis, quarum plures in Juvene nostra animadvertendae sunt. Nihilominus tamen minus haud unquam inficiabor, extraneorum illorum plerorumque Corporum configurationem, asperamque superficiem, utpote acutis spiculis instructam, intimae ventriculi superficiei identidem nocere potuisse; tunc cum dolores ibidem patiabatur Juvenis illa, aliaque molesta symptomata, & sanguinem etiam per os, atque per Alvum saepius subinde

subinde excrevit. Mala autem haec nec saepe adeo, neque tam graviter ipsi evenerunt; adeo ut organica inde illarum partium laesio magna contingeret, quae ipsam in discrimen vitae penitus conjiceret. Fortasse enim aliorum alimentorum indigesta massa obstabat ut plurimum, mucoso glutine suo Corpora illa obvestiendo; quo minus intima Ventriculi, aut Intestinarum superficies grave inde subiret malum, aut summo opere saltem irritaretur. Quid si, ex assiduo, diuturnoque illorum corporum appulsu, callosum, ut ita dicam, intrinsecus evasisse postea stomachum asseramus, ex quo nihil doleret. Quidquid sit, concedendum hic fortasse erit cum Gasparo a Rejes (a) peculiare quaedam inveniri Hominum naturas, in quibus stupenda multa, & vix credenda conspiciantur, & ad haec, & majoris admirationis alia credenda ipsius naturae majestas, & abscondita vis jam fidem impetravit. Sicuti Ferrariensi cuidam Helliوني evenisse, credendum foret; quippe qui (b) coria, testas, & fracta vitrea vasa comedebat, & digerebat: atque alteri etiam Homini, Sichard dicto, referente Boneto, (c) qui, coram pluribus Testibus, Ensis frustum, longitudinis fere unius ulnae, contritum, aliquando ingurgitavit, alias vero duos cultros & novaculam,

(a) Gasp. a Rejes in quaest. ut supra.

(b) Amat. Lusitan. Cent. 2. Curat. 69.

(c) Memoires de l'Academ. Royal. de Chirurg. tom. 1. part. 3.

vaculam, nummorum aeneorum frustra, & argentea,
 & claves, & alia, quae innocue postmodum per
 Anum eiecit. Caeterum ex devoratis illis a Juvene
 nostra Corporibus, alia in ventriculum intrusa, per
 vomitum exinde propulsa sunt: alia etiam ad Intesti-
 na properarunt, ad Anum sibi aditum postea paran-
 do, citius, tardiusve, juxta specialem Intestina-
 lis tubi dispositionem, earumque rerum superfi-
 ciem, atque figuram. Circa haec enim animadver-
 tere fas est, quod inferius Ventriculi orificium, magis
 quam superius, intrusis hisce Corporibus duris resis-
 tit, neque adeo facile, & cito aditum iisdem concedit
 cum scilicet strictius sit, validioribusque fibris intex-
 tum. Alia praeterea minora mole Corpora, nempe
 acus, vitreaque minora frustula, quae per urethram
 exierunt, per os prius traducta esse forsan, indeque
 ad vesicam translata, non auferim inficiari: potissi-
 mum si iis adhibenda fides sit, quae de monstrosis
 & miris, cum urina emictis, extant apud Schen-
 chium, aliosque magni nominis Auctores, ac in
 praelaudatis commentariis Regiae Academiae. Quam-
 quam minus absolum utique ex dictis esset conjicere,
 quod Corpuscula illa solida in mearum urinarium sibi
 per vim identidem intruserit Juvenis ipsa, eo pene-
 modo, quo de aliis quibuscunque, e vagina secretis,
 dicendum jure meritoque est. Equidem Urethra in
 Femi-

Feminis specialiter, ut Lithotomi omnes norunt, dilatari maxime tum sponte, tum per idonea instrumenta observatur, ut maximis prodeuntibus calculis, ovi etiam molem pene aequantibus, transitum permittat: quod per analogiam etiam, praesuppositam in hac Juvene Oesophagi dilatationem, sensim & sine sensu factam, eo magis magisque comprobare valet. Quod autem Juvenis ista sibi sponte & in Vaginam & in Urethram corpora illa urgere aliquando ausa sit, etsi aliunde modestiae & pudori semper & omnino studens; eatenus hoc intelligendum est, quatenus tunc sui compos haudquaquam esset, utpote consueto Furore ad hoc violenter coacta: id quod de aliis etiam, ab ipsa, extra rationis normam, peractis, indicandum esse, supra jure statuimus. Etenim cum Cicerone concludendum est (a), *Furorem esse mentis ad omnia caecitatem. Quod cum majus esse videatur quam insania, tamen hujusmodi est, ut Furor in Sapientem cadere possit, non possit insania. Quo usque enim quispiam vere sapit, quin Furore corripiatur, nihil unquam, rationi vel virtuti adversum, quovis modo praestabit.*

Restat nunc ut aliqua insuper circa ea subnectam, quae nullo modo ex solis physicis potentiis erui posse plerique putant; eaque idcirco Daemoni penitus ad-

scribenda
(a) Cicero lib. 3. Tusc. quaest.

scribenda esse pro certo habent: Videlicet, quod ut plurimum extraneas res illas, praecipiente Sacerdote, evomuerit: quod avulsa Mammae papilla, pristino loco demum apposita, ibidem adglutinata rite fuerit, aliaque vulnera pari modo, ut ipsi censent, miraculose sanata sint, sola benedictae aquae aspersione: quod demum latine loqueretur, tunc quum ab Exorcista eodem idiomate interrogata esset, aut praeceptis pressa.

Ad primum dico, quod, ut excitati, occasione Exorcismorum vomitus, merito a superioribus causis repeterentur, necesse utique foret, quod nunquam absque Sacerdotis jussu eas evomuisset res: quod secus evenisse ex affectae Juvenis asserto, & aliunde etiam, satis superque comprobatum est. Revera enim ipsa pluries, Domi suae sola degens, nullo adstante Sacerdote, res illas per os eliminavit, atque semper per inferiora, tum antequam, tum posterius. Neque abs re erit ultro suspicari, quod, dum Sacerdos, Diabolum viriliter objurgare satagens, irascitur, hucque illucque sese jactat, crispata fronte, clamat, urget, increpatque (quod num de essentia, ut dicunt, Exorcismi sit, ut melius suum sortiatur effectum, non ad Medicos, sed ad Theologos decernendi jus pertinet) adeo Aegrotae Juvenis phantasia perverti, & affici potest, ut ipsa nauseabunda evadat, ac subinde evomat; praeter alias corporis subitas affectiones, quas

quas ex eodem fonte facile derivari posse, quicumque vires Animi pathematum adversus Corpora non ignoret, sponte confitebitur. Praesto sit etiam observatio illa, quam Marcellus Donatus (a) refert, ex Divo Augustino lib. 4. de Civitate Dei, ubi de Homine quodam agit, qui quotiescunque volebat, copiosissime sudabat, movente imaginatione facultatem expultricem. Longe autem mirum magis, & rarum esse, credam, quod aliquis, quum voluerit copiosissime, absque ulla externa causa, sudet, quam quod sibi vomitum pro lubito promoveat: quo nihil & aliunde facilius Juveni huic evenire potuisse, censeo: maxime etiam quia Pharyngis & Oesophagi membranae admodum irritatae antehac ipsi essent, ab intrusis extraneis Corporibus duris, & asperis, imo & a pungentibus iis rebus haud semel laceratae, tunc cum sanguis etiam pluries exierat. Enim vero solus minimi digiti apex, aut mollis plumae summitas, si, Pharyngem leviter dumtaxat titillando, ad vomitum facile cogunt: quid nam sane de asperis illis Corporibus dicendum potiore jure erit? Hisce addo, quod, dum pro lubito contrahuntur adeo Abdominis muscoli versus diaphragma, ut Ventriculus maxime comprimatur; contenta in ipso quaeque ad superius Orificium quoquo modo urgentur, eaque inde per vomitum educere

(a) *Marcel. Donat. lib. 2. cap. 1. Hist. Med.*

cere tunc in proclivi est: quia minor superius, quam inferius superanda ipsis resistantia emergit. Quod si nihilominus haec casui nostro conferre ideo quispiam neget, quod nulla forsan in Juvene illa calliditatis nota observata sit: perturbati ex dictis, in actu Exorcismi, vires animi satis erit accusare. Apte quidem ad rem nostram praecitatum Marcelli Donati textum prosequamur. Ibi quoque alterius meminisse, qui, quotiescunque audiebat sonum vel cantum flebilem, vel quempiam plorantem, operante imaginatione, ita animo delinquebat, ut sine ullo sensu penitus permaneret, ita ut, etsi pungeretur, vel ureretur, nihil sentiret; at in se ipsum revertebatur postmodum, Canentium vocibus tanquam a longe exauditis. Ut & de aliis quamplurimis Animi Corporisque mutuis affectibus, commotionibus, & viribus, utrinque quomodolibet excitatis, innumera apud Auctores exempla, circa Feminas praecipue, recensentur.

Si vero illa vulnera, aquae benedictae praevia insperione, cicatrice cito, atque perfecte obducta sunt: non ideo eorum sanationem divino adminiculo, ceu potissimae & soli causae, adscriberem, seu majoris miraculo: nisi hoc in instanti, ut ajunt, evenisse concedendum foret, atque etiam nisi aliunde constaret, ad hoc per se Naturam sufficere neutiquam potuisse. Quod in instanti sanata nunquam fuerint, testis sit affecta Juvenis ipsa, quae aliquot semper dierum

dietam intervallo; modo citius, modo tardius, illud
 contigisse faretur. Si vero nulla penitus adhibita
 sunt remedia; neque hoc porro sufficit, ut miracu-
 lum asseramus. Saniores quippe Chirurghi omnes, &
 Medici, Naturae ipsi, in curationibus morborum ple-
 rorumque, gloriam adscribunt: cum ea sola per sae-
 pe, sine Artis praesidiis, operari plurifariam depre-
 hendatur, eaque duce, quotquot caute prudenterque,
 & cum ratione se gerere oprant, agere semper atque
 adamussim fatagant. Siquidem, ut de vulnerum
 sanationibus praecipue loquar, ille ipse, qui ab eo-
 rundem labiis, per abscissorum tubulorum sectio-
 nes, effluit humor (nisi tamen in interstitiis vulne-
 ratae partis tamdiu unquam stagnet, ut putrescat,
 acris fiat, atque balsamicam potentiam suam amit-
 tat) concrefcit paullatim, adinstar glutinis, quo fau-
 ciata pars illa sponte conglutinetur, & sanescit; uti
 in incis, quocunque modo, arborum corticibus acci-
 dere, Villici quoque norunt. Hinc ea potissimum
 & sola Chirurgis rationalibus cura superest, quod,
 si glutinosus, ut sic dicam, humor ille a labiis vulne-
 ris, congrua copia, exsudet; nil pene agant, solam-
 que Naturae, tuto operantis, industriam admirentur,
 commendentque; ut, alia occasione, ad illius exem-
 plum, se gerere discant. Sin autem aliquod ibidem
 impedimentum effusi stagnantes humores pariant,

quod gluten illud opportune, uti par sit, exillare non sinat; stases eas dumtaxat solvere necessum est, atque opus reliquum Naturae penitus committere: cum illa semper magnam ejuscemodi curationum partem compleat, sin ab inexpertis Chirurgis temere (uti haud raro contingit) perturbetur, aut opprimatur. Verumtamen, quia, ex recensitis vulneribus, sibi ipsi, a Juvene nostra, ut supra probavimus, inflicti, illud maxime peioris utique ominis, summi-que momenti fuisse, credendum est, quod in Abdominis cavum penetrasse dicitur, cum laesione Intestinorum, adeo ut & alimenta, & faeces aliquando prodierint: hinc, ex ejusdem quoque omnimoda sanatione, miraculum canere se debere, statim autumant, solam ad hoc naturam satis non fuisse, opinantes. Profecto, quod istiusmodi vulnera periculosa vere sint, nemo unquam inficiabitur; cum inde gravia passim, multiplici ratione, symptomata proveniant, quae in vitae discrimen Aegrotos haud semel cogunt. Nihilo tamen secius tantum abest, quod ea quoque quandoque adglutinari nequeant, & sponte; ut contrarium evinci, ratione & experientia teste, multoties Chirurgi ipsi animadvertant. Huc autem, adinstar omnium, testem sufficiat adducere Celeberrimum Van-Svieten, Augustissimi Imperatoris, & Imperatricis, Reginae Hungariae &c.

&c. &c., Dominae nostrae Clementissimae, Archia-
 trum Sapiientis; quum haec habet: (a) Intestinorum
 autem crassorum vulnera, uti & tenuiorum, in loco remotiori
 a Ventriculo, uti & illa, quae non integre discindant tubum
 intestinale, periculosa semper sunt, non tamen absolute le-
 thalia. Ibidem etiam de Maniaco quodam agit, qui
 octodesim vulnera proprio Abdomini inflixerat, quorum octo in
 Abdominis cavum penetrabant, gravibus subsequenter
 accidentibus, atque nihilominus praeter spem evaserat.
 Post septemdecim menses Mania iterum correptus ex alto prae-
 cipitem se dedit, unde illico mortuus fuit. In cadavere inven-
 tae fuerant cicatrices sanatorum vulnorum in Hepatis lobo
 medio, Intestino jejunum, & Colo. Observationem hanc
 refert ex Actis Academiae Scientiarum Anni 1705.
 Monet insuper Praeclarissimus iste Auctor, Intestinis
 crassis, & tenuibus integre discissis, supervixisse Homines.
 Satis namque esse, recte opinatur, quod exitus pateat
 saepibus, praetereaue requiri, ut a Ventriculo ad lo-
 cum discissum tanta supersit Intestini longitudo, ut ex ingestis
 paratus chylus, per venas lacteas & meseraicas resorptus, nutri-
 tioni Corporis sufficere possit. Neque tamen, laesi quomo-
 docunque Intestini, sanatio ab Arte semper expectan-
 da est; cum eo remedia recte non transvehantur,
 aut rite & commode parti affectae non apponantur,

I 2 ut
 (a) Van-Svuiet. Comment. Aphor. Boerhaav. tom. 1. part. 1.
 parag. 170. n. 5.

ut satis, prout oporteat, ibidem consistant. Praeter
 quamquod sponte etiam vulnera illa revera sanan-
 tur; ut praelaudatus Auctor monet. (a) Si ergo In-
 testinum laesum fuerit, neque vulnus adeo magnum sit, ut
 patala via, contenta Intestini cavo in Abdomen delabi possint,
 sibi relinquenda sunt: sponte enim tunc solent sanari. Quid
 si libere ex hiant vulnere faeces exeant, ut Juveni
 nostrae evenit. Alias demum recenset observationes,
 quas, utpote ad rem nostram conferentes, enarrare
 consentaneum est. Dum Cani majori Intestinum tenue,
 secundum longitudinem, diffecaretur, nulla sutura Intestini, in
 Abdomen retrusi, facta, Animal tamen convaleuit. Imo obser-
 vata docuerunt, larga satis Intestinorum Vulnera, per quae
 contenta exhibant, sponte sanata fuisse. Homini globo plumbeo
 majori vulnus inflatum fuerat, in cavum Abdominis penetrans,
 cum insigni laesione Intestini Coli; sic ut per bimestre spatium
 excrementa per vulnus exirent: tandem tamen sine ullo Artis
 adminiculo illud vulnus consolidatum, & homo sanatus fuit:
 uti habet ex Belloste. Laesa vero hisce modis Intes-
 tina, dum sponte sanescunt, modo Peritonaeo cohae-
 rent circa Vulnus, modo per se agglutinantur. Illud
 tamen familiare magis est, ac facilius & citius eve-
 nit; atque ita contentis omnibus congrua, ut antea,
 emergit inde via, ne extra prodeant, aut in Abdo-
 minis cavum, quod pejus est, traducantur. Ego etiam,
 paucis

(a) Idem ibidem paragr. 314.

paucis abhinc annis in Cremonensi Religiosa Juvene
circa Pubem apostema vidi, ex Hernia in annulo
factum; quo subinde aperto, non Alvi tantum fae-
ces diuturno tempore effluerunt, verum etiam vi-
ventes Intestinorum vermes:] ex quo optime sanata
est.

Quo ad avulsam Mammae papillam, ut referunt,
eamque iterum, ut antea, pristinae parti restitutam,
agglutinatamque; minorem longe admirationis inde
causam emergere, secus ac vulgo creditur, quisquis
existimabit, nisi hospes propemodum in observationi-
bus Medicis fuerit: cum talia experti praecipue Chi-
rurgi revera nihilum morentur. Adest Chirurgia
Curtorum, sic dicta, per insitionem a Taliacotio
explicata, plurimisque observationibus confirmata;
in qua modus distincte traditur, quo ex nova carne,
ex alia Corporis parte artificiose ferruminata, recisa
(antea Nasi pars in pristinam molem redigi valeat.
(a) Primi, qui hanc operationem tentarunt, celebrantur Calabri
inprimis Postropheenses... Inde Magia Tropiensium audit haec
operatio, a quibus ad Medicos & Chirurgos Bononienses deve-
nit. Inter hos commemoratur Branca Siculus Cataneus Chirur-
gus excellentissimus... Secutus hunc ejus discipulus Baltas-
sar Ravonus etiam Siculus, ac tandem Taliacotius: in
cujus laudem haec ibidem merito referuntur carmina)

I 3

Semper (d)

(a) Garman. de Miracul. Mort. lib. 1. tit. 2. n. 8. (o)

*Semper honore igitur mactabitur, atque feretur
 Laudibus in Coelum, donec Nasi ora venustant,
 Vir Taliacotius, promptissimus Arte Medendi,
 Truncatos cujus miranda industria carne
 Et viva reparat [quid cessas credere?] Nasos.*

Nec omittam ea, quae de Hominibus quibusdam Nasibus habentur, (a) qui irrisuonis pertaes, Nasorum tuberes, & quasi serculos amputarunt, atque in brachiorum ulnas, incisione nonnulla adaperas, ad tempus insuerunt, atque inde nasos magis decentes efformarunt. Caeterum tamen nil quidpiam refert contra Taliacotii inventum Celeberrimi Heisteri assertum in medium adducere; quod nempe illius (b) artificia parum, imo prorsus aliis non successerint; ita ut sentiendum inde sit, expertissimum Auctorem illum falsa venditasse, ac si nec ipsi quoque talia unquam evenissent; quod quidem injuriosum ipsi nimium foret. Ast casui nostro conformis magis est observatio Clarissimi Garengcot, (c) quam ideo ad litteram exscribere necessum est. (Le 29. Septembre 1724. un Soldat du Regiment de Conti &c. se battit avec un de ses camarades, & fut dans ce combat, mordu de façon qu'on lui emporta presque toute la partie cartilagineuse du Nez. Son adversaire sentant qu'il avoit un

(a) *Bac. de Verulam. Hist. Vit. & Mort. Connex. 9. n. 27.*

(b) *Heister. Chirurg. part. 2. Sec. 2. cap. 73.*

(c) *Garengcot Chirurg. tom. 3. observ. 6.*

un morceau de bois dans la bouche, le cracha dans le ruisseau, & tout en colere, marcha dessus comme pour l'écraser. Le Soldat n'étant pas moins animé, ramassa son bout de Nez, & le jeta dans la boutique de M. Galin son Confre, pour courir après son ennemi. Pendant ce tems-là, M. Galin examina ce bout de Nez qu'on venoit de jeter dans sa boutique; & comme il étoit couvert de boue, il le lava à la fontaine. Le Soldat venu pour se faire panser, on fit chauffer du vin pour sa plaie & son visage qui étoient couverts de sang, puis on mit le bout de Nez dans le vin pour l'échauffer un peu. Aussitôt que cette plaie fut bien nettoyée, M. Galin ajusta le bout de Nez dans sa place naturelle, & l'y maintint par le moyen d'un emplâtre agglutinatif, & de la fronde. Dès le lendemain la réunion parut se faire, & le quatrième jour je le pansai moi-même chez M. Galin, & vis que ce bout de Nez étoit parfaitement bien réuni & cicatrisé. Quis autem longe mirum magis esse non putabit, quod avulsa Nasi potissima pars illa, in terram projecta, in aquam immersa, atque inde vino abluta, nec statim suo loco apposita, ibidem adglutinata & consolidata perfecte fuerit; quam quod divulsa dentibus Mammarum papilla, calens in ore Juvenis ejusdem servata, ac paullo postea suo loco aptata, pristinae propemodum parti adhaeserit, & glutinata sit, perinde ac si nunquam antea separata fuisset?

Ad latinum demum idioma quod spectat, quo Ju-

venem istam saepe locutam fuisse asseritur, tunc
 quum Exorcista ipsi praeerat: illud merito animad-
 vertendum est, quod scribunt, (a) *Malierem illiteratam*,
diem atro bile agitantem, latine loqui consuevisse, res-
 sante vero aegritudine, non quovis. Neque defunt & alii
 Auctores, quorum Sennertus meminit, qui dicere
 non dubitant, (b) hoc ab humore melancholico, aliis-
 que naturalibus principiis omnino derivari posse, &
 cuiusmodi plurima recensent exempla. Ideo Gaspar
 a Rejes apposite etiam animadvertit, quod talia &
 maiora mentis phaenomena, ex sola vi morbi, Dae-
 mone nil penitus agente, non semel evenerint: unde
 ita scribit. (c) *Plato in Timaeo sentit, divinationem a Deo*
datam Hominibus, errore mentis dumtaxat affectis. Sed non
 solum hoc praestare, sed alienas, quas nunquam calluerunt,
 linguas, Graecam, Latinam, Germanam, Italam, & quas-
 cunque alias locutos, quin & Poetas evasisse plurimos, exem-
 plis, non pauci sunt, qui testantur, Auctores: uti speciales
 ibidem ipse narrat historias. Quapropter ex Lemnio
 haec alia subdit. Videmus enim nonnullos in destituta febrili-
 bus, quae fere aestate urgent, copiosos promptosque fuisse in-
 differendo, usosque oratione culta atque elaborata, eoque idio-
 mate, quod morbo defuncti, nullo modo exprimere potuerunt;
 (a) *Cael. Rhodig. lect. antiq. lib. 9. cap. 23.*
 (b) *Sennert. Pract. lib. 1. p. 2. c. 16. quaeft. 11. lib. 1.*
 (c) *Gasp. a Rejes Elys. Jucund. quaeft. Camp. q. 27. n. 9.*

quos ego pronunciavi, non malo insectoque genio divexant, nec
 Daemonis instructu impulsuque ista peregere, sed vi morbi
 humorumque ferocia, qua tandem face subacta, mens Hominis
 exardescit, atque inflammatur. Verumtamen, quo ad
 huiusmodi, aliarumque similium historiarum ve-
 ritatem, cum meum in praesens haudquaquam sit
 differere, imo nec unquam auferim, caeterumque
 Auctorum illorum, circa haec, fidem denegare
 prorsus, injuriosum existimem; satis superque in
 propositum nostrum fore, reor, quod ea omnino at-
 tendantur, quae apud praeclaudatum Summum Pon-
 tificem nostrum (a) prae caeteris accuratissime con-
 scripta sunt, atque immensa pene eruditione referta.
 Ibidem enim, ex Rituali Romano, dum tutiora ex-
 hibet signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui vel atra-
 bile, vel morbo aliquo laborant, praecipue dicit, obles-
 sos ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelli-
 gere, distantia & occulta patefacere &c. Inde a fortiori ex
 Pontas concludit in Dictionario Casuum &c. illud
 certius asserendum esse, si Rusticus, si Femina quae-
 stionibus Philosophicis, aut Theologicis, quarum nunquam cognitio-
 nem habuerunt, apte respondeant. Porro quod ea in Ju-
 vene nostra penitus evenerint, haud unquam audi-
 vi. Quod si vere ea omnia adamussim in ipsa conti-
 gisse, observatum sit, ego quoque hac ratione tantum
 obsessam

(a) Lambertin. de Serv. Dei Beatif. lib. 4. part. 1. c. 19.

obsessam illam esse, & fuisse testabor. Ideirco,
 quum ego quondam Exorcismi ipsius adessem, ab
 adstante Sacerdote anxie petii, quod ab affecta Ju-
 vene sciscitaretur, quid nam ipse in Pera gestarem;
 quod sane, si obsessa fuisset, ipsa scire, Daemonis ope,
 debuisset, ut ~~propter~~, sicuti diximus, ~~patefaceret~~. Verum
 annuere meis votis Exorcista recusavit, veritus, ne
 ita se incongrua, atque ad rem suam nullo modo
 spectantia, a Diabolo postulasse culparetur; cum
 aliunde ego oppositum sentirem; quippe qui illuc,
 data opera, accesseram, ut negotium illud totum exa-
 muissem, investigarem, atque judicarem, pro viribus,
 utrum revera a Daemone, an a Phycis solis causis
 ea omnia derivanda forent. Ea occasione nonnulla
 latina verba, absque ordine, a Juvene illa prolata esse
 audivi, eaque cum vernaculis nostris male adeo co-
 pulata, ut inde nullo modo statui merito posset, quod
 tunc vere latino idiomate bene loqueretur, imo nec
 balbutiret quidem, uti Pueri apud Ludi Magistros
 faciunt. Mea quippe sententia, nihil propemodum
 repugnat, quod dicamus, Juvenem istam (cum plus-
 quam per decennium varios audierit Exorcizantes
 Sacerdotes, ipsi saepe & diu assidentes, praecipien-
 tesque latino idiomate, & circa easdem res) latina
 interim plura verba didicisse, quibus, arrepta occa-
 sione, quoquo modo loqueretur, ex habitu potius, ut
~~ajunt~~, ~~(s)~~

ajunt, quam ex scientia, aut ex Diaboli instinctu. Siquidem plurimi ad hoc fieri poterit judicium Eruditissimi Gasparis a Rejes, (a) Foresti similem Historiam perpendentis, propter quod ita ait. *Ceterum quo ad cantilenas pauculas, & Ecclesiae hymnos, quos melancholica illa apud Forestum proferebat, hoc forsitan non ex assistentis Daemonis vi, sed naturaliter accidere potuit. Quia, licet linguam latinam nunquam didicerit, potuit tamen ex frequenti auditu in Ecclesia species recipere, quas, licet confuse in mente reservatas, naturalis humoris vi excitatione repraesentari difficile non fuerit. Verum quia melius, & multo magis alias latine ipsam locutam fuisse, dicunt; de hoc penes Adstantes judicium esto, dummodo nullis obruantur praejudiciis. De iis enim, quorum certior omnino fieri non potui, neutiquam judicare audeo: licet una & ex aliis, de hoc, non immerito oppositum evincere, mihi concedatur. Verum, ut non ratiociniis tantum, sed aliis ultro congruis Auctorum sententiis judicium meum, de hac re confirmare videar: omnia in unum redigam; addito Celeberrimi, ac de Universa Litteraria Republica optime meriti, Sapientissimi Praepositi Muratorj asserto; quod ad literam hic exscribere opportunum est. (b) *Che si diano veri indemoniati, nol può mettere in dubbio,**

(a) Gaspar a Rejes Elys. Juc. quaest. Camp. q. 27. n. 40.

(b) Muratori Trattato della Forza della Fantasia Umana.

dubbio, chi crede alle Divine Scritture, ed à potuto osservare le azioni di talun d'essi, che superano le forze, e le regole ordinarie dell'umana potenza. Ma questa verità si trova mischiata con molti falsi supposti, perchè la sola apprensione d'essa naturalmente può passare in malattia presso la gente credula, e timorosa, e sopra tutto presso le Donne Isteriche. Anche un solo accidentale toccamento di persona, creduta indemoniata, basta per immaginare, che il Diavolo le sia saltato addosso. A me confessò una gran Dama, che gravida assistendo alla Messa, allorchè il Sacerdote faceva l'elevazione, si sentì interamente come spinta a gridare, ed urlare. Dio l'assistè, che non gridò. Ma se arrivava a farlo, chi poteva più risparmiarle il titolo d'invasata? Veggasi quanto poco si ricerchi, affinchè una Donna col tetro fantasma in capo di altre, o vere, o false indemoniate, vada a far credere anche se stessa occupata dal medesimo male. Perciò l'esperienza fa vedere, che dove Esorcista non è conosciuto, ivi ne pur si conoscono gli spiritati. Han certamente essi Esorcisti il potere da Dio di guarire i veri Osessi; ma anno anche la disgrazia di farne saltar fuori degli immaginarij; tanto sono le burle, che può fare la fievole Fantasia Donnesca. In S. Marco di Venezia, e nella Metropolitana di Milano, allorchè si mostrano alcune insigni Reliquie, s'alzano urli, strida, e schiamazzi di Donne, ma plebee, credute invasate, con torcimenti di Corpo, e stralunamenti d'occhj. Coperta la Reliquia, cessa tutto quel rumore, ne v'è più Gente ossessa. In tante altre Città ciò non si offer(d)

osserva: e perchè? Perchè l'uso non c'è. La fantasia guasta
 di una Donna se ne tira dietro cento altre.... Bene è l'av-
 vertir chicchessia di sì fatti disordini, e di consigliar ciascuno
 ad esaminare meglio, se mai può, il fondamento de' racconti di
 cose straordinarie, che forse non sono che ideali, per rispar-
 miare a se stessi un sognato, ma vero male, e seco la perdita
 della quiete, e della sanità. Almen prima di adottare opinioni
 tormentatrici, e di alloggiar fantasmi sì pericolosi e molesti,
 chieder consiglio ai Saggi, e a chi può rettamente giudicare
 delle cose; e credere più ad essi, che alle voci popolari, o alle
 ciarle ed immaginazioni delle Donnicciuole, moneta bene spesso
 falsa, e sempre dubbiosa. E' da vedere in questo proposito un
 Opusculo di Francesco Bayle Medico di Tolosa, il quale per
 ordine de' Magistrati esaminò diligentemente i Sintomi di molte
 Femmine, credute offesse dal Demonio, e ne attribuì la cagione
 alla lor fantasia lesa, e al temperamento loro isterico, ipocon-
 driaco, epilettico. Nelle Effemeridi dell' Accademia Leopoldina
 de' curiosi di Germania all' Anno 1712. si legge di una Fan-
 ciulla epilettica di quindici Anni, ignorante, e soggetta a
 molti Sintomi, che componeva all'improvviso versi non dispreg-
 gievoli, parlava Ebraico, Greco, Latino, Francese, ed altre
 lingue a lei ignote; predisse a due Persone la morte, e tali
 altre cose faceva, che era da tutti tenuta per offesa. Il Ma-
 trimonio fu quel potente rimedio, che la guarì. Reliqua
 circa haec legantur penes Praeclarissimum Auctorem,
 cuius omnigenam doctrinam quam maxime suspicio.

Quaeri

Quaeri etiam ultro potest, undenam extraneas
 tot illas res, & varias Juvenis nostra deprompserit,
 quas ipsam & naturaliter vomuisse, & occasione
 Maniaci aestus, seu Furoris, propriis arripuisse mani-
 bus, & in Oesophagum adegisse, demonstravimus.
 Verum hoc extra Philosophi limites extenditur; cum
 divinare potius, quam philosophari illud sit: adeoque
 ad Medicum nullo modo pertineat. Ex dictis tamen,
 a Juvene ipsa, innuam, quod domi suae non modi-
 cam copiam vitreorum, frustorum antea haberet,
 quibus se modo carere testatur. Ferramenta
 etiam simillima iis, quae evomuerat, quisque
 plus minusve penes se haber, & Pauperes etiam.
 Saxis viae omnes coopertae sunt. De Lapidibus au-
 tem aliis pretiosis, per vomitum quoque expulsis,
 (vulgo *Agata*, *Corniola* &c.) nil habeo quod certi di-
 cam. Scio tamen, Tabulas lapidibus ejuscemodi
 instructas, uti Veteres solebant, apud nostrates No-
 biles asservari, a quibus illa furata fortasse erit, absque
 quod tamen furti merito accusari ipsa queat, cum
 pari modo hoc praestiterit, quo caetera mira alia
 peregit. Caeterum, si Veteribus Philosophis fidem
 praestare velimus, quis unquam concedet, Daemonem
 Juveni nostrae, praeter caeteros pretiosos lapides,
 Gagatem etiam in stomachum violenter intruisse;
 cum lapis iste Diabolo adversus propemodum esse
 potius

potius credatur; (a) idque Gaspar a Rejes hisce verbis confirmat.

Idem Demonis contrarius esse putatur,

Vincit praestigia, & carmina dira resolvit.

Frustra adhuc aliquis forsan objiciet, quod, seculsa Daemonis opera, neutiquam explicari possit, cur fiat, ut Juvenis illa, cum sanae mentis est, nec Exorcismi urgetur, indicare nesciat ea, quae in stomacho extranea gerit, ac quaenam ex hisce evomere mox mox tunc parata sit: Sciat autem secus, & Sacerdoti distincte tunc indicet, cum ipsam praeceptis viriliter urget. Hisce tamen sic breviter reponam. Si haec vera sunt, & alia simul omnino eveniant, quae ex Rituali Romano in hisce circumstantiis observanda sedulo esse, proponuntur; id ego quoque libenter cum ipsis concedam, tantumque aberit, ut iis ideo adversus evadam, quod sententiae meae tunc adhaerere non amplius velim. Ast pro nunc, cum hujuscemodi congrua in caeteris mihi defint signa, asserere non dubito, Juvenem hanc (sicuti, cum Fanatica est, res illas sibi intra Corpus adegit) occasione etiam Furoris, in actu Exorcismi, uti diximus, adaucti, ea omnia revelare posse, quae absolute ignorat, cum sanae mentis est. Ita Dormientes aliqui, si interrogentur, ea patefaciunt facile, quae dixisse

(a) *Gasp. a Rejes libro citato Quaest. 97. n. 14.*

se subinde vigilantes eos pudet,) imo neque tunc indicare plerumque valent.

Hisce itaque omnibus, pro ingeniolo meo, exaratis, ut meam summarim sententiam, quaecunque ea sit, proferam, rationi consentaneum undique mihi videtur statuere, nullam, ne minimam quidem, Daemonis vim accusandam esse, nullamque inde Maleficii cuiuspiam suspicionem emergere: Quippe quod mira illa omnia, usque nunc observata, quae Naturae, juxta consuetas leges operantis, vires excedere censentur, a naturalibus solum causis pendere queant, & revera inde suborta sint. Nollem tamen, quempiam unquam inde deducere, me, ideo quia in recensitis circumstantiis, naturales tantum satis fuisse causas, existimo, nulloque modo Daemonem accuso; id aequè semper & in aliis quibuscunque casibus sentire velle. Dementis enim & scelesti Hominis hoc esset, sacrisque oraculis e diametro oppositum: quod ideo a me alienum est, atque, Deo favente, in posterum futurum semper confido. Equidem cum iis solum impraesentiarum mihi res fuit, eosque nervis omnibus impugnare fatagam semper, qui, ut ait Mercklinus (a) credulitate laborant, & in excessu peccare videntur. Equidem inter Morbos nullum prorsus ad incantationem accersere decet, etiam si sit abstrusissimas, & insolent-

(a) Mercklin. Sylog. in Praef. (a)

lenuissimis symptomatibus stipatus; nisi eum ex naturalibus, vel potius praeternaturalibus causis deducere nullo modo licuerit, adeoque omnem naturalium causarum potestatem transgredi, ac superare, deprehendimus; Tunc enim demum de supernaturalibus, seu transnaturalibus cogitandum: alias socordis & simplicis ingenii indicium esset, ad supernaturalia confugere velle, ubi naturalia suppetunt.

Porro verum adeo esse puto, quod recensita omnia mira phaenomena, Naturae tantum adscribenda sint, ut (sin aliud posthac ipsi contingat, ex quo iudicium immutare fas sit) certo sperem, Juvenem hanc aliquando ab hisce aerumnis penitus evasuram; praecipue si, uti par est, opportunis utatur remediis. Ideo inprimis omnis adhibenda cura esset, ne incongrua alia Corpora ingurgitaret amplius, imo nec in promptu haberet. Quod sane non alio modo fiet, quam si in clauso aliquo Coenobio, aliis adstantibus semper prudentibus Feminis, caute detineatur. Tunc etiam optimum praesidium esset, si manualibus, uti assolent Mulieres, operibus occupata persaepe esset, frequenterque animum cum amicis sociis Mulieribus recrearet laetis colloquiis, neque unquam, si possibile foret, solitaria horas traduceret, eoque minus moesta degeret, ac tandem ea omnia diligenter fugeret, propter quae ad aphrodisios affectus excitaretur. Ad Remedia quod spectat, ea solum usurpare,

pare fas esset, quae leniter & Stomachum & Intestina, ab ingestis iis rebus, si quae unquam adhuc essent, repurgarent: id quod & soli Clysteres, aliaque pharmaca ejusdem census laxantia praestarent, idem, pro ut oporteret, praescripta. Quodsi posthac fortassis aliquae ex recensitis extraneis rebus in internis partibus nihilominus remanerent; non ideo de hujusce Juvenis valetudine desperandum omnino esset. Plura namque adduci possunt exempla variorum corporum diu intus asservatorum, absque ulla moxa; quae subinde modo per consuetas inferiores aut superiores vias, modo per alias quaslibet, nec raro mediis abscessibus, sibi aditum pararunt. Hujusmodi plurimae observationes variae existunt in memoratis Academiae Parisiensis Chirurgicis commentariis, tum & apud Gasparem a Rejes, (a) ex quibus merito sic concludit. Haec enim & majora providae ac potentis Naturae sunt opera admiranda, quae, ut Hominis vitam tueatur, rarissima aliquando molitur, ut extraneam qualemcunque substantiam, intra Corpus quomodocunque susceptam, ac detentam, quam resolvere & consumere, ob illius duritiem, non potest, foras detrudat, per communes, si possibile est, aut per occultas vias exitum quaerendo; quod aliquando brevi, aliquando longo tempore exequitur. Alimenta insuper talia sunt, quae tumultuarios humorum aestus non excitare tantum,

(a) Gasp. a Rejes Elys. Jucund. Quaest. Camp. q. 92.

tum, sed refracnare possint. Caveat ideo ab aroma-
ticiis quibushbet; & volatilibus; vinoque parce uta-
tur; & copiosius aqua. Vegetabilia secus, attemperan-
tia congrua, optima erunt. Quod si haec omnia simul
non sufficiant, neque alia unquam ingesta denuo sint
incongrua Corpora, & quae aderant commodè exie-
rint; Hippocratis praecepto obtemperet, quod illud
est. (a) Ego vero jubeo Virgines, cum hujuscemodi pa-
tiantur, quam citissime Viris cohabitare: nos melius di-
cimus, in Christo nubere. Si enim conceperint, sanae
sunt.

Tu vero, Illustrissime & Reverendissime Prae-
sul, si animadversiones hasce meas Tibi, aliisve
Sapientibus placere, seu arridere posse sentias: Ani-
mum saltem ne despicias. Idque persuasum habeas
semper, me non adeo mihi ipsi, rebusque meis fi-
dere, ut aliorum judicium, dummodo sit aequum,
effugere quaeram, quod caeteroquin aut in hisce,
aut in aliis, mihi profuturum, intellexerim. Soli enim
veritati in omnibus studeo, & studebo posthac sem-
per, pro viribus, usque dum vixero; ut minus sal-
tem in errores proclivis sim. In hisce autem prae-
fertim, quae tanti momenti sunt, parum mihi ipsi,
plurimum aliorum judicio tribuo; a quibus si victus
utcunque evaserim, dummodo veritate potiamur,

K 2

meam

(a) Hippocr. de Morb. Virg.

(2)

meam (a) hanc ego victoriam appellabo. Neque enim non verebor tantum, sed refutari, explodi, omninoque evinci me videro, palam illud publiceque dicere; sed ego omnium primus libentissime fatebor, & scriptis evulgabo meis, cum satis superque meum in Animum induxerim, id mihi nequaquam probro futurum.

Vale decus Antistitum, tutissimumque Cremonensis Ecclesiae columnen, meque, Tibi plurifariam devinctissimum, Tuo, ut benigne facis, amore ne dedigneris unquam, atque ad omnia vota Tua paratissimum me semper cogita.

Dabam Cremonae Anno MDCCXLVI.

ILLUS.

(a) Jo: Fantonus in Epist. ad Pacchion. de Dur. Matr. usib.

142
ILLUSTRISSIMO; DOCTISSIMOQUE VIRO,

Præceptori olim suo Spectatissimo,

D. DON PAULO VALCARENGO,

IN REGIA TICINENSI UNIVERSITATE

Primario Medicinæ Rationalis Professore Celeberrimo &c. &c.

JOSEPH MIGLIA VACCA,

Philosophiæ, & Medicinæ Doctor

S. P. D.

Eniam, opinor, dabis, Vir Praecla-
rissime, si Te in praesens gravissi-
mis Ticinensis Exedrae curis quam
maxime detentum, interturbare
audet, Tibi morem gerendi, in
demandata mihi, a Te, provincia,
studium. Scias ergo velim, me nul-
lam non movisse lapidem, ut tran-
sactis nuper hisce mensibus, tum a
Cremonensi illa, de qua agitur, Juvene, tum a Viris fide
dignis, tum ab ipso quoque Exorcista identidem expiscarer:
num illa consuetis adhuc vexaretur symptomatibus, ac ea denuo
K 3 praesta-

praestaret, tuam morbiditatem admodum ita
 conciliavit, ut Eam plerique a Daemone obsessam esse, procul
 dubio judicaverint. Quod cum mihi ex diligenti, atque pluries
 repetita, investigatione compertam sit, exploratamque habeam,
 non intermissam in Eadem tot multiplicium malorum frequen-
 tiam, Te nunc de hisce per litteras certiores facere, congruum
 duxi. Profecto patbemata omnia, ut ingenue fatear, quae
 Te adamussim observata, sedula morbi enarratione complexus
 es, adeo cum iis, quae subinde assequi potui, cohae-
 rent, ut nihil magis; cum jugiter, etsi modo rarius, modo
 frequentius, modo sub diversa facie, se se invicem excipere vi-
 deantur. Equidem sive melancholicos, maniacosque insultus
 attendamus, eosque incerta lege recurrentes, sive extraneorum
 corporum vomitus, illorumque insolitas per inferiora excretio-
 nes, sive caetera; iisdem prorsus, ut antea, aerumnis Patien-
 tem nostram etiamnum detineri, plane affirmo. Ast haec,
 licet ejuscemodi sint, ut fide pene, apud nonnullos, careant, a
 Naturalibus tamen causis derivanda esse, merito ostendisti.
 Id enim aperte constat ex eruditissimis animadversionibus, quas
 paucis [ut Illustrissimi, atque Reverendissimi Antistitis nostri
 votis indulgeres] ante Tuum e Patria discessum, tumultuarie
 exaraveras, ut eas magis magisque illustrare ultro decreveras.
 Sententiae porro Fide, utpote solidis innixae ratiociniis, af-
 fectui baudquaquam dubito; libenterque intellexi, in eundem
 penitus collinassa scopum Praeclarissimum Virum, Comitem
 Franciscum Rancalli Parolinum, ut ex eleganti Ipsius Epistola
 elucescit,

Aureson, qua Clar. Collegae meo, Martino Goussio, Discipulo olim Tuo, iudicium, circa inplexa haec phaenomena, ab Eodem seiscitanti, facit satis. Et sane illum summa ingenii vi, atque perspicacitate verum attigisse, saepe saepius miratus sum, cum caeteroquin, ex praecipuis, adiunctisque, transmissae ad Eum Historiae, notionibus, in utraque militantibus sententia [seu pro naturalibus, seu pro supernaturalibus Viribus evincendis] aliquid certi statui facile non posset.

Quamquam autem a Te plurima, nec parvi momenti, pro asseriti Tui veritate, in propatulo posita sint, diserteque enucleata, patiaris tamen, quaeso, Humanissime Vir, quod nonnulla, exercendi tantum ingenii gratia, innuam, ex quibus me nihil omnino a Te discrepare, quisque dignoscat. Absit enim, ut credam, insuetam rarissimorum istiusmodi symptomatum seriem, in recensita Juvene, a Supernaturali fonte emanasse [cum a naturalibus principiis deduci ea jure posse, censeam.] licet apud non paucos, de iusta Ipsi, ab Amasio, effascinatione, opinio alte invaluerit. Non debemus quippe [apposite admodum docente Zacchia.] (a) plus tribuere publicae voci, & famae, quod huiusmodi morbi essent ex Veneficio, quam tribuamus Naturae ipsi...., non existentibus ergo aliis indicis, publica vox, & fama, quae aliquando ab ignarissimo, ac maxime credulo Vulgo originem habet, nihil operari debet, & frustra videmur alias causas inquirere, ubi natura-

K 4

hum

(a) Zacch. Quaest. Medico-Legal. tom. 3. conf. 49.

lium causarum efficientia est manifesta. Protheiformis certe huiusce Aegritudinis facies, plurimorum mentem, animosque primo intuitu ita perculit, ut, re parum pensitata, eam a Daemonis actione emergere, arbitrentur. Quod etiam in imperitos plerumque cadere solet, tamen iis quoque fixum, ratumque est, qui penitiores rerum Physicarum latebras pervadere renuentes, Naturae potentiam angustis nimis terminis coercere non dubitant. Sed quantum toto Coelo aberrant, dilucide satis ostendit sagacissimus ejusdem Scrutator, Plinius, dum ait: (a) Mihi conuerti se persuasit rerum Natura, nihil incredibile existimare de ea. Cum autem incongruum, meo videri, sit, de genuina peculiaris phaenomeni cuiuspiam causa, coeco impetu, Sententiam ab aliquo, tanquam ex Tripode, proferri; ideo illum, cum Lucretio, sic opportune admonere, aequum censeo: (b)

Desine quapropter novitate exterritus ipsa
 Exspuere ex animo rationem: sed magis acri
 Iudicio perpende, & si tibi vera videtur,
 Dede manus: aut si falsa est, accingere contra.
 Hoc pacto, si quis ad trutinam revocet Cremonensis huiusce
 Juvenis historiam, firmiter stabit talo concepta de ea opinio,
 nec ad Daemonis opem inconsulto confugiendum esse, satius exis-
 timabit. Et sane, si, praeter caetera, quae in Hystericis, seu,
 ut ajunt, ex Uteri vitio Melancholicis, atque Maniacis Mu-
 lieribus

(a) Plin. Natural. Histor. lib. 11. cap. 3.

(b) Lucret. de Rerum Natura lib. 2. v. 1049. (c)

liberibus eveniunt, symptomata, ea praecipue perpendat, quae
 ob mentis multiplices perturbationes sunt; facile intelligere
 poterit tot, tamque miras earum affectionum vicissitudines.
 Enimvero ob vitiatam quomodolibet, ab Hysterico fomite, Me-
 ningum texturam, rectas quoque Animae actiones laedi,
 necessum est; unde incongruarum idearum ratio emergit. Id-
 circo a labefactatis phantasias viribus absurda exoriri quis
 neget, quae interdum per se adeo nova apparent, ut verbis ef-
 ferri vix possint. Quidquid enim hac parte peccatur
 (uti cum Boneto Med. Sep. Tom. I. pag. 191. innuit
 Celeberrimus Hecquet) (a) imaginationi depravatae im-
 putandum; turbatur illa vaporibus ex hypochondriis
 ascendentibus, ut fingat ea, sibi que evenire credat,
 quae nusquam neque picta sunt, neque scripta. Hinc
 Nemo, ut arbitror, ad incredibiles pene, Insanientium quoquo
 modo, mentis emotiones, arrectis superciliis, obstupescet, quae,
 cum insuetis scateant pathematibus, Divinum mehercle illud,
 ab Hippocrate, in Mulierum praecipue morbis, adnotatum,
 redolere videntur. Hoc in Nymphomaniacis distincte se obser-
 vasse prodidit Ambrosius Stegmannus, dum Epidemicas in Co-
 mitatu Mannsfeldiaco grassantes, Anno 1698. Aegritudines
 exponens, praeter Melancholiam, Maniam, & Furorem Uteri-
 num, plane nullas alias affectiones, Mense Junio, Julio, &
 Augusto, extitisse indicavit. Ex his enim (ait ipse) (b) quae-
 dam

(a) Hecquet Natural. des Convuls. prem. part.
 (b) Ambr. Stegmann. Epid. Mannsfeld. Ann. 1698.

dam nil nisi obscœna proferebant verba, Venerem
 que intendebant. Quedam infomnia phantastica re-
 citabant, & modo hunc, modo illum Sanctum, I.
 Principem, & alium Magnum pro Sponsis habebant.
 Aliae cantabant, saltabant, & modo in caput, modo
 in pedes se conjiciebant, variaque absurda immisce-
 bant. Aliae Rythmos componebant, totas paginas
 e Bibliis recitabant, & Chiliaſtas se profitebantur.
 Ut vero immensam, prope diuerſim, euerſae rationis potentiam,
 ad mirandos produſcendos euentus, paucis perſtringam, atque
 non obſcuris notis adumbrẽm, fas mihi ſit, prae reliquis, ea
 dumtaxat incepta cogitatione revolvere, quae in Melancho-
 licis nonnumquam contingere narrat ſupra recensitus Zacchia,
 dum inquit: (a) Fiunt autem interdum ipſi Melan-
 cholici, hoc eſt, Melancholiae vitio laborantes, fa-
 natici, & futura praedicentes, & aliquando etiam
 ex illitteratis literati, & quod mirum dixeris, etiam
 alienam linguam perſonant, abſque eo, quod illam
 didicerint; quos effectus licet a Daemonio ſemper
 procedere, vel ab alia ſupernaturali cauſſa Vulgus
 credat... tamen etiam a naturali cauſſa, nimirum
 a ſimplici humore melancholico procedere poſſe,
 docent Conſiliatores, & alii apud Schenckium tit. de
 Mania (& Lemnius, & Foreſtus &c. Innumera ſere
 ſuper hiſce, ſimilibuſque phantaſiae ludibriis, proſtant in erudi-
 tiſſimo (b)

(a) Zacch. Qu. Medico-Leg. tom. 1. lib. 2. tit. 1. qu. 18.

tissimo Hecqueti Opere (Naturalisme des Convulsions) quae, si rationum momentis accurate expendantur; admirari, pro lubito cuique licebit. Verumtamen, etsi huiusmodi mala a pravis Daemonis thecniis [cum insolito ordine progrediantur] elicienda esse, plurimi certe certius affirmant; nihilominus nonnullas, ipsis detentas, Fecundas, sive Exorcismis (sed incassum) expiatis, sive secus, solo remediorum usu [quavis id non semper, ac aequè facile contingat] pristinae sanitati restitutas esse, testantur gravissimorum Authorum monumenta, (a) quae singillatim recensere, superfluum arbitror, ne Poma, ut fertur, dare Alcinoò videar. Hinc miracula in hisce circumstantiis ostentare, vani erit, minusque rectè cogitantis ingenii. Ex Hecqueti namque monito (b) il faut distinguer le merveilleux du miracle, l'inexplicable du surnaturel, l'incompréhensible du divin; ce qui est surprenant, n'est pas miracle, quoique le miracle soit surprenant; ce qui est inexplicable à la raison, n'est pas toujours surnaturel; enfin l'esprit humain se perd dans le divin; mais tout n'est pas divin, quoiqu'il ne se comprenne point. Ut vero ad rem propius accedat Cordatissimus Author, atque ex omnium animis, ubi de Hystericorum morborum aetiologia, sermo sit, errorem penitus evellat, haec doctissime subdit: Les faits... parmi les Convulsionnaires

(a) Vid. Hecquet Natur. des Conv. Zacch. ibid. tom. 3. conf. 49. Ambr. Stegm. Epid. Mannsf. Ann. 1698.

(b) Hecquet La Cause des Convuls. finie. (c)

res ont surpris les esprits; Les jugemens se sont précipités; est-il étonnant après cela, que l'on ait pris pour miracle ce qui n'étoit tout au plus que merveilleux; que l'on ait adopté pour surnaturel, ce qui a paru inexplicable, & qu'on ait respecté comme divin, ce qu'on a crû surpasser les lumières de l'esprit humain? *Portentosum ego magis cum Eodem (a) dixerim, si Feminae nunquam hujusmodi vexarentur morbis [cum ipsis naturalis, & assidua inhaereat causa, a speciali Viscerum structura dependens] aut ab illis immediate, atque facillime emergerent, quin in eosdem amplius, oblata occasione, relaberentur.*

Quae cum ita sint, me prorsus a ratione abhorrere, Nemo crediderit, si ob praedictam Meningum, & proinde phantasiae labem, ab Hysterico fonte eruendam, tot vices, complicationesque varias, in Juvene nostra, contigisse, Tecum non immerito decernam; unde ea modo moesta, atque solitudinis amans, modo sanatica Domo egrediens, modo pietati addicta, modo illam prorsus refugiens, modo ecstática, seu a sensibus avocata, modo in se, aliosque furibunda evaserit, modo tandem Illius menti crebrae, multiplicesque se se objicerent rerum species, easque se intueri putaret, ac si plane ante Ipsius oculos versarentur. Nec quempiam latere opinarer, inde ortum nancisci potuisse extraneorum corporum appetitum, quae, revertentibus dementiae periodis, Eandem devorasse, non abs re est conjec-

tari.

(a) Hecquet Natural. des Convuls. prem. part. H (s)

tari. In nonnullis enim Ventriculi morbis imaginationis actionem plurimum valere, concedendum est, ut manifeste patet, tum ex aliquorum esculentorum fastidio, quae Animus, tanquam noxia, aversatur, tum ex intenso rerum, sive qualitate, sive quantitate peccantium studio, quo Pica, & Malacia laborantes perditae rapiuntur. Idcirco affectus hic admirabilis sane existit [quemadmodum sentit Diemerbroeckius] (a) utpote, cujus tanta vis est, praecipue in Virginibus, & Mulieribus (hae quippe frequentius, quam Viri, ea infestantur, quamvis etiam his nonnumquam oboriantur) ut modo farinam, modo cretam, modo fistulas tabacarias, modo terram, modo carbones, modo calcem, modo picem liquidam, modo carnes crudas, modo fructus edi insolitos, modo vivos pisces, modo hominis viventis aliquam carnosam partem, modo lapides (refert Sennertus se novisse Mulierem, quae quotidie circiter duas libras lapidis molaris comederat, sicque tractu temporis fere totum lapidem mola-rem voraverat) modo alias absurdas res, a natura hominis alienissimas, summo ac stupendo cum desiderio appetant, & magna copia comedant. Eiusque autem perversarum idearum vis quondam potuit, ut Mulier in Anglia [indicante Nentero ex Actis Philosoph. Anglic. Ann. 1667. Mens. Novembr.] (b) maxima

(a) Diemerbroeck Anatom. lib. 1. cap. 7. (b) Nenter Fundam. Medic. Theoretico-Pract. tab. 184.

Vento tinnitibus cupiditate, quem ore aperto, & foliis inuer-
 sis, propria manu motis, excipiebat. Nam ex phantasia errore
 cum de praeterito sequatur iudicium, Patientes nullo habito dis-
 crimine, in obvia quaeque, licet incongrua ea sint, miserrime
 feruntur, isque desolatus admodum gessit, ac si exquisitis dapi-
 bus frueretur. Non tamen inscius iverim, ad morbosos hosce
 appetitus excitandos, aliquando haud parum conferre specialem
 gastricae Lymphae, nervosa Ventriculi stamina vellicantis, dia-
 thesim, unde peculiaris in illis sensatio emergit, quae phanta-
 siam, ad objecta impensius exoptanda, percellere potest. Ea-
 propter non sine ratione animadvertit praedictus Diemerbroe-
 ckius, quod (a) Pica laborantes sint plerumque non
 nihil melancholici, vel tales saltem, quibus acres
 fermentacei succi solito copiosiores, & acriores in
 Liene, Pancreate, & Ventriculo generantur, unde
 etiam cum incipiunt esurire, acrius esuriunt, & res
 quaslibet ingestas longe facilius digerunt, quam alii,
 imo quam illi ipsi aliis temporibus (sic Mulierem
 gravidam novi, quae cerasa matura avidissime de-
 derans, una vice quinque, sexve libras, aliam, quae
 triginta placentas, aliam, quae haleces salatas crudas
 comedit, & bene digessit, cum alioqui aliis tempo-
 ribus minime edaces essent, ac ne quartam, imo vix
 sextam earum rerum partem edere, aut digerere po-
 tuissent) & huius ratione fit, quod tunc cibos copio-
 sos, (a)

(a) Diemerbroeck Anatom. lib. 1. cap. 7.

fos, vel etiam res absurdas (triticum, crudos pisces, carbones, cretam &c.) durae digestionis aliquot vicibus mediocriter bene digerant, vel saltem talia ipsis e Ventriculo sine noxa effluant. Quid autem praestare valeat vivida imaginatio, & quod arctis se circumscribi non sinit limitibus [ut non pauca super hac re ficto pede praetermittam] satis apte deduci posse plurimi autumant ex signis Foetui impressis, iis distincte in locis, quae Mater, aliquid vehementer expetendo, tetigit; ut, inter caeteros, opinatur Fernelius, a qua formae etiam, atque effigiei similitudinem cum Plinio (Lib. 7. Natural. Histor. cap. 12.) deducere contendit. (a) Hujus enim (inquit Ipse) tanta vis est, & potestas, ut sicuti plerumque corpus Cogitantis immutat, sic & in conceptum semen vim suam conferat. Alia tamen dictorum stigmatum ratio, & potiore jure, a Doctissimo Blondello (b) assignatur, quam vel a particularum varietate, diversaeque earum unionis, vel a laesa quomodocumque Corporum organizatione [sive ob vitiatam nutritionem, sive ob aliam causam] eruendam esse statuit. Praeterquamquod Hystericarum quoque Convulsionum, quae Epidemicae, seu Contagiosae vulgo nuncupantur [Endemicae melius, ut placet Hecqueto, quia Feminis, ac praesertim Virginibus propriae] genuinam magis originem se assequi posse nonnulli censent,

(a) Fernel. Physiolog. lib. 7. cap. 12.

(b) Blondel Dissert. Phys. sur la force de l'Imagination des Femmes enceintes sur le Fetus. chap. 9.

consent, si eas a reciproca fortis phantasiae potentia emanare, mordicus tueantur. Convulsivarum hujusmodi affectionum observationem a se habitam protulit Ambrosius Stegmannus, dum ait: (a) Exstitit autem, quod mirandum, Furor Uterinus contagiosus, nam iisdem in Aedibus saepe 2. 3. & plures decumbebant Mulieres hoc affectu. Vidi etiam meis: quod Praefecti cujusdam Uxor in paroxismo ejusmodi furente constituta, ex adstantibus Mulierculis rusticam quamdam Virginem ad osculandam manibus arriperet, recusantique colaphum impingeret, ex quo terrore, rustica haec, altero die post, eodem affectu infecta fuit. Caeterum in dubium revocari merito potest, num dicta pathemata, valida tantum apprehensione, inter Feminas, late propagentur, cum ab Aphrodisio humore, in singulis, aequali modo, specialiter dominante, derivari optime queant.

Sed e diverticulo in viam. Quamvis ex supradictis, Cremonensem Juvenem tot extraneas res appetuisse, atque ingurgitasse, sit cur verissimum putetur, mihi tamen haud obiciat quispiam imparem, transmittendis ingentibus corporibus, Oesophagi diametrum, cum membranae, fibrosaeque partes ad summam extensionem dilatari perquam commode possint. Non absimilis & de Ventriculi capacitate ratio esse debet, utpote qui, habita ingestorum proportionem, magis magisque se ampliari patiatur. Quod evenire dubitandum non est iis, qui copiosissi-

(a) Ambr. Stegmann. Epidem. Mannsfeld. Ann. 1698.

ma ciborum saburra se se infarcire consuecunt, ut de Erisichthone ita canit Ovidius (a)

furit ardor edendi,
Perque avidas fauces, immensaue viscera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit, & appositis queritur jejunia mensis;
Inque epulis epulas quaerit, quodque Urbibus esse,
Quodque satis poterat populo, non sufficit uni,
Plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec fatiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes.
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Innumerasque faces cremat, & quo copia major
Est data, plura petit, turbaque voracior ipsa est:
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul: cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

Nec minus enormem quovis arguet Stomachi se explicantis molem, tum in Viro illo [referente Marcello Donato]

(b) prodigiosae quidem vastitatis, & magnitudinis, at magis prodigiosae, incredibilisque ingluviei, ita ut integrum Vitulum crudum, vel Ovem inconcoctam una vice devoraret, & tamen nec dum famem expletari diceret; tum & in Phagone, qui usque eo mul-

L

tum

(a) Ovid. Metamorph. lib. 8.

(b) Marcell. Donat. de Medic. Histor. Mirab. lib. 4. c. 2.

tum comedit, ut uno die ante mensam ejus Aprum integrum, centum panes, Vervecem, & Porcellum comederet, biberet autem infundibulo appposito plus Orca, tum & in duobus aliis Helluonibus, quos, ad decem Hominum escas singulo die absumendas, satis fuisse, idem evulgavit. Exinde porro fieri non inconsulto censendum est, quod Gulosi, Voraces, magnique Biberones [teste Diemerbroeckio] (a) magnos plerumque solent habere Ventriculos. Qualis fuit ille, quem Jo: Theod. Schenckius, *Anat. lib. 1. Sect. 2. cap. 14.* se in Guloso vidisse refert, qui continebat decem vini cantharos. Etiam magnus fuit ille, de quo Spigelius scribit, *Anat. lib. 8. cap. 8.* quod quatuordecim libras liquoris caperet, isque inventus fuerit in Viro magnum Os habente: atque hinc judicat Bauhinus, *Anat. lib. 1. cap. 46.* ex magnitudine Oris judicari posse de magnitudine Ventriculi, & magno Ore praeditos cum magnum habere, & voraces esse: quod ipsum etiam judicat Spigelius. Id autem in Patiente nostra verum quoque comperiri optime posse, Tecum sentirem, cum amplo & illa instructa sit Oris cavo.

Si quis porro ad intrusa in Oesophagum, Ventriculumque corpora animum advertat, Eandem perraris vomitibus, ad intervalia, multiplici de causa, vexatam subinde fuisse, sibi facile suadebit. Plurima sane hujusce census ab Historiis Medicis no-

(a) Diemerbroeck *Anatom. lib. 1. cap. 7.*

his suppeti exempla, satis indicasti, quae ex iisdem quolibet, propriae consulens curiositati, decerpere potest. Minori tamen admiratione dignum puto, si ingesta in Stomachum corpora, tametsi non exiguae molis sint, variaeque superficiei, & figurae, vomitu iterum rejiciantur, aliaque per Pylorum ad intestina trajecta, proprio pondere, ac urgente peristaltica eorum motu per Anum eliminantur; quam si a discissis [aut ope Chirurgica, aut sponte facto sibi quomodolibet aditu] Ventriculi tunicis erumpant, subsequente vulneris consolidatione. Mirandamque sunt [asserente praecitato Diemerbroeckio] (a) illi casus, qui de duobus Cultrivoris scribuntur, quorum primum describunt Bernhardus Suevus, tr. de inspect. vultu. Crollius in Praef. Basel. Sennereus prax. lib. 1. p. 1. sect. 1. c. 15. alique plures, de Rustico Bohemo, qui Anno 1602. Pragae cultrum longitudinis novem pollicum deglutiit, qui culter post septem hebdomadas e Ventriculo excisus, & Aeger sanitati restitutus fuit. Alterum casum sibi visum describunt duo Medici, Georgius Lothus, & Rotgerus Hempsing peculiari Germanico tractatu, totam admirandae rei historiam continente: de Juvene xxii. Annorum, qui Regio monti in Prussia, Mense Maio, Anno 1635. cultrum duas transversas palmas longitudine excedentem, manubrio deorsum descendente, casu deglutiivit: qui culter circa sextam, post deglutionem, septima-

nam a Chirurgo excisus, & Aeger unico Mense per-
sanatus fuit. Nec parvi momenti est observatio, quam (ex
Blegny Zodiac. Gallic. Ann. 1. Mens. Maj. Obs. 20.)
exponit solertissimus Junckerus, dum ait: (a) Multa prof-
tant stupenda plane exempla, in quibus gravissima
Vulnera non fuerunt lethalia, e. g. Petrus Yvens cul-
tros cum vagina, chalybem excoriatorium, pedem
leberis ferrei diversis vicibus deglutivit, quae perfo-
rato successive Ventriculo per hypochondria, & hum-
barem regionem, formato abscessu, eruperunt, &
Aeger paucis diebus convaluit.

Hinc nemo, in Cremonensi Juvene, ab inflictis sibi in
Abdomine vulneribus, Ore assumpta aliquando alimenta, atque
Faeces produisse, ac laceratae partis agglutinationem a natura-
libus viribus derivandam esse, meo videri, dubitabit. Licet
anim eam sponte [tractu tamen temporis] evenisse comper-
tum sit, soli nibilo minus Naturae [idem & de Papilla, & si-
nistra Mamma avulsa, eique iterum conjuncta, dicendum erit]
opus tribui posse, Te quoque annuente, non inficias ibo. Vul-
nera quippe [ut docet praeclaudatus Junckerus] (b)
neque Medicinam directe, neque Chirurgiam vere
postulant, sed tantum inspectionem, & custodiam
Medici, atque Chirurghi admittunt. Nam dissoluta
resarcire, principii vitalis energiae incumbit. Ars

(a) Juncker Conspect. Chirurg. tab. 61.

(b) Idem ibidem tab. 52.

removet tantum impedimenta. Si etenim de Aquae Benedictae, plerumque facta, appositione loquamur, cui potissimum sanationis tunc effectum [ac se supra Naturam contigisset] in recensitis Vulneribus tribuere penitus Adversarii contendunt: esse ego libenter concedam, ac generabunde profitear, eo modo miraculosas hujusmodi consolidationes accidere posse: tamen, cum in praesens, quid ex se Natura valeat, inquirere, meum specialiter institutum exposcat; animadvertendum hic esse merito, puto, solam ex se Aquam, nullis etiam aliis additis remediis, vulneratis reparandis partibus intendum rite sufficere. Haud siquidem ignoro, quae, ratione duce, atque observatione, de Aqua protulit Expertissimus Smith, (a) tanquam optimo ad glutinandum praesidio. Neque dumtaxat firmissimam divulsis solidis unionem ab Aqua conciliari satis constat, sed eorundem quoque curationi, obscurae ulla cicatrice, illam singillatim prodesse, non obscure indicatur. (b)

Quod autem ad exigua alia corpora, cum Urina, excreta, spectat, a vero, ut arbitror, non abludam, si ea prius per Os ad vesicam quoquo modo delata esse [tametsi etiam de ipsarum in meatum Urinarium intrusione, a Patiente, in summo Furoris aestu, facta suspicari fas sit, ut Tu recte adnotasti] statuere non renuam. Difficultatem equidem portendit inexplica-

L 3

(a) Smith Traité des Vertus Medicinal. de l'Eau Commun.

(b) Hermann. Boerhaave de Virib. Medicam. part. 1.

cap. 5.

*bilis fere, ne dicam, incredibilis a Ventriculo ad Vesciam illorum transitus; sed non minorem exquisitam indaginem binæ observationes ab Hecqueto allatæ, quæ magis magisque veritatem, ad rem nostram, confirmare videntur. (a) Toute la Physique a été surprise de la prodigieuse puissance, qui transmet un épi de gramin de l'Estomac dans les vaisseaux de la Pleure, ce qui causa la pleuresie la plus pressante. A-t-on reconnu pour cet effet une autre vertu, que la systaltique, à l'aide de la quelle on a vu encore une épingle avalée, on ne sçait comment, descendre du haut du bras vers l'endroit de la saignée, d'où la tira par une très légère ouverture de la peau un Chirurgien * habile, & connu? Idcirco cum hæc, aut similia conspicienda nobis se præbent, arcana prodigia, ex Baglino. (b) Naturæ monitis parendum, & licet caput nostrum fugiant, itidem parendum, [quod & de ingestis, ejectisque aliquando, absque ulla noxa, sive superius, sive inferius, ab enarrata Virgine, corporibus effari decet] ea namque non per fortuitas, sed constantes, & perpetuas leges progreditur. Aureum hoc perspicacissimi Authoris documentum raris quibusdam ab Ipso comprobatur observationibus, ejusmodi sane aliae, ut optime nosti, legemerentur apud Paræum, Sennertum, Marcellum Donatum, & Schen-*

(a) Hecquet Medecin. Naturel. tom. 2.

* M. le Dran le Pere.

(b) Bagliv. Prax. Medic. lib. 1. cap. 13. parag. 7.

Schenckium, Diemerbroeckum &c. praesertim ubi mira cum Urinis reddita ab iisdem cumulare proponuntur.

Quod si ex praedictis, eliminata per vomitum, aliasque insuetas vias, corpora, in casu nostro, praeternaturales causas procul dubio decernere non possunt; eo minus id asserendum erit ex iis, quae aperte innuit P. Candidus Brognolus, (a) Signa distinguens (quibus Exorcista modo Obseffum, modo Maleficiatum deprehendit) in certa, & evidentia, atque in conjecturalia, & probabilia, quorum aliqua aut esse probabiliora, aliqua minus probabilia. Nam a certorum, & evidentium albo expungit: (b) Cum quis vomitu rejicit cultros, clavos, acus, capillos, vitra, & alia id generis artificialia. Quando quis per posticum eadem emittit, vel quaecunque alia, quae in Corpore generari non possunt. Cum vero ex Eodem (c) certa, & evidentia sint illa, quae sumuntur ab effectu, qui provenire non potest a causa naturali, sed necesse est proveniat a causa superiori, puta a Daemone; conjecturalia autem, seu probabilia sint ea, quae sumuntur ab effectu, qui saepius, vel ut plurimum procedit a causa transnaturali, nempe Daemone; aliquando tamen

(a) P. Candid. Brognol. Manual. Exorcist. part. 1. cap. 2. artic. 5.

(b) Idem ibidem part. 1. cap. 2. artic. 5. quaeest. 1. parag. 5.

(c) Idem ibidem part. 1. cap. 2. artic. 5.

taimen provenire potest a causa naturali: hinc recte inferendum est, & Ipsum in ea fuisse sententia, praedicta omnia phaenomena a naturalibus proficisci posse principis, nec illa Daemonis actionem absolute indicare. Maximo huic praeyudicio jamdiu cautum fuisset, si a primo nascentis morbi exordio, ad ejus vires investigandas, atque aequa mentis lance librandas, experto Medico cura demandata foret: vel saltem ab Ipso, in re tanti momenti, consilium petere, quis non dubitasset? Quod si tempestive praestitum, ut decebat, fuisset, in tantis certo silentii tenebris baudquaquam dudum jacuisset universa istorum pathematum historia, nec Patientis animo, de malefici nota, opinio, tam altis radicibus defixa, maneret, difficili admodum negotio evellendis. In hisce namque circumstantiis, atque ubi de Beneficio agitur [ut recensiti Authoris verbis utar] (a) quando nempe res naturales adhibentur, ut causae physicae naturaliter operantes, ad Medicum spectat judicare de illis: Ipse enim, qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia univique ad suos proprios, & naturales effectus producendos, a Natura ingenita, disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit (puta huic minerali &c.) naturaliter inducendi talem morbum, quo hic Vir, aut Mulier laborat; & an vi operantis Naturae solida, puta acus, lapilli, ossa ex eo-

(a) P. Candid. Brognol. Manual. Exorcist. part. 1. cap. 2. artic. 3. quaeft. 3.

rum ore prodeuntia in Corporibus generari, in ea
 immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant; haec
 enim, & similia, prout sunt, causae naturales natura-
 liter applicatae, & naturalem operantes effectum, ad
 Medici cognitionem pertinent, qui circa physicam
 eorum actionem, tanquam de re Arti Medicae sub-
 jecta, determinat, quae, qualis, & quanta naturaliter
 esse possit; & ideo cum talia reperiuntur, in quibus
 subest suspicio maleficii, Ipsi offerri debent, ut ex
 Scientiae Medicae conclusionibus judicet, an a tali re
 naturali huic Personae, vel loco naturaliter applicata,
 talis effectus, qualis videtur in Infirmo, vi Naturae,
 & physica operatione oriri possit. *Qua de re prudenter
 sensisse, arbitror, Clarissimum Baruffaldum, dum, inter caetera,
 Physicarum etiam rerum eruditionem in Exorcistis necessariam
 esse, ita candidè exponit: (a) Ne Exorcista in varios incidat
 errores, atque ne in judicando de Maleficiis caecu-
 tiat, ac se ipsum, & Aegros in foveam praecipitet,
 praeter morales Virtutes, quibus imbutus esse debet,
 necesse est quoque, ut antem hanc è libris ediscat, &
 prae omnibus, Philosophiam Naturalem, & Theo-
 logiam calleat. A quo dissentire nullo modo videtur prae-
 citatus Brognolus, sic docens: (b) Optimum namque esset,
 ut*
 (a) Hieron. Baruffal. Comm. ad Rit. Rom. tit. 90. n. 22.
 (b) P. Candid. Brognol. ibid. part. 1. cap. 2. art. 4. qu. 3.
 parag. 2. in Append.

ut qui exorcizandis Energumenis, & Maleficiatis curandis ex Ecclesiastico munere deputantur, ut rite, tuto, ac perfecte valerent suum obire munus, prius Philosophiae, ac Theologiae Scientiis apprime imbuerentur, quam sacro huic muneri vacarent, ne ex defectu Scientiae prolaberentur in intolerandos errores, cum Ecclesiastici Ministerii contemptu, & generali omnium scandalo. *Consequenter ex solidioris Physicae imperitia hallucinationes, atque inde emergentia damna, satis apposite Idem detexit, ubi inquit: (a) Aliquando nimis frequenter accidit, ut qui Theologiae sedulo, ac praecipue doctrinae de Daemoniacis operationibus operam non navarunt: nec non de Aegritudinum naturalium causis aliqualem non habuerunt cognitionem, cum de quocumque morbo, obvii cujusque Infirmi, judicant, transeunt de potentia ad actum; quas enim in libris infirmitates legunt a Daemonione causari posse, eas semper ab illo inductas existimant; & possibile pro facto reputantes, quot vident Infirmos, tot Maleficiosos credunt; quare dum caccutientes isti Exorcistae caecos Infirmos ducere contendunt, se ipsos, & alios in foveam praecipitant, unde frustra Ecclesiasticis remediis eum curare nituntur, qui naturali infirmitate laborat. Res equidem haec* *est, (b)*

(a) P. Candid. Brognol. ibid. par. 1. c. 2. art. 4. qu. 3. parag. 2. in Append. *parag. 2. in Append.*

est, in qua multum studiis, industriaeque ab his est adhibendum, praesertim in iardais, complicatisque Feminarum affectionibus, quae ab Utero, gravi calamitate, atque sexcentarum aerumnarum Authore [ut Democritus in Epistola ad Hippocratem monuit] passim exoriuntur, & quae plerisque transnaturales causas persaepe imponunt. Hinc & Ipsae haud raro se a Diabolo infestas, vel Maleficio detentas perperam existimant, aut saltem ab eodem occupari, callide simulant, ut malorum, quibus miserrime premuntur, illadem ostendent. Frequens siquidem est [testatur Baruffaldus] (a) Mulierum exorcizandarum occasio; nam ut plurimum hujus naturae sunt Personae, quae vel fictae, vel realiter a Daemone infestari videntur. Idcirco caute se gerere debet Exorcista ad opus suum exercendum cum Feminis. Quod si provido hoc utatur consilio, rectius, ni fallor, judicium feret, nec tot mehercle fallacis irretiri unquam poterit. Ex ejusdem quippe Sapientissimi Viri effato: (b) Si omnes illi, qui Daemoniaco morbo se laborare dicunt, vere Daemoniaci essent; pene totus Orbis esset a Daemone obsessus, & praecipue totus Feminarum grex: quemcumque enim morbum (qui plures sunt) incurabilem reputant, hunc cum Daemone partem habere concludunt, ac si vera esset, & irrefragabilis opinio, & sententia illa Plotini, & Marsilii Ficini, omnem Febrem Daemonem esse

(a) Hieronym. Baruffal. ibid. tit. 90. n. 85.

(b) Idem ibid. n. 24.

esse. *Aenead.* 4. 2. Quare prudens Exorcista illud in primis corde recogitabit, a Spiritu Sancto nobis traditum: *Qui cito credit, levis est corde.* *Eccle.* 19. Ex ceptum enim Corporibus, quae a Daemone obfessa dicuntur, vix duo erunt vere maleficiata, & haec ut plurimum erunt Femellarum, quae plurimis morbis obnoxiae esse solent, & fingunt se esse Daemoniacas, licet non sint.

Plura alia addere in animo erat, quae varias respiciunt Corporis morbosas affectiones, quibus Cremonensis Juvenis vexata saepe saepius fuit. Cum vero ipsae ab eodem Hysterico fomite commode deducantur, ea in praesens omittenda esse, opportunum duxi.

Sed jam me Tibi, patienter ferenti, forsitan molestum nimis reddidit prolixior, quam par erat, Epistola; praesertim cum, haecenus a me expositis animadversionibus, Minervam instruere videar. Argumentum equidem hoc funditus a Te excussum, atque luculenter illustratum est, cui non parum splendoris accedet, ex nova, quam super hac re, spondes, Dissertatione. Faxint Superi, ut in hujus editionem solícite incumbas, quod anxie, vehementerque exopto. Haec interim habe, Vir Praeclarissime, in perpetuum, minimum licet, observantiae meae erga Te monumentum.

Vale ad Nestoreos annos, Reipublicae Medicae decus, ac praesidium, & me, ut facis, amare perge.

Cremonae Kalend. April. MDCCXLVI.

